



COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Vasile Alecsandri nr. 119, MD 2012 Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373 22) 251-451, fax (+373 22) 234-047
www.cec.md, e-mail: info@cec.md



Nr. CEC 81/ 2059 din 13 martie 2018

**Domnului Andrian CANDU,
Președintele Parlamentului Republicii Moldova**

Stimate Domnule Președinte,

Prin prezenta, în conformitate cu art. 22 alin. 1) lit. l) din Codul electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997, remitem atașat Raportul de activitate al Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2017 în conformitate cu activitățile prevăzute în Planul strategic al CEC pentru anii 2016-2019, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1444 din 27 februarie 2018.

Cu respect,

**Președinta
Comisiei Electorale Centrale**

 **Alina RUSSU**

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr.	523	
"14"	03	2018
Ora		

Aprobat
prin hotărîrea Comisiei Electorale Centrale
nr. 1444 din 27 februarie 2018



RAPORT

de activitate al Comisiei Electorale Centrale
pentru anul 2017 în conformitate cu activitățile
prevăzute în Planul strategic al CEC
pentru anii 2016-2019

CUPRINS:

SUMAR EXECUTIV	5
-----------------------------	----------

OBIECTIVUL NR. 1. DEZVOLTAREA ȘI IMPLEMENTAREA MODULELOR SIAS „ALEGERI”

1.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind introducerea votului la distanță prin intermediul sistemelor electronice ca metodă de vot alternativă	8
1.2. Elaborarea cerințelor tehnice pentru dezvoltarea și testarea modulelor SIAS „Alegeri”, prevăzute în Legea nr. 101-XVI cu privire la Concepția Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”	9
1.3. Conlucrarea cu ministerele și alte autorități de resort, deținătoare a registrelor de stat, în vederea automatizării procedurilor electorale	15
1.4. Participarea la crearea Registrului de stat al adreselor în scopul delimitării teritoriale a secțiilor de votare și arondarea alegătorilor	16
1.5. Instruirea și certificarea operatorilor SIAS „Alegeri” din cadrul organelor electorale constituite pentru organizarea alegerilor locale noi	17

OBIECTIVUL NR. 2. SPORIREA ACCESIBILITĂȚII PROCESULUI ELECTORAL

2.1. Perfecționarea mecanismului legal de constituire a secțiilor de votare în străinătate	17
2.2. Realizarea unui chestionar adresat autorităților electorale din alte țări cu privire la votarea cetățenilor săi în străinătate	17
2.3. Efectuarea studiului analitic cu tema „Votarea cetățenilor Republicii Moldova în străinătate și practica internațională”	19
2.4. Dezvoltarea și punerea în aplicare a mecanismelor eficiente de incluziune a persoanelor cu dizabilități în procesul electoral, cu respectarea principiului egalității de gen	19
2.5. Facilitarea accesului în secțiile de votare pentru persoanele cu dizabilități, cu vîrstă înaintată, persoanele cu copii în cărucioare etc. în cadrul organizării și desfășurării alegerilor locale noi	21
2.6. Crearea pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale a unei rubrici interactive dedicate tinerilor alegători	21
2.7. Organizarea și desfășurarea continuă a cursurilor de instruire cu subiecții implicați în procesul de validare, confirmare, ridicare și atribuire a mandatelor aleșilor locali, după cum urmează: - secretarii consiliilor locale; - instanțele judecătorești	22

OBIECTIVUL NR. 3. ÎMBUNĂTĂȚIREA CONTINUĂ A MANAGEMENTULUI ELECTORAL ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR INSTITUȚIONALE

3.1. Aprobarea și avizarea statului de personal al Comisiei Electorale Centrale într-o nouă versiune	22
3.2. Identificarea mecanismelor de implementare a unui sistem de recompense pentru funcționarii electorali îmbunătățit, diferențiat și stimulatoriu. Reducerea restricțiilor legate de incompatibilitățile privind statutul funcționarilor electorali. Promovarea respectării principiului egalității de gen în cadrul activității organelor electorale	22

3.3. Consolidarea și dezvoltarea continuă a capacităților profesionale ale funcționarilor electorali	23
3.4. Evaluarea necesităților de îmbunătățire a infrastructurii secțiilor de votare identificate ca rezultat al chestionării nivelului de dotare a secțiilor de votare efectuat în 2016. Identificarea și implementarea mecanismelor de dotare a secțiilor de votare cu echipament logistic standardizat. Inițierea procedurii de planificare a necesităților de achiziționare a echipamentului logistic standardizat în vederea bunei organizări a scrutinului parlamentar din 2018	28
3.5. Promovarea principiilor calității și securității informației la toate etapele ciclului de management electoral și efectuarea analizei anuale a eficacității și funcționalității Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației (SIMCSI) din cadrul CEC	28
3.6. Recertificarea Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației al CEC conform standardelor referențiale ISO 27001:2013 și ISO 9001:2015	29
3.7. Organizarea și desfășurarea conferinței internaționale dedicate împlinirii a 20 de ani de activitate permanentă a Comisiei Electorale Centrale	29

OBIECTIVUL NR. 4. ASIGURAREA ORGANIZĂRII EVENIMENTELOR ELECTORALE. ALEGĂTORI CONȘTIENȚI ȘI INFORMAȚI

4.1. Planificarea și organizarea procesului de desfășurare a alegerilor locale noi	31
4.2. Elaborarea materialelor și/sau programelor de informare și instruire pentru grupuri-tintă (<i>jurnaliști, persoanele deținute etc.</i>)	35
4.3. Desfășurarea campaniilor de informare și educație electorală orientate spre tinerii alegători și cetățenii plecați peste hotarele țării	36
4.4. Dezvoltarea parteneriatului CEC - Biroul Relații cu Diaspora, prin elaborarea unei platforme comune de comunicare, inclusiv de comunicare cu asociațiile diasporale și alegătorii de peste hotare	41
4.5. Desfășurarea campaniilor de informare și educație electorală a tinerilor alegători în toate raioanele prin organizarea Zilei Internaționale a Alegerilor și a Zilei Tînărului Alegător ...	41

OBIECTIVUL NR. 5. TRANSPARENȚA ÎN ACTIVITATEA ORGANELOR ELECTORALE

5.1. Efectuarea analizei post-electorale în urma organizării scrutinului prezidențial din 2016 cu implicarea subiecților interesați	42
5.2. Consolidarea relațiilor de cooperare și schimb de experiență cu organizațiile naționale specializate în promovarea drepturilor omului și cu instituțiile de management electoral din alte țări, inclusiv colaborarea cu asociațiile de profil, în scopul promovării performanțelor înregistrate de CEC și al preluării celor mai bune practici de la acestea	43
5.3. Consolidarea relațiilor de cooperare cu partenerii de dezvoltare și organizațiile internaționale specializate în domeniul electoral privind oferirea asistenței în vederea promovării performanțelor înregistrate de CEC și îmbunătățirea serviciilor electorale prestate	54
5.4. Creșterea nivelului de transparență decizională prin prezentarea tuturor proiectelor de politici publice elaborate de CEC spre consultare publică	56
5.5. Promovarea imaginii organelor electorale și informarea alegătorilor prin intermediul mijloacelor de comunicare moderne și a tehnologiilor informaționale. Dezvoltarea și menținerea conturilor oficiale ale instituției pe rețelele de socializare	56

OBIECTIVUL NR. 6. TRANSPARENȚA FINANȚĂRII PARTIDELOR POLITICE ȘI A CAMPANIILOR ELECTORALE

6.1. Elaborarea materialelor metodice, de instruire și informative privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale	58
6.2. Desfășurarea activităților de instruire a subiecților implicați și interesați în procesul de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale	59

6.3. Elaborarea unor mecanisme de monitorizare publică și evaluare a respectării cadrului normativ de către subiecții implicați în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale	<u>59</u>
---	-----------

OBIECTIVUL NR. 7. PERFECTIONAREA CADRULUI LEGAL ȘI A CELUI CONEX

7.1. Identificarea deficiențelor și lacunelor existente în legislația electorală, elaborarea propunerilor de modificare a Codului electoral și a cadrului legal conex	<u>60</u>
7.2. Elaborarea și revizuirea actelor normative ale CEC (hotărâri, regulamente, instrucțiuni, proceduri) în vederea perfecționării și asigurării aplicării uniforme a legislației și procedurilor electorale, inclusiv în urma organizării scrutinului prezidențial, cu înaintarea propunerilor de modificare, încorporare sau abrogare a prevederilor acestora	<u>61</u>
7.3. Revizuirea și ajustarea cadrului normativ intern al CEC în vederea punerii în aplicare a modulelor SIAS „Alegeri” în corespundere cu cerințele Standardului ISO 27001:2013 privind Sistemul de Management al Securității Informației CEC	<u>65</u>

INFORMAȚII PRIVIND ALTE ACTIVITĂȚI CURENTE DESFĂȘURATE DE CEC

1) Organizarea și desfășurarea referendumurilor	<u>65</u>
2) Subvențiile de la bugetul de stat 2017	<u>67</u>
3) Activități de evidență și documentare ale Comisiei Electorale Centrale	<u>74</u>
4) Inițierea procedurilor de validare a mandatelor de deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Procedura de atribuire și ridicare a mandatelor de consilieri locali	<u>80</u>
5) Exercițiul bugetar 2017	<u>83</u>
6) Activitatea de audit intern	<u>103</u>
7) Managementul resurselor umane	<u>104</u>
8) Activitatea de reprezentare a intereselor Comisiei Electorale Centrale în instanțele de judecată	<u>106</u>
9) Colectarea și analiza listelor electorale utilizate în cadrul alegerilor prezidențiale din 2016	<u>107</u>

SUMAR EXECUTIV

Comisia Electorală Centrală (abreviat – CEC) este organ de stat independent, înființat pentru realizarea politicii electorale în scopul unei bune desfășurări a alegerilor, pentru supravegherea și controlul respectării prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

CEC este constituită din 9 membri: un membru este desemnat de către Președintele Republicii Moldova, ceilalți 8 membri sînt desemnați de către Parlament, cu respectarea reprezentării proporționale a majorității și a opoziției. Componenta nominală a Comisiei se confirmă prin hotărîre a Parlamentului, cu votul majorității deputaților aleși.

Pe parcursul anului 2017 Comisia Electorală Centrală a activat în următoarea componență:

RUSSU Alina – președinte CEC;
CIUBOTARU Rodica – vicepreședinte CEC;
AGRIGOROE Veaceslav – secretar CEC;
CIOCAN Iurie – membru CEC;
FILIPOV Vadim – membru CEC;
GAFTON Vasile – membru CEC;
GURDUZA Sergiu – membru CEC;
ȘARBAN Vladimir – membru CEC
VOLENTIR Andrei – membru CEC¹.

Comisia Electorală Centrală este asistată de un aparat ale cărui structură și efectiv-limită se aprobă de către Comisie. Personalul aparatului este compus din funcționari publici, supuși reglementărilor Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, și personal contractual, care desfășoară activități auxiliare, supus reglementărilor legislației muncii. În acest sens, CEC a adoptat hotărîrea nr. 728 din 31 ianuarie 2017, prin care a stabilit efectivul limită în mărime de 48 unități de personal².

Comisia își stabilește obiective strategice și operaționale pe care urmează să le realizeze într-o anumită perioadă de timp, avînd orientarea clară spre cerințele alegătorilor și ale părților interesate, în scopul îmbunătățirii continue a procesului electoral.

Astfel, Comisia a aprobat, prin hotărîrea nr. 4341 din 8 decembrie 2015, Planul strategic pentru anii 2016-2019³, iar în vederea realizării obiectivelor strategice prevăzute, anual, CEC identifică și stabilește obiective și acțiuni specifice, prin aprobarea planurilor de acțiuni, la nivel de instituție.

Prin hotărîrea nr. 729 din 14 februarie⁴, CEC a aprobat Planul de acțiuni pentru anul 2017 în conformitate cu activitățile prevăzute în Planul strategic al CEC pentru anii 2016-2019, prin care au fost stabilite 7 obiective specifice în corespundere cu cele strategice, fiind identificate 35 de acțiuni în vederea realizării obiectivelor stabilite, cu determinarea indicatorilor de produs/rezultat, termenele și responsabilii de realizarea acestora.

Printre obiectivele specifice incluse în Planul de acțiuni al CEC pentru anul 2017 se numără:

- 1) Dezvoltarea și implementarea modulelor SIAS „Alegeri”
- 2) Sporirea accesibilității procesului electoral
- 3) Îmbunătățirea continuă a managementului electoral și consolidarea capacităților instituționale
- 4) Asigurarea organizării evenimentelor electorale. Alegători conștienți și informați
- 5) Transparența în activitatea organelor electorale

¹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1060&l=ro>

² <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19057&l=ro>

³ http://www.cec.md/files/files/planulstrategic20162019aprobatinsedinta_279273.pdf

⁴ http://cec.md/files/files/Planul%20Strategic/729_Anexa_Plan%20actiuni%20CEC_2017.pdf

- 6) Transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale
- 7) Perfecționarea cadrului legal și a celui conex

În prezentul raport de activitate se descrie nivelul de realizare a obiectivelor specifice și acțiunilor stabilite pentru realizarea acestora, fiind arătate cauzele îndeplinirii parțiale a unora din acțiunile specifice, precum și măsurile planificate în vederea realizării depline a acestora în următoarea perioadă de gestiune.

Totodată, pe lângă obiectivele și acțiunile specifice stabilite pentru anul 2017, Comisia a realizat și alte activități curente ce reies din atribuțiile sale potrivit legislației electorale, precum: asigurarea exercițiului bugetar aferent organizării activităților curente ale CEC și a tuturor proceselor electorale desfășurate; organizarea și desfășurarea ședințelor Comisiei; circuitul corespondenței CEC; inițierea procedurilor de validare a mandatelor de deputat în Parlamentul Republicii Moldova; atribuirea și ridicarea mandatelor de consilieri locali; reprezentarea intereselor Comisiei Electorale Centrale în instanțele de judecată; demararea procedurilor privind organizarea referendumului republican consultativ asupra unor probleme de interes național, stabilit prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 105-VIII din 28 martie 2017, și care urma să aibă loc în data de 24 septembrie 2017.

La 27 iulie 2017, urmare a examinării sesizării nr. 40a din 3 aprilie 2017 privind controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova privind desfășurarea referendumului republican consultativ nr.105-VIII din 28 martie 2017, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 24, prin care a declarat neconstituțional Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 105 din 28 martie 2017.

În legătură cu aceasta, Comisia Electorală Centrală a încetat toate acțiunile de organizare și desfășurare a referendumului republican consultativ fixat pentru data de 24 septembrie 2017 și a abrogat toate hotărârile adoptate în acest sens.

OBIECTIVUL NR. 1. DEZVOLTAREA ȘI IMPLEMENTAREA MODULELOR SIAS „ALEGERI”

Pe parcursul anului 2017 a fost efectuată analiza fezabilității, dezvoltării și implementării modulelor Sistemului Informațional Automatizat de Stat „Alegeri” (abreviat – SIASA), fiind cercetate următoarele aspecte:

- argumentarea oportunității sau inoportunității dezvoltării modulelor, ținând cont de conjunctura curentă, competențele Comisiei Electorale Centrale și constrângerile externe, care se află în afara ariei de acțiune a CEC;
- analiza fluxurilor informaționale interne ale Comisiei Electorale Centrale, dar și a celor externe care se referă la procesele electorale din Republica Moldova;
- asigurarea creșterii vitezei de circulație a informației, reducerea duratei ciclului de validare și procesare a datelor stocate în SIASA și a timpului de răspuns la solicitările recepționate de la utilizatorii și autoritățile implicate în procesul electoral;
- controlul accesului la date și asigurarea unei securități și confidențialități maxime a datelor colectate, care nu sînt publice și a utilizatorilor ce exploatează resursele sistemului informatic;
- asigurarea posibilității de lucru în rețea, pentru exploatarea eficientă a resurselor comune prin implementarea unei arhitecturi client-server multi-nivel;
- dezvoltarea continuă a subsistemului informatic de interoperabilitate MConnect, ținând cont de necesitatea de a realiza conexiuni la surse date externe implicate în procesele electorale;
- delimitarea unor posibile probleme și impedimente în dezvoltarea modulelor destinate activității Sistemului Informațional Automatizat de Stat „Alegeri” și formularea unor soluții de depășire a acestora;
- identificarea proceselor de asigurare a funcționalității și dezvoltării continue a modulelor dezvoltate și implementate în cadrul SIASA.

Astfel, urmare a acțiunilor desfășurate în vederea dezvoltării și implementării depline a modulelor SIASA vor putea fi atinse următoarele obiective majore:

- ✓ asigurarea transparenței procesului electoral, cu respectarea secretului votului;
- ✓ obținerea operativă a datelor veridice privind rata de participare la vot și a rezultatelor votării;
- ✓ ridicarea eficienței proceselor de colectare, de prelucrare și de transmitere a informației utilizate pentru pregătirea și desfășurarea scrutinului;
- ✓ crearea condițiilor pentru eficientizarea controlului public asupra veridicității și caracterului complet al informației utilizate în procesul de desfășurare a alegerilor/referendumurilor;
- ✓ reducerea duratei de executare a lucrărilor la toate etapele de pregătire și de desfășurare a scrutinului electoral sau referendumului ca urmare a reducerii volumului manoperei;
- ✓ sporirea operativității la totalizarea rezultatelor preliminare ale votării, la prelucrarea statistică și la analiza rezultatelor alegerilor/referendumurilor;
- ✓ reducerea cheltuielilor bugetare pentru organizarea și desfășurarea scrutinelor;
- ✓ integrarea cetățenilor Republicii Moldova în practica internațională de utilizare a tehnologiilor informaționale.

În al doilea semestru al anului 2017, a fost elaborată o viziune de ansamblu privind argumentarea dezvoltării și adaptării modulelor SIASA la specificul sistemului electoral mixt aplicabil scrutinului parlamentar, introdus prin Legea nr. 154 din 20 iulie 2017 privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul electoral, Legea nr. 39/1994 despre statutul deputatului în Parlament), fiind propuse arhitecturi eventuale de conceptualizare a modulelor și cerințele funcționale de implementare a acestora, fapt care va permite atingerea următoarelor rezultate:

- ✓ Sistemul Informatic SIASA „Admin” disponibil pentru utilizare deplină în cadrul alegerilor parlamentare din 2018. Între timp, acesta este fi testat în regim de producție în cadrul alegerile locale noi, iar la necesitate este ajustat pentru îmbunătățirea funcționalității;
- ✓ Modulul de evidență a prezenței la vot a alegătorilor în ziua scrutinului va fi adaptat la sistemul electoral mixt și la cerințele funcționale noi identificate pe parcursul exploatarei;
- ✓ Modulul de prezentare a rezultatelor alegerilor în regim real va fi dezvoltat și ajustat la cerințele sistemului electoral mixt;
- ✓ Ajustarea Registrului de Stat al Alegătorilor la sistemul electoral mixt prin prisma configurării circumscripțiilor uninominale – dezvoltare de funcțional nou în RSA;
- ✓ Adaptarea aplicațiilor interne aferente SIASA la cerințele sistemului electoral mixt și la funcționalul nou pus la dispoziție de RSA și SIASA „Admin”;
- ✓ Ajustarea caietului de sarcini destinat elaborării subsistemului informatic (SSI) „Controlul Financiar” la cerințele implementării sistemului electoral mixt și lansarea ulterioară a dezvoltării sistemului;
- ✓ Interoperabilitatea SIASA prin intermediul MConnect cu alte sisteme informaționale;
- ✓ Identificarea activităților necesare lansării proiectului pilot de Sistem Informațional de Votare prin Internet (SIVI).

În scopul acoperirii necesităților informatice ale actorilor participanți în procesele electorale este considerată rațională continuarea dezvoltării modulelor SIASA în baza unei arhitecturi orientate pe servicii (SOA), lucru care permite reducerea cheltuielilor de implementare și stabilirea unor priorități în informatizarea proceselor electorale.

1.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind introducerea votului la distanță prin intermediul sistemelor electronice ca metodă de vot alternativă

În urma analizei cadrului juridic, a situației demografice și nivelului de dezvoltare a tehnologiei informației și comunicațiilor, realizată în timpul studiului de fezabilitate finanțat de PNUD, s-a ajuns la concluzia că este oportun de creat un Sistem Informațional pentru Votul prin Internet (în continuare – SIVI), deținut și administrat de CEC în calitate de modul al SIASA.

Astfel, în conformitate cu reglementarea tehnică „Procese ciclului de viață al software-ului” RT38370656 – 002:2006, aprobat prin ordinul MDI Nr.78 din 01.06.2006, acest proiect urmează a fi divizăm în câteva etape, după cum urmează:

1. Etapa lucrărilor de anteproiect – etapă a proiectului care implică în sine activități de conștientizare inițială a necesității creării sistemului informațional, studierii și ajustării la necesitate a legislației în vigoare. Pentru elaborarea documentelor de ieșire a acestei etape este necesară legătura inversă cu toți utilizatorii/actorii implicați (alegători, partide politice, ONG, societatea civilă, mass-media etc.). Documentele de ieșire din această etapă vor fi:

- ✓ Concept al SIVI elaborat;
- ✓ Amendamente și acte legislative ajustate.

Totodată la finalul acestei etape va fi clară decizia de continua realizarea SIVI sau nu.

2. Etapa de elaborare – prezintă în sine etapă următoare aprobării conceptului Sistemului IVI coordonat, analizat și agreat de toate părțile/actorii implicate(ți). În această etapă, tehnic se stabilesc toate cerințele funcționale, nefuncționale, mecanismele de interacțiune a elementelor sistemului și între sistemele externe, se determină cerințele tehnice față de infrastructura tehnică și cele hardware, se planifică implementarea(în cazul nostru pilotarea) SIVI, cum/cînd vor avea loc instruirile și ulterior perioada de mentenanță și adaptare necesară și se lansează achiziția. Rezultatul îndeplinirii acestei etape este produsul software (SIVI) propriu-zis. Vor fi dezvoltate următoarele documente:

- Sarcina tehnică a SIVI
- Documentația de tender, lansarea procesului de achiziții;
- Proiectul tehnic al SIVI;
- Documentația tehnică;
- Produsul propriu-zis gata pentru trecerea la următoare etapă, etapa de implementare.

3. Etapa de implementare – În cazul dezvoltării SIVI această etapă va fi divizată în două Faze (sub-etape):

Faza 1, Pilotarea – care implică în sine realizarea pilotării implementării produsului pe un segment definit de alegători voluntari 500-800, cu implicarea directă a acestora în toate etapele de dezvoltare și colectare a opiniilor separate. Vor avea loc instalări de infrastructură, hardware și software, verificarea capacității de funcționare a SIVI în condiții reale, perioada propusă Alegerile Parlamentare 2018. La această etapă va avea loc instruirea utilizatorilor implicați (administratori, operatori, utilizatori finali). Marcabil acestei faze este faptul că în faza 1 de pilotare, voturile nu vor avea efect juridic, doar tehnic-procedural. Elementele de ieșire a etapei de implementare Faza 1:

- Actul de finisare a elaborării proiectului pilot;
- Actul de predare în exploatare;
- Alte documente aferente deciziei de trecere la Faza 2 (Raport/recomandări pentru implementarea finală, Plan de implementare finală, proiect tehnic ajustat, acte normative ajustate, caiet de sarcini pentru lansarea procedurii de achiziții ulterioare etc.).

Faza 2, Implementarea finală – care implică în sine extinderea asupra tuturor alegătorilor și atribuirea efectului legal statutului votului exprimat prin intermediul votării prin Internet și

tuturor procedurilor aferente acestui proces. Elementele de ieșire a etapei de implementare Faza 2:

- Actul de finisare a elaborării;
- Actul de predare în exploatare;
- Alte documente aferente.

4. *Etapă de exploatare* – etapa de exploatare începe cu instalarea și confirmarea documentară a începerii utilizării SIVI. Utilizarea SIVI se efectuează în scopul prestării serviciilor de votare prin Internet cu eficacitate funcțională și valorică continuă. Această etapă continuă până la începerea etapei de utilizare.

5. *Etapă de mentenanță* - mentenanța SIVI cu realizarea acțiunilor corective și ajustări tehnice minore aferente sistemului. Necesită contractarea dezvoltatorului pentru perioada definită în Etapa de elaborare.

6. *Etapă de utilizare* – în urma analizei studiului de fezabilitate și a oportunității elaborării sistemului informațional au fost estimate resursele necesare și întocmită foaia de parcurs pentru implementarea planului de dezvoltare a SIVI, însă în legătură cu modificarea sistemului electoral și a lipsei de finanțare, a fost propusă amânarea implementării proiectului de pilotare a SIVI.

1.2. Elaborarea cerințelor tehnice pentru dezvoltarea și testarea modulelor SIAS „Alegeri”, prevăzute în Legea nr. 101-XVI cu privire la Concepția Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”

Dezvoltarea modului „Înregistrarea prealabilă”

În legătură cu emiterea de către Președintele Republicii Moldova a Decretului nr. 105-VIII din 28 martie 2017, prin care a fost stabilită data de 24 septembrie 2017 pentru desfășurarea referendumului republican consultativ asupra unor probleme de interes național, în vederea bunei organizări a acestuia, prin hotărârea nr. 1009 din 4 iulie 2017⁵, Comisia a operat modificări și completări în Regulamentul privind înregistrarea prealabilă, aprobat prin hotărârea CEC nr. 2547 din 21 mai 2014⁶, de asemenea a fost ajustat/dezvoltat modulul „Înregistrarea prealabilă”.

Noile funcții ale modului și, respectiv, prevederi ale Regulamentului sunt menite să sporească accesibilitatea procesului de înregistrare prealabilă. Prevederile regulamentare instituie o modalitate alternativă de înregistrare prealabilă, care constă în depunerea unei cereri pe suport de hârtie, conform unui formular aprobat, stabilește perioade diferite pentru înregistrarea prealabilă în funcție de scrutin, concretizează modalitatea de înregistrare prealabilă.

Dezvoltarea și implementarea modului SIASA „Admin”

Pe parcursul anului 2017 a avut loc dezvoltarea și implementarea modului SIASA „Admin”, modul care reprezintă o soluție informatică identificată de a avea beneficii și impact imediate pentru activitatea Comisiei Electorale Centrale. Este o soluție informatică îndreptată spre asigurarea necesităților informatice și informaționale a actorilor implicați în exploatarea SIASA. SIASA Admin este o parte componentă a Sistemului Informațional Automatizat de Stat „Alegeri” reprezentând un modul decuplat din punctul de vedere al dezvoltării aplicației ce realizează integrarea tuturor subsistemelor informatice (blocuri de funcții/module) ale SIASA curent.

Destinația primordială a SIASA „Admin” este asigurarea CEC cu o soluție informatică performantă destinată gestiunii metadatelor comune tuturor subsistemelor informatice SIASA și

⁵ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20193&l=ro>

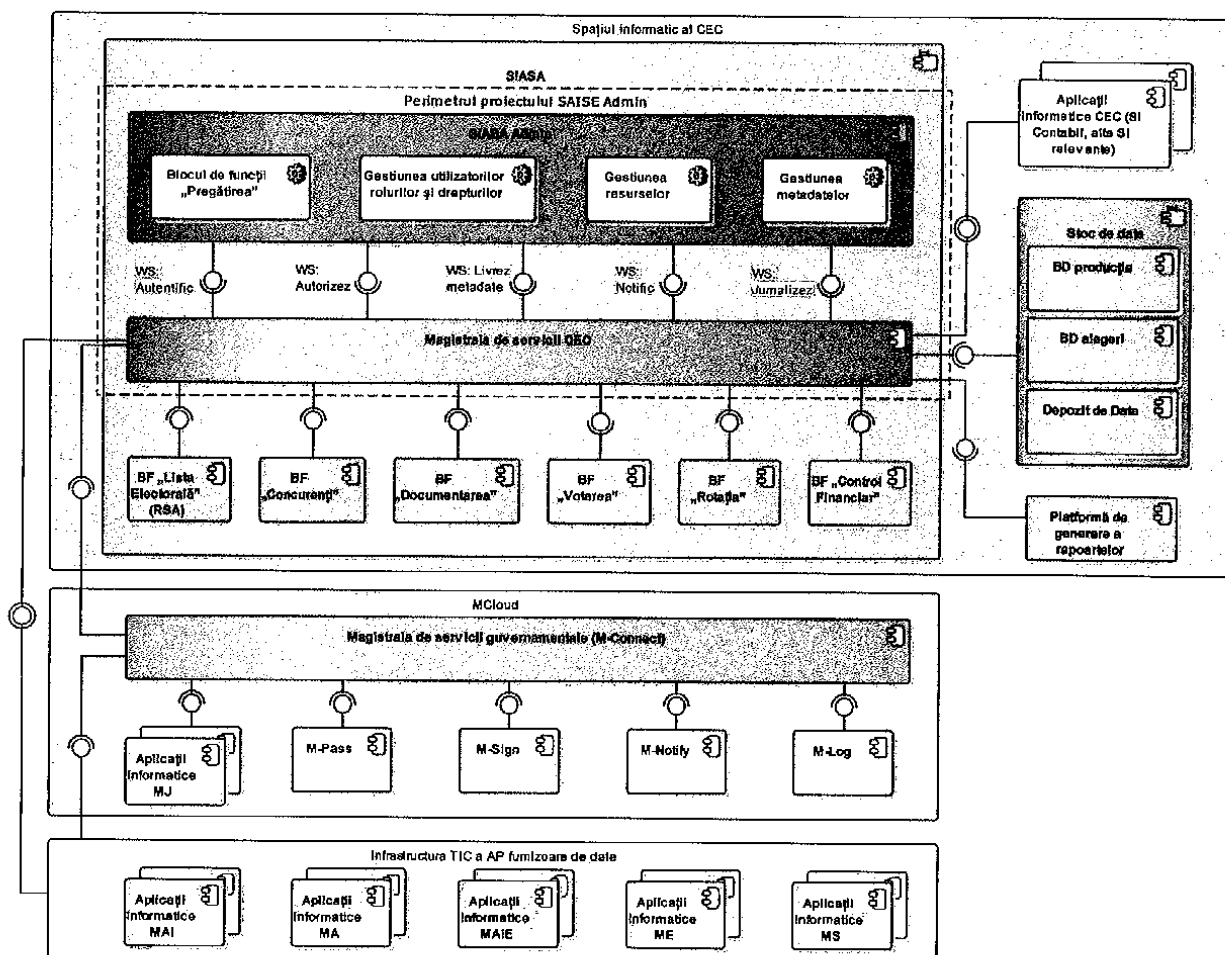
⁶ http://www.cec.md/files/files/Legi/tabel_regulamente/Regulament_%20privind%20%C3%AEnregistrarea%20prealabil%C4%83.pdf

implementării unui mecanism de interoperabilitate între toate subsistemele SIASA și aplicațiile informatice ale Comisiei Electorale Centrale.

Crearea și implementarea SIASA „Admin” permite CEC să beneficieze de următoarele obiective:

- Crearea unui cadru de interoperabilitate între aplicațiile informatice ale CEC și implementarea unor servicii comune de autentificare, autorizare, notificare și jurnalizare a tuturor subsistemelor informatice SIASA;
- Realizarea unui mecanism unic destinat gestiunii utilizatorilor tuturor subsistemelor informatice ale SIASA;
- Realizarea unui mecanism unic destinat gestiunii rolurilor și drepturilor de acces ale utilizatorilor tuturor subsistemelor informatice ale SIASA;
- Realizarea unui mecanism unic destinat gestiunii resurselor tuturor subsistemelor informatice ale SIASA în scopul configurării rolurilor și strategiilor de acces la acestea, tranzițiilor fluxurilor de lucru și politicii de jurnalizare a evenimentelor de business;
- Centralizarea principiilor de administrare și utilizare a metadatelor comune funcționalității tuturor subsistemelor informatice ale SIASA.

Arhitectura SIASA Admin este de tip client-server de minim 3 niveluri, care exclude interacțiunea directă a aplicației cu baza de date, bazată pe tehnologiile WEB.



Acesta acoperă toate obiectele informaționale identificate din cadrul SIASA și le integrează în sine, asigurând un instrument de gestiune unificat care permite:

- Identificarea resurselor de aplicații externe conectate la aplicație pentru asigurarea gestiunii centralizate a acestora;



Aplicații înrolate Utilizatori Scrutiniuri Nomenclatoare Jurnal de audit Punct unic acces Notificări

Listă aplicații SAISE

Sigla	Cod	Denumire	Descriere	Link acces
	SAISE Admin	SAISE Admin	Aplicația de Administrare SAISE	http://admin.cec.md
	EDay	Election Day	Aplicația de verificare și înregistrare votanți în ziua votului	http://eday.cec.md
	ROTATIA	Rotajia	Rotajia consilierilor, primarilor și a parlamentarilor.	http://rotatia2.cec.md/30003
	DOCUMENTAREA	Documentarea	Modulul de evidență a materialelor electorale transmise în teritoriu	http://documentarea2.cec.md/9599
	BULETIN	Buletin de vot	Aplicația de pregătire a buletinelor de vot pentru scrutin	http://buletin2.cec.md/3382
	LISTE-SUBSCRIPTIE	Liste de subscripție	Administrarea listelor de subscripție pentru referendum	http://ls2.cec.md/7697

☒ Coloane ☐ Restricție

Vizualizare 1 - 6 din 6

- Definirea „rolurilor” drepturilor de acces la interfața utilizator a aplicațiilor informatice aferente SIASA;
- Definirea „profil utilizator” a aplicațiilor conectate și SIASA „Admin” propriu-zis;

Adăugă restricție

Aplicație *	BULETIN (Aplicație de pregătire a buletinelor de vot)
Nu accesează *	BULETIN DE VOT - Gestionarea completă a procesului de pregătire a buletinelor de vot
Scrutin *	19.11.2017 - Alegerea Locului Nou în Republica Moldova
Circumscripție *	București
Valid de la *	01.03.2016
Valid până la *	31.12.2022
Observații	

- Configurarea scrutinelor – cel mai important obiect al SIASA „Admin”, acesta va fi preluat de toate aplicațiile conectate și reutilizat pe întreg ciclul de viață al unui scrutin electoral;

- Definirea Nomenclatoarelor SIASA „Admin”, care este

alimentat cu totalitatea de nomenclatoare existente utilizate de SIASA și aplicațiile conectate la SIASA „Admin”.



Aplicații înrolate Utilizatori Scrutiniuri Nomenclatoare Jurnal de audit Punct unic acces Notificări

Editare date scrutin Alegerile Parlamentului Republicii Moldova - 31.01.2018

X

TUR 1: Nu au fost definite circumscripții Remediază
TUR 1: Nu au fost definite secții de vot Remediază
TUR 1: Nu au fost definiți competitori Remediază

Date generate Tururi de scrutin Circumscripții electorale și secții de votare Partide politice

Tipul scrutinului

Alegerile Parlamentului Republicii Moldova

Stare *

Nou

Descriere *

Test

Salvează

Renunță



Aplicații înrolate Utilizatori Scrutiniuri Nomenclatoare Jurnal de audit Punct unic acces Notificări

Tipuri de scrutin

Cod	Denumire	Participanți eligibili	Tururi	Forme de manifestare	Declarații de ședere	Certificate cu drept de vot
7	Alegeri Prezidențiale	Candidați	1	Alegeri generale	☐	☐
5	Alegeri Locale Generale în Republica Moldova	Candidați	1	Alegeri generale	☐	☐
4	Alegeri Locale în Republica Moldova	Candidați	1	Alegeri locale	☐	☐
6	Alegeri Locale Noi în Republica Moldova	Candidați	1	Alegeri locale	☐	☐
3	Alegeri Parlamentului Republicii Moldova	Partide politice	1	Alegeri generale	☐	☐
103	Referendum de Circumscripție	Întrebări referendum	1	Alegeri generale	☐	☐
101	Referendum Local	Întrebări referendum	1	Alegeri locale	☐	☐
404	Referendum Local	Întrebări referendum	1	Alegeri locale	☐	☐
102	Referendum Raional	Întrebări referendum	1	Alegeri locale	☐	☐

☐ Căutare ☐ Restricție ☐ Export

Vizualizare 1 - 10 din 10

Scrutin

Tipuri de scrutin

Circumscripții

Secții de vot

Partide politice

Adrese

Regiuni

Tipuri de regiuni

Străzi

Tipuri de străzi

Alte nomenclatoare

+ Definiște nomenclator

© 2017 - COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ, REPUBLICA MOLDOVA

- Notificarea și jurnalizarea aplicațiilor.

Elaborarea cerințelor tehnice pentru modulul „Control financiar”

În perioada de raportare, totalitatea procedurilor de recepționare, verificare, digitalizare și publicare a rapoartelor financiare expediate de concurenții electorali s-a bazat pe proceduri manuale, lucru care generează un șir de impedimente în reacția operativă și adecvată a CEC, cum ar fi:

- ✓ totalitatea rapoartelor financiare perfectate de concurenții electorali și partidele politice sînt expediate CEC în format tradițional pe hîrtie și, respectiv, necesită timp pentru digitizarea și publicarea lor;
- ✓ procesul de analiză a rapoartelor financiare perfectate în format tradițional pe hîrtie necesită timp pentru analiză și control, mai ales în cazul partidelor politice cu un număr mare de finanțatori și o complexitate mărită a rapoartelor;
- ✓ este dificil, iar uneori chiar imposibil, de verificat în timp util veridicitatea tuturor datelor furnizate de concurenții electorali (corectitudinea identității persoanelor declarate în calitate de finanțatori, corelația între finanțarea recepționată și cheltuielile efectuate etc.);
- ✓ analiza manuală a rapoartelor financiare furnizate de concurenții electorali necesită timp de analiză și control, astfel încît, în lipsa unui control exhaustiv, unele iregularități ar putea fi depistate deja după finalizarea scrutinului.

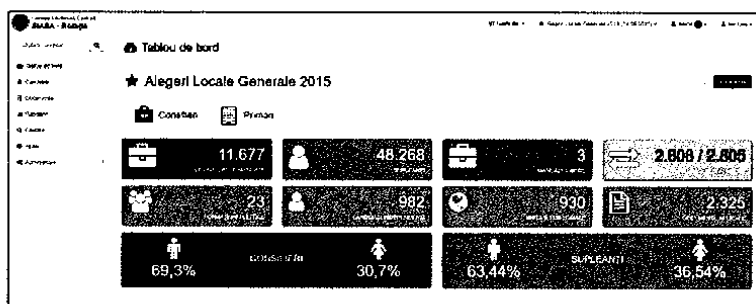
Pentru soluționarea impedimentelor menționate este oportună dezvoltarea unui modul destinat automatizării controlului financiar cu privire la concurenții electorali care va permite tranziția la o nouă metodologie de lucru, bazată pe procesarea documentelor digitale.

Pe parcursul anului 2017, în legătură cu modificarea sistemului electoral aplicabil scrutinului parlamentar, cu suportul experților Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, au fost revizuiți *Termenii de referință* destinați elaborării subsistemului informatic „Control Financiar” al SIASA. În cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD, a fost lansată licitația pentru identificarea companiei dezvoltatoare, care urmează să elaboreze și să implementeze sistemul informatic.

Integrarea modulului SIASA „Rotația” cu SIASA „Admin”

Aplicația „Rotația” a fost integrată cu modulul SIASA „Admin”, fiind astfel implementată autentificarea și autorizarea utilizatorilor din punctul unic de acces. Totodată, au

fost configurate notificările per aplicație și utilizatori, a fost implementată jurnalizarea centralizată a acțiunilor, implementat serviciul specializat de date oferit de SIASA „Admin” pentru căutarea persoanei sau a actului de identitate.



În bara de sus sînt prezentate notificările la nivel de aplicație și utilizator, expediate prin intermediul modului SIASA „Admin”.

Meniul utilizatorului permite trecerea rapidă atît la aplicația SIASA „Admin”, cît și la alte aplicații pentru care utilizatorul are permisiuni de acces.

Trecerea de la o aplicație la alta se efectuează fără autentificare repetată.

Verificarea informațiilor personale ale candidaților înregistrați în modulul „Rotația” se efectuează prin intermediul serviciului de verificare a persoanelor din SIASA „Admin”.

Elaborarea caietului de sarcini pentru adaptarea SIASA la sistemul electoral mixt

Fiind introdus, prin modificarea Codului electoral, sistemul de vot mixt ce se aplică în cazul alegerilor parlamentare și pornind de la necesitatea reingineriei subsistemelor informatice ale SIASA, au fost demarate lucrări de operare a modificărilor în subsistemele informatice, inclusiv au fost dezvoltate aplicații noi, prevăzute în planul de modernizare continuă a SIASA.

Ținînd cont de cele menționate, pe parcursul anului 2017 a fost elaborat caietul de sarcini destinat adaptării SIASA la sistemul electoral mixt, modificare ce presupune ajustarea la particularitățile sistemului electoral mixt a următoarelor blocuri de funcții ale SIASA:

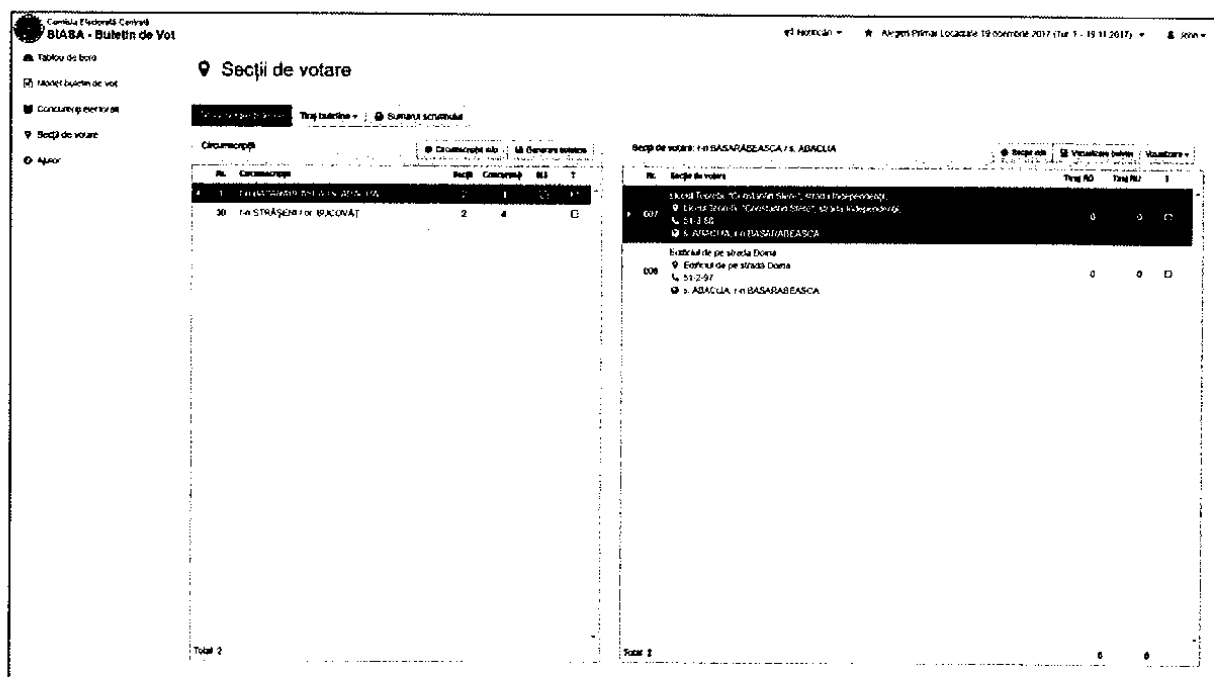
- BF „Pregătirea”;
- BF „Liste electorale”;
- BF „Votarea”.

În acest context urmează a fi adaptate cerințelor sistemului electoral mixt următoarele aplicații informatice:

- SSI „SIASA Admin”;
- SSI „Registrul de Stat al Alegătorilor”;
- SSI „Verifică-te în RSA”;
- SSI „Prezența la vot”;
- SSI „Rezultate preliminare”.

Adițional, conform planului de dezvoltare și modernizare a Sistemului Informațional Automatizat de Stat „Alegeri”, urmează a fi aplicate următoarele categorii de modificări în aplicațiile enumerate mai sus:

- SSI „SIASA Admin” – dezvoltarea serviciilor WEB necesare interacțiunii cu subsistemele informatice SIASA și serviciile de platformă MCloud.
- SSI „Registrul de Stat al Alegătorilor” – renunțarea la unele funcționalități native prin reutilizarea funcționalităților furnizate de SSI „SIASA Admin”. Implementarea semnăturii electronice în procesele de business ale SSI „Registrul de Stat al Alegătorilor”.
- SSI „Verifică-te în RSA” – renunțarea la unele funcționalități native prin reutilizarea funcționalităților furnizate de SSI „SIASA Admin”.
- SSI „Prezența la Vot” – optimizarea proceselor de furnizare a datelor primare destinate generării rapoartelor și infograficelor de prezentare în timp real a prezenței la vot a alegătorilor.



Modulul „Buletin de vot” oferă, de asemenea, următoarele funcționalități:

- ✓ selectarea modelului buletinului de vot după care are loc generarea buletinelor de vot finale. Sînt posibile variații ale modelului buletinului de vot pentru alegeri repetate și/sau turul 2;
- ✓ generarea grilei de tiraj tipografic pentru fiecare secție de votare în două limbi;
- ✓ importarea grilei de tiraj tipografic;
- ✓ ajustarea siglei concurentului electoral;
- ✓ ajustarea vizuală a numelui candidatului pe buletinul de vot în cazul abaterilor;
- ✓ previzualizarea buletinului de vot pentru fiecare secție de votare.

1.3. Conlucrarea cu ministerele și alte autorități de resort, deținătoare a registrelor de stat, în vederea automatizării procedurilor electorale

În anul 2017, Comisia Electorală Centrală a fortificat relațiile de colaborare cu autoritățile deținătoare ale registrelor de stat, precum: Agenția Servicii Publice (creată în urma restructurării administrației publice centrale de specialitate) și Instituția Publică „Centrul de Guvernare Electronică”, prin semnarea Acordului privind contribuția la implementarea Proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente” implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

Conform prevederilor Acordului, părțile vor conjuga eforturile pentru creșterea încrederii electoratului față de datele oferite de Registrul de Stat al Alegătorilor prin dezvoltarea Sistemului Informatic al Actelor de Stare Civilă, dezvoltarea Sistemului Informatic al Registrului de Stat al Adreselor în scopul delimitării teritoriale a secțiilor de votare și arondarea alegătorilor la secțiile de votare, implementarea noului cadru legal privind schimbul de date, facilitarea schimbului de date și a interoperabilității între instituțiile publice care generează date importante pentru procesele electorale.

În vederea realizării obiectivelor, reprezentanții părților au avut mai multe ședințe de lucru unde au discutat atât aspectele tehnice, cât și cele organizatorice aferente procesului de interconexiune a sistemelor de date cu scopul de a îmbunătăți calitatea listelor electorale.

Un bun rezultat al Comisiei în anul 2017 a fost înregistrarea sa în Registrul de evidență a operatorilor de date cu caracter personal ca urmare a colaborării cu Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Pornind de la importanța recunoscută pe plan internațional a dreptului la protecția datelor cu caracter personal, au fost întreprinse mai multe acțiuni de elaborare/ajustare a cadrului

normativ intern al Comisiei prin instituirea a noi reguli interne în vederea realizării prevederilor Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal, ale Hotărîrii Guvernului nr. 1123 din 14 decembrie 2010 privind aprobarea Cerințelor față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal, precum și ale Regulamentului Registrului de evidență a operatorilor de date cu caracter personal, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 296 din 15 mai 2012.

Astfel, prin decizia Centrului nr. DD-1502104404716 din 07 august 2017 Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova a fost înregistrată în calitate de operator de date cu caracter personal.

La inițiativa Ministerului Afacerilor Interne a fost creat un grup de lucru interinstituțional pentru elaborarea unui proiect de lege care să reglementeze evidența unică a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care le-au săvîrșit, să stabilească principiile și regulile evidenței unice, drepturile și obligațiile furnizorilor de informație prin crearea unui Registru unic al contravențiilor. Avînd în vedere că una din atribuțiile Comisiei este inițierea procedurii contravenționale în privința partidelor politice care nu prezintă rapoartele financiare, reprezentantul CEC a participat la ședințele de lucru ale grupului și, în limita competenței instituționale, au fost înaintate propuneri la proiectul de lege.

1.4. Participarea la crearea Registrului de stat al adreselor în scopul delimitării teritoriale a secțiilor de votare și arondarea alegătorilor

Pe parcursul perioadei de referință, în cadrul unei serii de ședințe comune PNUD – CEC – Agenția Servicii Publice – compania dezvoltatoare (IELLO-DEV SRL) a fost discutat și aprobat proiectul tehnic pentru elaborarea sistemului informatic „Registrul de Stat al Adreselor” (SRS și SDD) în baza caietului de sarcini. Ulterior, a fost inițializată faza de dezvoltare și testare a sistemului informațional menționat, activitate continuată în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD. Sistemul informatic „Registrul de Stat al Adreselor” este parte componentă a Sistemului Informațional Național Geografic și reprezintă un registru, care va conține clasificatorul unităților administrativ-teritoriale ale Republicii Moldova (municipii, raioane, orașe, comune, sate), precum și elementele de bază ale infrastructurii (străzi, stradele, clădiri, intrări, etc.), calificate ca adrese ale obiectelor fizice. Registrul va conține un identificator special pentru fiecare entitate de evidență și caracteristicile de bază ale acesteia (nume, data creării, data lichidării, etc.), dar și hotarele unităților administrativ-teritoriale, axele străzilor, delimitatoarele clădirilor, intrările și poziționarea exactă a adresei. Sistemul va permite identificarea elementelor de infrastructură urbană și rurală, care constituie obiecte de evidență pentru alte sisteme informatice departamentale și interdepartamentale.

Prin dezvoltarea sistemului menționat se va obține:

- dezvoltarea unei baze organizaționale și informaționale unice pentru o evidență centralizată a unităților administrativ-teritoriale și a planurilor de adrese per localități;
- asigurarea autorităților publice cu informații autentice, veridice și complexe în scopul desfășurării unor cercetări operative și multilaterale în cadrul exercitării actului administrativ;
- promovarea eficienței a politicilor de stat în organizarea teritorial-administrativă a țării;
- dezvoltarea unei platforme integrate destinate sistemelor informatice departamentale și interdepartamentale;

Beneficiari direcți ai sistemului vor fi autoritățile publice centrale și locale, instituțiile publice, mediul de afaceri, precum și cetățenii, care, prin specificul activității desfășurate, solicită acces la o bază de date autentică a sistemului de adrese a Republicii Moldova.

1.5. Instruirea și certificarea operatorilor SIAS „Alegeri” din cadrul organelor electorale constituite pentru organizarea alegerilor locale noi

În vederea organizării referendumurilor locale și alegerilor locale noi, stabilite pentru data de 14 mai și 19 noiembrie 2017, Comisia Electorală centrală în comun cu Centrul de Instruire Continuu în Domeniul Electoral pe lângă Comisia Electorală Centrală (CICDE) au desfășurat seminare de instruire pentru operatorii SIAS „Alegeri” din cadrul secțiilor de votare.

În cadrul scrutinelor locale, desfășurate pe parcursul anului 2017, au fost instruiți circa 650 operatori ai modulului SIASA „Prezența la vot”. În acest scop, a fost pusă la dispoziție platforma de training a SIASA (platformă similară celei din ziua alegerilor, însă cu datele personale obfuscate), au fost elaborate seturi de exerciții pentru simularea utilizării aplicației ca și în ziua desfășurării scrutinului. Prin act de predare-recepționare, fiecărui operator i-a fost pus la dispoziție un laptop și conexiune la internet 3G (Orange, Moldcell).

OBIECTIVUL NR. 2. SPORIREA ACCESIBILITĂȚII PROCESULUI ELECTORAL

2.1. Perfecționarea mecanismului legal de constituire a secțiilor de votare în străinătate

La data de 20 iulie 2017 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 154 pentru modificarea și completarea unor acte legislative⁷, prin care au fost aduse mai multe amendamente Codului electoral. Potrivit noilor reglementări ale Codului, au fost suplinite criteriile în baza cărora se vor deschide secțiile de votare din străinătate.

Astfel, dacă la ultimele alegeri naționale, pentru constituirea secțiilor de votare peste hotare, în afară de cele pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova, erau stabilite 2 criterii: înregistrarea prealabilă a cetățenilor cu drept de vot și numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent, atunci actualele prevederi obligă a ține cont de 5 criterii:

- a) informațiile deținute de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință;
- b) informațiile deținute de către autoritățile publice centrale, inclusiv datele statistice oficiale relevante;
- c) informațiile obținute din înregistrarea prealabilă a cetățenilor care intenționează să voteze în străinătate;
- d) numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent;
- e) alte date relevante, obținute de autoritățile publice centrale, la solicitare, din partea autorităților țării de reședință, în condițiile legii.

O altă modificare introdusă prin Legea nr. 154 din 2017, menită să îmbunătățească mecanismul de funcționare a secțiilor de votare deschise în afara țării la alegerile parlamentare, rezidă în constituirea consiliului electoral distinct cu sediul în mun. Chișinău care va gestiona buna activitate a secțiilor de votare din străinătate.

De menționat că necesitatea constituirii unui consiliu electoral aparte a fost identificată și de grupul de lucru interinstituțional creat de CEC cu scopul de a modifica Codul electoral și, după caz, legislația conexasă.

2.2. Realizarea unui chestionar adresat autorităților electorale din alte țări cu privire la votarea cetățenilor săi în străinătate

Chestionarul a fost transmis respondenților în perioada ianuarie-februarie 2017, fiind conceput pentru a fi adresat autorităților publice din străinătate care au în atribuții organizarea alegerilor, iar răspunsurile să fie utilizate la elaborarea unui studiu privind votarea în afara țării.

⁷ <http://lex.justice.md/md/370943/>

Întrebările au fost formulate astfel, încât să permită o analiză comparativă a modului de organizare a procesului de vot pentru cetățenii țării respective aflați în străinătate, să aflăm ce autorități publice au în gestiune organizarea alegerilor în străinătate, precum și să cunoaștem ce proceduri electorale se aplică în acest caz. Chestionarul a fost pregătit în limbile română și engleză.

Obiectivul general al studiului a fost identificarea soluțiilor de îmbunătățire a calității procesului electoral organizat de Comisia Electorală Centrală în străinătate, atât sub aspectul creării unor condiții care să faciliteze participarea la vot a cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare, cât și sub aspectul administrării alegerilor de către organele electorale, inclusiv CEC. Obiectivul specific a constat în elaborarea unui chestionar de analiză a practicilor din diferite țări.

Chestionarul a fost expedit autorităților electorale din 30 de țări cu care CEC are stabilite relații de colaborare sau cel puțin de comunicare. Din 30 de chestionare trimise, au fost completate și returnate 20 de chestionare, deci numărul de feedback-uri obținute este de 66%.

Răspunsurile date de respondenți au fost sistematizate sub formă de diagramă, unele dintre ele le prezentăm în cele ce urmează:

Fig. 1. Care sunt instituțiile responsabile pentru organizarea alegerilor în afara țării?

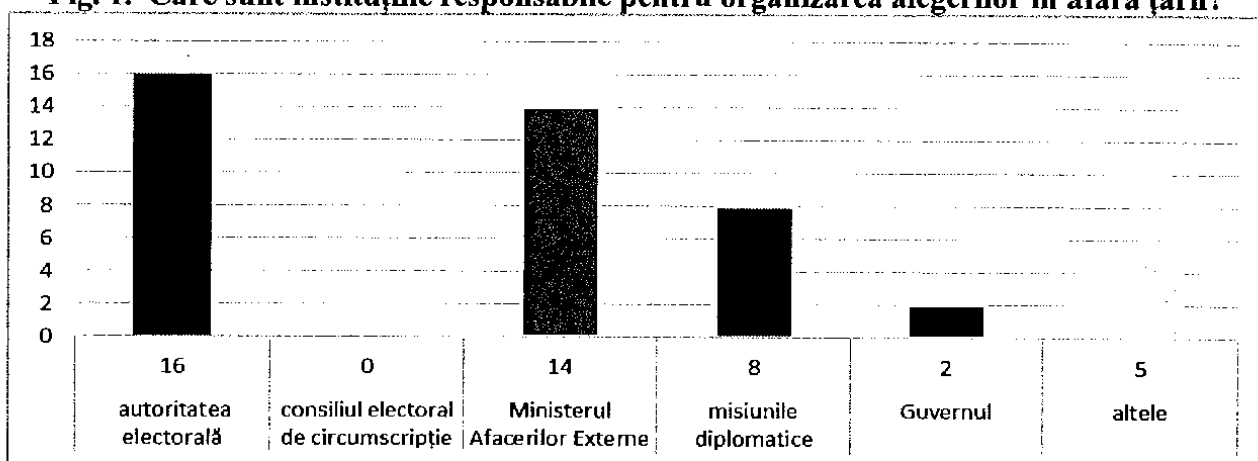


Fig. 2. Care sunt tipurile de alegeri la care se aplică votarea în afara țării?

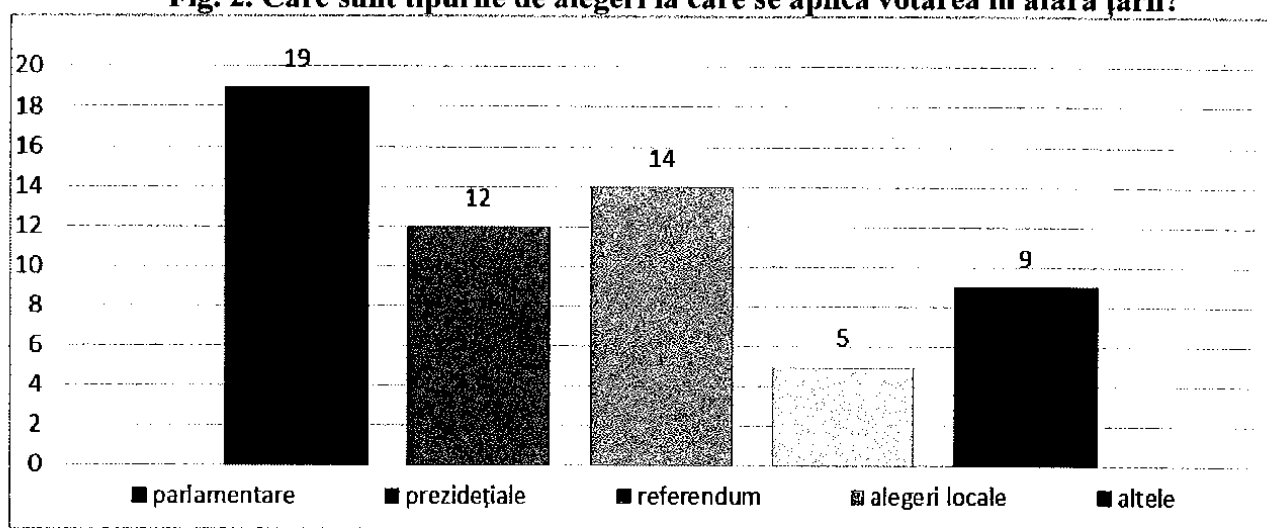
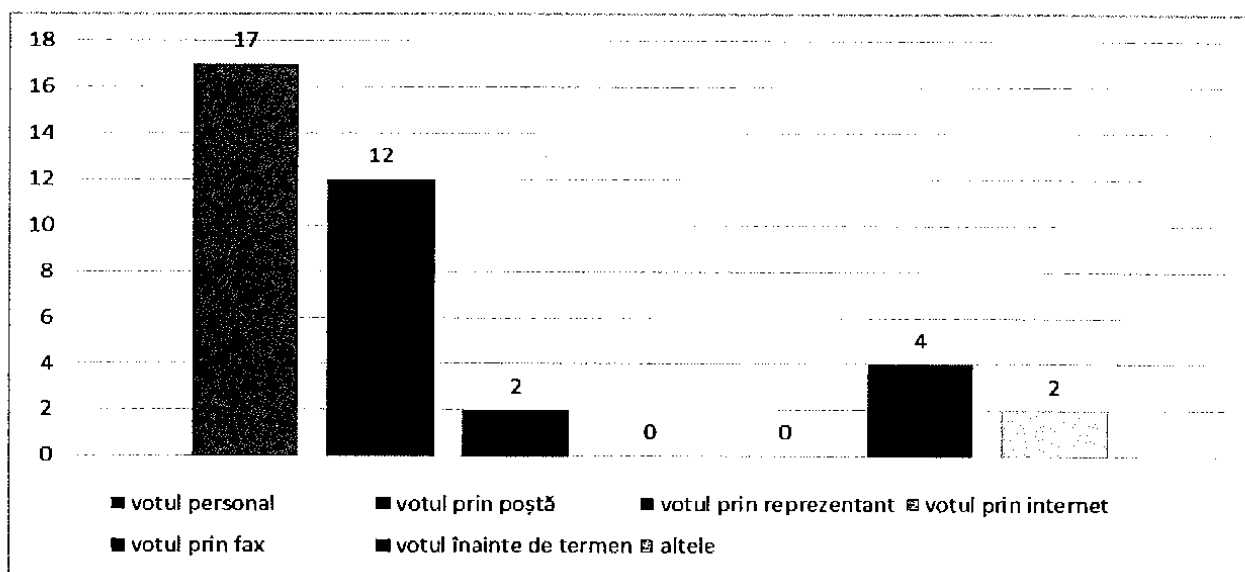


Fig.3 Care sunt metodele de vot utilizate în afara țării?



Informațiile din analiza chestionarelor au fost utilizate pentru efectuarea studiului analitic cu tema „Votarea cetățenilor Republicii Moldova în străinătate și practica internațională” și au fost prezentate membrilor grupului de lucru interinstituțional pentru elaborarea propunerilor de perfecționare a legislației naționale.

2.3. Efectuarea studiului analitic cu tema „Votarea cetățenilor Republicii Moldova în străinătate și practica internațională”

Urmare a confirmării de către Curtea Constituțională a rezultatelor alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016, Comisia Electorală Centrală a inițiat elaborarea studiului „Votarea cetățenilor Republicii Moldova în străinătate și practica internațională”, scopul căruia a constat în identificarea soluțiilor de îmbunătățire a calității procesului electoral în ceea ce privește votarea în afara țării, în special asigurarea dreptului la vot al cetățenilor aflați peste hotare prin relevarea bunelor practici în domeniu aplicate în alte țări.

Studiul a fost elaborat pe baza metodelor cantitative și calitative: analiza legislației naționale și internaționale, recomandările instituțiilor internaționale specializate, documentele electorale, studiile și cercetările în domeniul electoral, elaborate la nivel național și internațional. Instrumentul principal pentru culegerea datelor a servit chestionarul expediat autorităților electorale din alte țări, despre scopul căruia s-a relatat în subcapitolul 2.2.

Asigurarea dreptului la vot pentru cetățenii aflați peste hotare a fost analizată inclusiv prin prisma intensificării proceselor migraționale ale populației și influența acestora asupra participării la votare în secțiile din afara țării în cadrul alegerilor prezidențiale din toamna anului 2016. Totodată, studiul analizează și specificul procesului de înregistrare prealabilă a alegătorilor aflați în străinătate pentru alegerile parlamentare ce urmează să aibă loc în 2018, în baza sistemului electoral mixt (proporțional și majoritar), într-o circumscripție națională și în circumscripții uninominale, în acest sens fiind formulate unele concluzii și recomandări.

Studiul urmează să fie publicat în Buletinul informativ nr. 18 al Comisiei Electorale Centrale.

2.4. Dezvoltarea și punerea în aplicare a mecanismelor eficiente de incluziune a persoanelor cu dizabilități în procesul electoral, cu respectarea principiului egalității de gen

Facilitarea accesibilității procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități constituie o prioritate a Comisiei Electorale Centrale, care, împreună cu partenerii săi de dezvoltare,

întreprinde măsuri pentru a spori implicarea și participarea acestei categorii de alegători în organizarea și desfășurarea alegerilor, în corespundere cu Constituția Republicii Moldova și cu angajamentele internaționale asumate.

În cadrul ultimelor scrutine naționale, Comisia Electorală Centrală realizează, cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și al organizațiilor neguvernamentale, diverse acțiuni în acest sens, precum și de promovare a politicilor, programelor și inițiativelor coerente privind incluziunea persoanelor cu dizabilități în alegeri, care să fie în concordanță cu standardele europene și internaționale în domeniul electoral, și totodată să asigure accesul neîngrădit și nediscriminatoriu al persoanelor cu dizabilități la procesul electoral. În acest scop Comisia studiază și aplică în mod continuu mecanisme menite să asigure participarea neasistată a tuturor categoriilor de alegători la procesul electoral, inclusiv a persoanelor cu dizabilități. Astfel, pe parcursul anului 2017 a fost efectuată o analiză a practicilor altor state pentru identificarea echipamentelor logistice electorale aplicabile pentru asigurarea unui proces electoral incluziv în Republica Moldova. În urma efectuării analizei, au fost identificate instrumente suplimentare care pot facilita exercitarea dreptului la vot de către persoanele cu dizabilități și mecanisme alternative care pot asigura un proces electoral incluziv.

Pe parcursul anului 2017, Comisia a continuat să promoveze incluziunea în procesul electoral pentru persoanele cu dizabilități prin participarea la diverse evenimente organizate în acest sens. Astfel, la 26 septembrie 2017, reprezentanții CEC au luat parte la masa rotundă cu tema „Rolul statului în asigurarea drepturilor electorale ale persoanelor cu dizabilități”, în cadrul căreia au fost prezentate două rapoarte cu privire la studiile efectuate de experții Filialei din Chișinău a Adunării Interparlamentare a CSI.

Similar scrutinelor naționale, la alegerile locale noi și referendumurile locale desfășurate în anul 2017, persoanele cu dizabilități de vedere au putut vota cu ajutorul plicurilor-șablon, secțiile de votare fiind dotate cu echipament de vizualizare a textului: lupe, iluminare suplimentară etc., iar pentru persoanele cu dizabilități locomotorii au fost instalate cabine speciale.

Pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități locomotorii și al persoanelor cu copii în căruți, în conformitate cu art. 30 alin. (2) din Codul electoral, sediile secțiilor de votare trebuie să fie amenajate astfel încât să faciliteze accesul în ele al persoanelor cu dizabilități. În acest sens, CEC îndeamnă autoritățile publice locale să depună eforturile necesare pentru a instala rampe de acces la intrarea în sediile secțiilor de votare, în conformitate cu Declarația CEC privind accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități⁸ și prevederile Regulamentului cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat de CEC prin hotărârea nr. 4463 din 26 ianuarie 2016⁹.

Mecanismele eficiente de incluziune a persoanelor cu dizabilități în procesul electoral urmează a fi elaborate și dezvoltate la fiecare etapă a procesului electoral. Astfel, pentru a spori gradul de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități la următoarele alegeri parlamentare ordinare, în anul 2017 a fost elaborat conceptul Ghidului alegătorului în limbajul Braille, pentru care se planifică realizarea unei versiuni audio a acestuia, de asemenea o versiune a ghidului într-un format adaptat necesităților persoanelor cu dizabilități psihosociale și intelectuale. Ghidul va oferi o imagine de ansamblu asupra alegerilor parlamentare care vor avea loc în baza sistemului electoral mixt, va defini principalele noțiuni ce țin de acest proces și va prezenta detalii despre specificul alegerilor parlamentare.

⁸ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=12816&l=ro>

⁹ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=14381&l=ro>

2.5. Facilitarea accesului în secțiile de votare pentru persoanele cu dizabilități, cu vîrstă înaintată, persoanele cu copii în cărucioare etc. în cadrul organizării și desfășurării alegerilor locale noi

Comisia Electorală Centrală, în colaborare cu autoritățile publice locale, asigură optimizarea și uniformizarea aplicării procedurilor electorale ce țin de organizarea, amenajarea și dotarea localurilor secțiilor de votare cu echipamente logistice și utilaje necesare desfășurării votării în bune condiții. Totodată, Comisia și-a asumat angajamentul de a organiza procesele electorale în așa fel încît să asigure accesibilitatea alegătorilor cu nevoi speciale la exercitarea drepturilor lor electorale în mod direct, secret și liber exprimat.

În vederea evaluării situației existente privind nivelul de accesibilitate a secțiilor de votare și necesitățile de îmbunătățire a acesteia, Comisia a elaborat un chestionar prin care a fost evaluat, în perioadele 31 mai – 9 iunie și 3 – 15 noiembrie 2017, nivelul de accesibilitate a secțiilor de votare. Respondenți au fost autoritățile administrației publice locale și funcționarii electorali care au dat aprecieri sediilor secțiilor de votare, astfel fiind identificate măsurile necesare pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate, la procesul de vot.

Chestionarul a fost transmis unui număr de 17 primării, respondenții fiind rugați să indice cîți alegători cu dizabilități locomotorii și cîți cu dizabilități de vedere au fost arondați la fiecare secție de votare, să aprecieze nivelul de dotare și accesibilitate a celor 38 de secții de votare constituite pentru desfășurarea alegerilor locale noi din 14 mai și 19 noiembrie 2017.

Propunerile și comentariile primite de la respondenți au fost grupate pe domenii. Chestionarele completate au constituit sursa de date pentru evaluarea situației privind amenajarea și nivelul de dotare a secțiilor de votare în sensul accesului fizic al persoanelor cu dizabilități și facilitării exercitării dreptului la vot. Rezultatele au servit și la constatarea tabloului statistic cu privire la numărul persoanelor cu dizabilități care au participat la vot, inclusiv la identificarea și stabilirea de noi acțiuni și prerogative menite să îmbunătățească calitatea proceselor electorale aplicabile acestui grup de beneficiari, atît în calitate de alegători, cît și de candidați.

Concomitent cu evaluarea nivelului de accesibilitate a secțiilor de votare, secțiilor de votare le-au fost transmise suplimentar, la solicitare, cabine de vot pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. Totodată, toate secțiile de votare constituite în anul 2017 au fost dotate cu lupe speciale pentru facilitarea participării la vot a persoanelor cu dizabilități de vedere.

2.6. Crearea pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale a unei rubrici interactive dedicate tinerilor alegători

Pagina web a Comisiei Electorale Centrale - www.cec.md conține o rubrică interactivă "Primul Vot" dedicată tinerilor alegători, are patru subrubrici: Publicații, Video, Concursuri și Ziua Tînărului Alegător (<http://cec.md/index.php?pag=cat&id=1982&l=ro>). Toate subrubricile sunt actualizate continuu cu informații utile acestui grup-țintă de alegători.

Imaginea acestei rubrici reprezintă un desen realizat de către Nichiforeac Daniel, participant în cadrul concursului de desen "Votul meu – vocea mea", desfășurat în perioada februarie-aprilie 2017.

Rubrica "Primul vot" oferă posibilitate tinerilor alegători să se familiarizeze cît mai bine cu ceea ce înseamnă alegeri, proceduri de vot, precum și cu tot ceea ce ține de acest domeniu.

2.7. Organizarea și desfășurarea continuă a cursurilor de instruire cu subiecții implicați în procesul de validare, confirmare, ridicare și atribuire a mandatelor aleșilor locali, după cum urmează:

- **secretarii consiliilor locale;**
- **instanțele judecătorești.**

În anul 2017, Comisia Electorală Centrală a organizat alegeri locale noi doar în cazul apariției vacanței mandatului de primar. Respectiv nu au fost necesare organizarea cursurilor pe partea de validare a mandatelor de consilier.

Totodată, CEC a asigurat toată asistența necesară secretarilor consiliilor locale pe parte de ridicare și atribuire a mandatelor de consilier. Prin expedierea demersurilor explicative referitor la acțiunile secretarului Consiliului local în cazul apariției vacanței unui mandat de consilier precum și actele necesare care urmează a fi prezentate Comisiei.

OBIECTIVUL NR. 3. ÎMBUNĂTĂȚIREA CONTINUĂ A MANAGEMENTULUI ELECTORAL ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR INSTITUZIONALE

3.1. Aprobarea și avizarea statului de personal al Comisiei Electorale Centrale într-o nouă versiune

Prin hotărârea CEC nr. 4713 din 10 mai 2016, a fost modificat pct. 2 din hotărârea CEC nr. 1029 din 9 decembrie 2011 „Cu privire la aprobarea structurii și efectivului-limită ale Comisiei Electorale Centrale”, prin prisma revizuirii denumirii unităților de personal.

După majorarea efectivului limită, proiectul statului de personal a fost remis spre avizare Cancelariei de Stat, care a dat un aviz negativ, prezentînd recomandările pentru Statul de personal al Comisiei Electorale Centrale într-o nouă redacție.

În acest context, prin HCEC nr. 728 din 31 ianuarie 2017, a fost aprobată o nouă structură și un nou efectiv-limită al Comisiei Electorale Centrale¹⁰. În baza hotărîrii enunțate mai sus, Serviciul resurse umane, în colaborare cu șefii de subdiviziuni, a elaborat proiectul statului de personal al CEC, care la 22 februarie 2017 a fost avizat de către Secretarul general al Guvernului. Astfel, efectivul-limită a fost stabilit în mărime de 48 unități de personal, cu 8 unități mai mult decît statul de personal avizat în anul 2012.

3.2. Identificarea mecanismelor de implementare a unui sistem de recompense pentru funcționarii electorali îmbunătățit, diferențiat și stimulatoriu. Reducerea restricțiilor legate de incompatibilitățile privind statutul funcționarilor electorali. Promovarea respectării principiului egalității de gen în cadrul activității organelor electorale

Pe parcursul anului 2017, în cadrul ședințelor Grupului de lucru pentru elaborarea proiectului de lege privind modificarea și completarea Codului electoral și a legislației conexe, au fost identificate și analizate mecanisme privind implementarea unui sistem de recompense pentru funcționarii electorali, în acest sens fiind formulate următoarele propuneri: mărimea recompensei funcționarilor electorali să varieze în funcție de numărul secțiilor de votare gestionate și al alegătorilor deserviți; activitatea în cadrul organelor electorale să fie calificată drept muncă prin cumul în cazul funcționarilor publici; să fie introdusă prin lege excepția privind neimpozitarea recompensei alocate funcționarilor electorali; mărimea recompensei acordate funcționarilor electorali să fie una graduală conform funcției deținute în cadrul acestora (președinte, vicepreședinte, secretar, membru etc.); partidele politice să aloce recompensă funcționarilor electorali pe care i-au desemnat în componența organelor electorale. Propunerile

¹⁰ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19057&l=ro>

au fost analizate și selectate după oportunitate și prioritar, ținând cont că anul 2018 este unul electoral. În final, au fost remise spre examinare Parlamentului propuneri ce urmăresc îndeosebi motivarea financiară a funcționarilor electorali, fapt ce ar reduce din instabilitatea corpului organelor electorale și ar contribui la o mai bună activitate de organizare și desfășurare a scrutinelor.

Astfel, propunerile de modificare a art. 28 alin. (11) și art. 35 alin. (4) din Codul electoral, care reglementează modalitatea de susținere financiară a organelor electorale, prevăd excluderea din conținutul acestor articole a textului „recompensa egală cu 25 la sută”, textul alineatelor respective să fie date în următoarea redacție:

1) articolul 28 alineatul (11):

”(11) Consiliul electoral de circumscripție este asistat de un aparat, al cărui stat de personal se aprobă de Comisia Electorală Centrală la propunerea consiliului electoral de circumscripție. Funcționarilor aparatului consiliului li se plătește, din mijloacele financiare alocate pentru alegeri, o recompensă egală cu un salariu mediu pe economie din anul precedent. Funcționarilor aparatului consiliului degrevați de atribuțiile de la locul de muncă permanent din unitățile bugetare li se menține salariul la locul de muncă permanent.”;

2) articolul 35 alineatul (4):

”(4) Comisia Electorală Centrală determină numărul de membri ai organelor electorale care pot fi degrevați de atribuțiile de la locul de muncă permanent și termenul acestor degrevări. Membrii organelor electorale degrevați din unitățile bugetare li se menține salariul la locul de muncă permanent. Persoanelor degrevate din unitățile bugetare, persoanelor degrevate din alte unități decât cele bugetare sau convocate, pentru activitatea în perioada electorală, li se plătește, din mijloacele financiare alocate pentru alegeri, o recompensă egală cu un salariu mediu pe economie din anul precedent. Membrii organelor electorale nedegrevați, pentru activitatea în perioada electorală, inclusiv în ziua alegerilor, li se stabilește, din mijloacele financiare alocate pentru alegeri, o recompensă în mărime de 20 la sută din salariul mediu pe economie din anul precedent.”.

Prin același demers către Parlament, Comisia a solicitat soluționarea problemei cu care se confruntă persoanele beneficiare de plăți sociale antrenate în activitatea organelor electorale, prin a fi identificat un mecanism legal care să le păstreze acestor persoane dreptul de a primi plățile sociale (indemnizația de șomaj/pentru îngrijirea copilului sau alte garanții sociale) și în perioada activității în organele electorale, aceasta fiind o activitate de utilitate publică națională. În acest sens au fost înaintate propuneri de modificare a cadrului legal, după cum urmează:

1) La finalul articolului 20 ”Sursele de venit neîmpozabile” din Codul fiscal să fie introdusă o nouă literă, z¹⁴), cu următorul conținut:

”z¹⁴) veniturile obținute sub formă de recompensă în perioada electorală de către funcționarii electorali.”;

2) La articolul 23 ”Sursele neincluse în baza lunară de calcul a contribuțiilor de asigurări sociale” din Legea nr. 489 din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale, alineatul (1) să fie completat la final cu o nouă literă, e), având următorul conținut:

”e) recompensele obținute de funcționarii electorali în perioada electorală”.

3.3. Consolidarea și dezvoltarea continuă a capacităților profesionale ale funcționarilor electorali

Desfășurarea seminarelor de instruire în vederea organizării alegerilor locale noi din 14 mai 2017

În vederea organizării alegerilor locale noi, stabilite pentru data de 14 mai 2017, Centrul de Instruire Continuu în Domeniul Electoral pe lângă Comisia Electorală Centrală (CICDE) a desfășurat seminare de instruire pentru funcționarii electorali din cadrul consiliilor electorale de

circumscripție și birourilor electorale ale secțiilor de votare, precum și pentru operatorii SIAS „Alegeri” din cadrul secțiilor de votare.

Astfel, în perioada 01-02 aprilie 2017, 38 de funcționari electorali din cadrul consiliilor electorale de circumscripție au beneficiat de instruire în cadrul celor 6 seminare organizate de CICDE (53 au fost invitați, rata de prezență - 68,36%).

În intervalul 25-27 aprilie, au fost desfășurate seminare de instruire pentru membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare constituite. Astfel, în cadrul celor 5 seminare organizate de CICDE au participat 67 persoane (98 au fost invitați, rata de prezență - 71,6 %).

Pe data de 5 mai 2017, operatorii SIAS „Alegeri” din secțiile de votare constituite - 17 persoane, au fost instruiți la sediul CICDE în vederea exercitării atribuțiilor ce le revin în ziua votării (26 au fost invitați, rata de prezență - 60,7%).

În ceea ce privește reprezentarea sub aspectul de gen, la seminare au participat 25 bărbați și 97 de femei, procentual – 20,22 % bărbați și, respectiv, 79,78% femei.

Desfășurarea seminarelor de instruire în vederea organizării alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017

În vederea organizării alegerilor locale noi, stabilite pentru data de 19 noiembrie 2017, CICDE a desfășurat seminare de instruire pentru funcționarii electorali din cadrul consiliilor electorale de circumscripție și birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Astfel, în perioada 10-14 octombrie 2017, s-au desfășurat 10 seminare de instruire organizate de CICDE, în cadrul cărora au participat 61 de funcționari electorali din cadrul consiliilor electorale de circumscripție (74 au fost invitați, rata de prezență - 82,43 %).

În intervalul 25-28 octombrie 2017, au fost desfășurate seminare de instruire pentru membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare. Astfel, în cadrul celor 9 seminare organizate de CICDE au participat 110 persoane (172 au fost invitați, rata de prezență - 63,95%).

În ceea ce privește reprezentarea sub aspectul de gen, la seminare au participat 30 bărbați și 141 de femei, procentual – 17,54% bărbați și, respectiv, 82,46% femei.

În perioada 02-10 noiembrie 2017, CICDE a desfășurat 39 seminare de instruire pentru membrii desemnați în cadrul birourilor electorale ale secțiilor de votare constituite pentru referendumul local din 19 noiembrie 2017. Seminarele au avut loc în municipiul Chișinău.

Desfășurarea seminarelor de instruire în vederea referendumului local pentru revocarea primarului general al municipiului Chișinău

În perioada 02-10 noiembrie 2017, CICDE a desfășurat 39 seminare de instruire pentru membrii desemnați în cadrul birourilor electorale ale secțiilor de votare constituite pentru referendumul local din 19 noiembrie 2017. Seminarele au avut loc în municipiul Chișinău.

La seminare au fost invitați toți membrii BESV în mod obligatoriu. La fiecare seminar de instruire au fost invitate 30 de persoane. Invitarea participanților la seminar a fost făcută de președinții consiliilor electorale de circumscripție de nivelul al doilea, care au asigurat că vor fi prezenți membrii birourilor. O parte dintre participanți au lipsit de la instruire. Astfel, per total, la cele 39 de seminare au fost prezente 805 persoane din 2903 preconizate, ceea ce constituie 27,72% din persoanele invitate la instruire.

În ceea ce privește reprezentarea sub aspectul de gen, la instruire au participat 192 bărbați și 613 femei, procentual - 23,85% bărbați și, respectiv, 76,15% femei.

Linia de informare. Organizarea și desfășurarea referendumului local pentru revocarea primarului general al municipiului Chișinău

În perioada 07 noiembrie-22 noiembrie 2017, în contextul campaniei de informare a alegătorilor cu privire la organizarea și desfășurarea referendumului local pentru revocarea primarului general al municipiului Chișinău, Dorin Chiștoacă, și alegerile locale noi pentru funcția de primar în 10 localități, CICDE a organizat o linie telefonică destinată să ofere suport

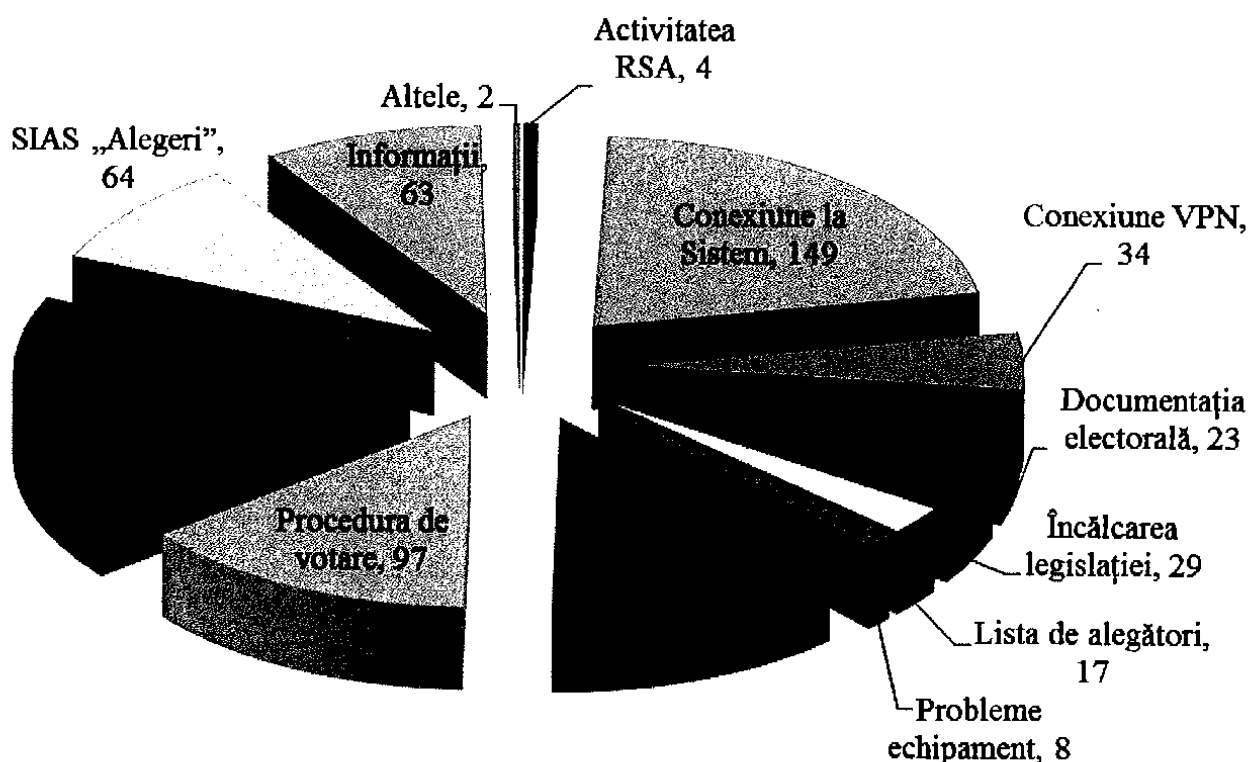
informațional alegătorilor, funcționarilor electorali și altor subiecți implicați în procesul electoral.

Zilnic, 6 operatori au efectuat apeluri de la/ către operatori/ funcționari electorali și alegători, iar în ziua referendumului a fost nevoie ca mai mulți operatori să fie împărțiți în două runde, în prima rundă au fost 17 operatori, iar în runda a doua 15. Numărul de apeluri în perioada de referință a fost 2677 total: 1690 apeluri de ieșire și 987 apeluri de intrare.

Cele mai multe apeluri de ieșire s-au înregistrat la data de 10 noiembrie 2017. În această zi, la linia de informare a Comisiei Electorale Centrale s-au făcut apeluri de ieșire către operatorii birourilor electorale, aceștia fiind invitați la instruire.

Cele mai multe apeluri de ieșire au fost efectuate la data de 18 noiembrie – ziua testării Sistemului Informațional Automatizat de Stat „Alegeri” și, respectiv, la 19 noiembrie – ziua referendumului. Tematica acestora a ținut de funcționalitățile SIAS „Alegeri” și conexiunea la sistem – 149 apeluri (modul de conectare a modemelor Moldcell, Moldtelecom, Orange); secția de votare la care votează alegătorul - 120, precum și alte subiecte prezentate în figura de mai jos.

Tematica apelurilor la linia de informare 07.11-22.11.17



Analiza apelurilor după categoria de solicitanți denotă că cele mai multe adresări au fost de la/către operatorii BESV - 297 și, respectiv, de la cetățeni 211 apeluri. Restul apelurilor a fost de la membrii BESV – 166, registratori RSA - 18, observatori - 2, operatori CECE – 1.

Din perspectiva de gen, cele mai active au fost femeile (peste 60% apeluri), aceasta fiind de fapt și o reflectare a dezechilibrului de gen existent la nivel de funcționari electorali.

Instruirea registratorilor RSA

În perioada noiembrie – decembrie 2017 a avut loc instruirea registratorilor Registrului de Stat al Alegătorilor (RSA). Pentru prima dată a fost folosită o modalitate nouă de instruire – instruire mixtă, ce combină instruirea la distanță cu instruirea „față în față”.

La prima etapă a instruirii registratorii au învățat aspectele teoretice ce țin de înregistrarea alegătorilor și repartizarea lor pe secții de votare. Această instruire a fost oferită prin intermediul platformei E-learning CICDE, cursul „Scurt ghid despre RSA pentru registratori” (www.e-learning.cicde.md). Etapa a doua a instruirii a presupus aplicarea cunoștințelor teoretice în

practică împreună și cu ajutorul facilitatorilor CICDE. Instruirea a fost desfășurată pentru acei registratori care au trecut cursul de instruire la distanță ținând cont de reușitele acestora și rezultatele instruirii la prima etapă.

Instruirea la distanță a avut loc în perioada 01-14 noiembrie. CICDE a invitat la instruire 865 de registratori, cărora le-au fost trimise invitații prin intermediul adreselor electronice, create de către Direcția tehnologii informaționale și gestionarea listelor electorale, precum și demersurile din partea CEC adresate consiliilor raionale pentru a fi distribuite APL-urilor de nivelul I. În total, la instruirea la distanță s-au înscris 670 de registratori, ceea ce constituie 77% din numărul de invitați.

În perioada 12-15 decembrie 2017, s-au desfășurat 14 seminare de instruire „față în față”. Seminarele s-au desfășurat în mun. Chișinău, în incinta Institutului Muncii. Din cele 366 de persoane invitate, la eveniment s-au prezentat 307, rata de prezență constituind 83,87%. Grupul țintă a fost format din registratorii cu mai puțin de un an experiență în actualizarea listelor electorale și registratorii care întâmpină dificultăți în exercitarea sarcinilor. În ceea ce privește reprezentarea sub aspectul de gen, au participat 29 bărbați și 278 de femei, procentual – 9,5 % bărbați și, respectiv, 90,5 % femei.

Instruirea a fost evaluată pozitiv de către participanți. Per total, analiza cumulată a chestionarelor de evaluare pe toate zilele de seminar a arătat că 93,60% dintre participanți au spus că seminarul a coïncis cu așteptările lor și impresia generală despre seminar este *foarte bună* și *bună*. Metodologia instruirii, la fel, a fost apreciată înalt, 95,62% din participanți au apreciat-o ca foarte bună și excelentă, participanților le-a plăcut că a fost mult lucru practic în cadrul RSA.

Instruirile de tip BRIDGE

Între 30 mai și 11 iunie 2017 au fost organizate patru instruirii BRIDGE (Building Resources in Democracy, Governance and Elections), de trei și două zile, privind sistemele electorale și perspectiva de gen. La instruirii au participat reprezentanții partidelor politice, mass-media, societăți civile, CEC și CICDE: în total, 69 de participanți (24 de bărbați și 45 de femei). Participanții s-au familiarizat cu metodologia BRIDGE și au avut șansa de a explora cele 9 tipuri principale de sisteme electorale și ce opțiuni pot fi utilizate pentru a atenua impactul negativ al unor sisteme privind reprezentarea egală a bărbaților și femeilor în organele alese.

Instruirile au fost un efort comun al CICDE/CEC, în parteneriat cu Asociația Internațională a Femeilor în Managementul Electoral (WEM-International), cu sprijinul Programului "Femeile în Politică" al Organizației Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Împuternicirea Femeilor (UN Women) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

Instruirea oferită grupului de inițiativă pentru desfășurarea referendumului local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău

În vederea instruirii în domeniul legislației electorale a membrilor grupului de inițiativă pentru desfășurarea referendumului local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău, CICDE a planificat instruirea a 460 de persoane în cadrul a 5 seminare. În acest sens, a fost elaborat programul de instruire a colectorilor de semnături în baza unui program anterior, formatul de predare fiind prelegerea, fără a oferi certificate de participare sau de calificare la final. Instruirea s-a axat pe pașii de colectare a semnăturilor. În cadrul instruirii, de asemenea, a fost pus accentul pe criteriile de identificare a alegătorilor cu drept de semnătură în listele de subscripție. Conform listelor de prezență, la seminare au participat 306 persoane (121 de bărbați și 185 de femei).

Consolidarea capacităților interne: instruire în domeniul cercetării științifice pentru echipa CICDE/CEC

În perioada 28 septembrie – 13 octombrie, membrii echipei CICDE și CEC au participat la un curs de instruire în domeniul cercetării științifice: ”Scrierea academică: Cum să scriem un articol științific”. Instruirea presupune studierea amănunțită a procesului de elaborare a unui articol științific: scopul și actualitatea studiului științific, depistarea problemei de cercetare, argumentarea actualității cercetării, formarea bibliografiei și alte cerințe tehnice și de conținut.

La finalul instruirii, fiecare participant a elaborat un articol științific care a fost publicat în prima revistă de teorie și practică electorală CICDE – Digest Electoral. Unul din articole a fost publicat în revista științifică trimestrială – „Moldoscopia” (revista poate fi accesată on-line la următorul link: http://usm.md/?page_id=4009&lang=ro).

Seminarul a fost facilitat de dl Valeriu Moșneaga, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar. Instruirea a fost desfășurată în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților de cercetare CICDE” finanțat de Uniunea Europeană și Consiliul Europei.

Programul de masterat „Management politic și electoral”

La data de 30 iunie 2017, le-au fost decernate diplome absolvenților programului de masterat „Management politic și electoral”. Aceasta a fost prima promoție de absolvenți ai programului de masterat lansat de CICDE în colaborare cu Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative (FRIȘPA) a Universității de Stat din Moldova.

Programul de masterat „Management politic și electoral” a fost lansat în 2015 și se adresează funcționarilor electorali, activiștilor partidelor politice și societății civile, funcționarilor autorităților publice locale și tuturor persoanelor interesate de domeniul politic și cel electoral (www.masterat.cicde.md).

Absolvenții primei promoții ai programului de masterat „Management politic și electoral” activează cu succes în cadrul CICDE, organizațiilor neguvernamentale și autorităților publice locale.

Dezvoltarea capacităților profesionale ale funcționarilor din cadrul Aparatului CEC

În temeiul Regulamentului cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.201 din 11 martie 2009, a fost întocmit Planul de dezvoltare profesională a personalului CEC pentru anul 2017.

Pe parcursul perioadei de raportare, funcționarii publici din cadrul Aparatului CEC au beneficiat de instruirii organizate de CEC și de Academia de Administrare Publică (AAP), cu o durată de circa 625 ore, dintre care:

- 582 ore de **instruire externă**, cu următoarele tematici: managementul și elaborarea programelor/proiectelor, procesul de planificare strategică, elaborarea și coordonarea proiectelor de acte normative, instruire în domeniul securității și sănătății în muncă (niv. I), seminarul BRIDGE cu tematica „Sistemele electorale și dimensiunea de gen”, protecția datelor cu caracter personal în serviciul public și sistemul administrației publice, sistemul de management al calității ISO 9001:2015 (auditor intern), procesul de planificare strategică, integrarea profesională în funcția publică, atelier de lucru internațional ”Making Change: Sweden-s experience in advancing gender equality in media/comuncations/ photography”, managementul conflictelor și al stresului, „Public speaking și abilități de prezentare” organizat de CICDE în contextul Conferinței „CICDE open talks”, elaborarea și evaluarea politicilor publice, ”contabilitatea bugetară - aspecte practice ale contabilității mijloacelor fixe. Inventarierea patrimoniului public. Contabilitatea decontărilor cu personalul privind remunerarea muncii”, management și leadership în administrația publică”;

- 43 ore de **instruire internă**, cu următoarele tematici: completarea declarației de avere și interese personale, introducerea în Sistemul de Management al Calității și Securității Informației, metodologia de elaborare, coordonare și aprobare a fișei postului, aplicarea în CEC a SIMCSI (ISO 9001, ISO 27001) (Identificarea și analiza riscurilor SMC), funcționalitatea aplicației

„Rotația”, politica națională antiteroristă, consolidarea capacităților de comunicare internă și externă prin prisma dimensiunii de gen.

La fel, menționăm faptul că din cei 9 funcționari publici debutanți, 5 au beneficiat de instruire externă și internă, cu o durată de circa 80 de ore.

3.4. Evaluarea necesităților de îmbunătățire a infrastructurii secțiilor de votare identificate ca rezultat al chestionării nivelului de dotare a secțiilor de votare efectuat în 2016. Identificarea și implementarea mecanismelor de dotare a secțiilor de votare cu echipament logistic standardizat. Inițierea procedurii de planificare a necesităților de achiziționare a echipamentului logistic standardizat în vederea bunei organizări a scrutinului parlamentar din 2018

La 12 aprilie 2016, a fost elaborat Conceptul campaniei de evaluare a gradului de accesibilitate a secțiilor de votare, nivelului de dotare a acestora cu echipament logistic necesar și identificarea măsurilor pentru îmbunătățirea infrastructurii secțiilor de votare și asigurarea accesului în condiții de egalitate la procesul electoral a tuturor categoriilor de alegători. Astfel, a fost pregătit un chestionar din 14 întrebări, structurate astfel, încât răspunsurile să fie cuantificabile, măsurabile, ceea ce a permis aplicarea metodelor statistice de evaluare care scot în evidență toate problemele legate de accesibilitatea și dotarea cu echipament logistic a secțiilor de votare, iar răspunsurile obținute reprezintă elementul de intrare a analizei.

Urmare a analizei cantitative și calitative a răspunsurilor, a fost întocmit raportul privind evaluarea nivelului de accesibilitate și dotare cu echipament logistic a secțiilor de votare. A fost stabilit ce mijloace tehnico-materiale au avut în dotare secțiile de votare, care a fost nivelul de conexiune la internet, de asemenea a fost evaluat nivelul de satisfacție a părților beneficiare de echipamentul logistic electoral standardizat.

Rezultatele analizei vor fi utilizate la demararea procedurilor de achiziționare a echipamentelor pentru dotarea secțiilor de votare în vederea bunei organizări a scrutinelor naționale.

3.5. Promovarea principiilor calității și securității informației la toate etapele ciclului de management electoral și efectuarea analizei anuale a eficacității și funcționalității Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației (SIMCSI) din cadrul CEC

În urma obținerii în anul 2014 a Certificatului de Conformitate a Sistemului de Management al Calității cu standardul ISO 9001:2008 (Sisteme de management al calității. Cerințe) și a Certificatului de Conformitate a Sistemului de Management al Securității Informației cu standardul ISO/IEC 27001:2005 (Tehnologia informației. Tehnici de securitate. Sisteme de management al securității informaționale. Cerințe), Comisia Electorală Centrală elaborează și aplică în activitatea de zi cu zi un șir de acte regulatorii, printre care și Declarația privind politica în domeniul securității informației și Declarația de politică în domeniul calității, precum și un număr semnificativ de proceduri și instrucțiuni de uz intern, care permit o mai bună structurare a responsabilităților ce revin autorității electorale, sporirea calității serviciilor publice prestate de Comisie, identificarea și dezvoltarea mecanismelor pentru consolidarea încrederii cetățenilor în organele și procesele electorale din Republica Moldova. Toate aceste documente stabilesc cadrul organizațional, absolut necesar unei dezvoltări instituționale durabile, și asigură un nivel înalt al managementului calității și securității informației.

Prin implementarea și funcționarea adecvată a Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației, CEC își asumă respectarea actelor legislative și normative în vigoare referitoare la procesul electoral, menținerea unui dialog permanent cu funcționarii electorali și părțile interesate în scopul monitorizării și îmbunătățirii nivelului lor de satisfacție, asigurarea unui nivel înalt de calitate a tuturor activităților desfășurate (performanțele proceselor,

competența personalului, calitatea serviciilor, identificarea și înlăturarea neconformităților, gestionarea adecvată a incidentelor de securitate etc.), care sînt dezvoltate și îmbunătățite în mod continuu.

În același timp, implementarea unui Sistem Integrat de Management al Calității și Securității Informației asigură respectarea strictă a cerințelor cu privire la protecția datelor cu caracter personal, conferă siguranță, confidențialitate, integritate și disponibilitate resurselor informaționale ale Comisiei și garantează protejarea informației de accesul neautorizat.

În primul semestru al anului 2017, pînă la realizarea auditului extern de recertificare, în cadrul CEC au fost elaborate și actualizate instrucțiunile și procedurile interne care stabilesc cadrul regulator pentru toate procesele interne aferente SIMCSI. Elaborarea și punerea în aplicare a unor noi proceduri și instrucțiuni interne a fost necesară în scopul tranziției Sistemului de Management al Calității la noua ediție din anul 2015 a standardului ISO 9001, fapt pentru care au fost identificate riscurile și oportunitățile care pot influența conformitatea produselor/serviciilor prestate de CEC și capacitatea acestora de a crește satisfacția părților interesate, au fost completate și aprobate într-o nouă versiune procedurile de sistem și cele operaționale ce țin de funcționarea SIMCSI.

În iunie 2017, organismul de recertificare RINA SIMTEX a desfășurat la Comisia Electorală Centrală auditul extern de recertificare, în cadrul căruia au fost menținute certificatele de conformitate cu standardele de referință și a fost efectuată totodată tranziția Sistemului de Management al Calității la versiunea nouă a standardului ISO 9001:2015.

3.6. Recertificarea Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației al CEC conform standardelor referențiale ISO 27001:2013 și ISO 9001:2015

În vederea asigurării tranziției la noua ediție a standardului ISO 9001:2015 și recertificării Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației al CEC conform standardelor ISO 27001:2013 și ISO 9001:2015, în perioada ianuarie-mai 2017, a fost elaborată documentația necesară, îndeosebi cea privind managementul riscurilor și îndeplinite toate cerințele, conform prevederilor standardelor de referință.

În perioada 29 mai – 6 iunie 2017, în cadrul CEC a fost desfășurat auditul intern privind evaluarea conformității Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației pentru domeniul de certificare declarat (organizarea și desfășurarea alegerilor). Auditul intern a fost realizat de către echipa de auditori calificați, care au desfășurat 12 misiuni de audit intern în subdiviziunile Aparatului CEC.

Obiectivele auditului intern SIMCSI au constat în verificarea ținerii sub control a proceselor interne ale CEC, conformității documentelor și înregistrărilor SIMCSI cu cerințele standardului ISO 9001:2015 și ISO 27001:2013, verificarea stabilirii și îndeplinirii politicii în domeniul calității și securității informației și conformării CEC cu reglementările aplicabile, precum și nivelul de eficacitate a comunicării cu alegătorii, partidele politice, partenerii de dezvoltare, societatea civilă, funcționarii electorali, precum și cu alte părți interesate.

Auditul extern de recertificare a fost desfășurat în perioada 15-16 iunie 2017, în urma căruia nu a fost înregistrată nicio neconformitate, fiind evidențiate punctele tari ale sistemului de management și formulate oportunități de îmbunătățire. Totodată, echipa de auditori externi a realizat tranziția la noua ediție a standardului ISO 9001:2015 și a recertificat Sistemul Integrat de Management al Calității și Securității Informației pentru domeniul de certificare declarat (organizarea și desfășurarea alegerilor) pentru un ciclu de 3 ani, pînă în iunie 2020.

3.7. Organizarea și desfășurarea conferinței internaționale dedicate împlinirii a 20 de ani de activitate permanentă a Comisiei Electorale Centrale

În vederea bunei organizări a tuturor evenimentelor legate de marcarea a 20 de ani de activitate permanentă a CEC, a fost elaborat, aprobat și implementat un plan de acțiuni, care a

prevăzut modul de desfășurare a unei conferințe internaționale dedicate acestei aniversări, precum și alte activități:

- Organizarea unei mese rotunde cu tema „Bunele practici în promovarea egalității de gen în procesele electorale” (17 octombrie 2017);
- Editarea unei broșuri dedicate împlinirii a 20 de ani de activitate a CEC;
- Montarea unui spot video ”CEC la 20 de ani de activitate permanentă”, în variantă lungă de 5 minute (pentru plasare pe resursele informaționale ale CEC și difuzarea în cadrul evenimentelor) și variantă scurtă de 45 sec. (pentru difuzare la TV). Spoturile au fost dublate și/sau subtitrate în limbile română, rusă și engleză;
- Editarea Buletinului informativ al CEC (ediția nr. 17) dedicată împlinirii a 20 de ani de activitate permanentă a CEC;
- Mediatizarea evenimentelor organizate, conform unui plan separat;
- Asigurarea logisticii necesare pentru realizarea acțiunilor menționate mai sus.

La evenimentul festiv, organizat cu suportul PNUD Moldova, au participat cca. 300 de persoane – actuali și foști funcționari și membri CEC, ex-membri ai consiliilor electorale de circumscripție, reprezentanți din partea CICDE, autorităților publice din RM, organizațiilor internaționale, misiunilor diplomatice acreditate la Chișinău și colegi din partea a 9 autorități electorale din străinătate.

Directorul executiv al Asociației pentru Democrație Participativă, Igor Boțan, a făcut o retrospectivă a istoriei Codului electoral, de asemenea a prezentat publicația ”Alegerile pluripartite în Republica Moldova”, editată special pentru acest eveniment. Festivitatea a fost finalizată cu sesiunea ”Evoluția procesului electoral din Republica Moldova prin prisma instituțiilor partenere” unde fiecare vorbitor a menționat strânsa colaborare cu CEC, dar și fructificarea rezultatelor acestor colaborări.

Masă rotundă cu genericul „Bune practici în promovarea egalității de gen în procesele electorale” a fost organizată în parteneriat cu CICDE, Asociația Internațională a Femeilor din Managementul Electoral (WEM-International), cu susținerea Programului ONU „Femeile în Politică”, implementat de Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) cu sprijinul financiar al Guvernului Suediei.

Acțiunea a reunit mai mult de 80 de experți electorali, care au subliniat importanța egalității de gen, vorbind despre rolul participării femeilor în procesul politic și cel electoral, și-au reafirmat angajamentul de a promova echilibrul între femei și bărbați în alegeri și au făcut schimb de opinii privind acțiunile specifice realizate de managementul electoral pentru promovarea egalității de gen.

Scopul acestei întruniri a vizat schimbul de experiență privind respectarea cotei de gen în diferite sisteme electorale, instruirea și educația civică, finanțarea politică și egalitatea de gen în procesele electorale.

Masa rotundă s-a încheiat cu o prezentare despre progresele și pașii de urmat ai Asociației Internaționale a Femeilor din Managementul Electoral (WEM-International), inițiată în septembrie 2015. Scopul Asociației este de a mobiliza instituțiile de management electoral din țările membre să traseze și să implementeze angajamente reale în domeniul egalității de gen, să promoveze șanse egale de accesare la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică a ambelor genuri.

Participanții și partenerii au apreciat pozitiv organizarea evenimentelor dedicate celebrării celor 20 de ani de activitate permanentă a CEC.

OBIECTIVUL NR. 4. ASIGURAREA ORGANIZĂRII EVENIMENTELOR ELECTORALE. ALEGĂTORI CONSTIENȚI ȘI INFORMATI

4.1. Planificarea și organizarea procesului de desfășurare a alegerilor locale noi

La data de 14 mai 2017, au avut loc alegeri locale noi pentru funcția de primar în următoarele localități: satul Mereni (raionul Anenii Noi), satul Hirova (raionul Călărași), comuna Pervomaisc (raionul Căușeni), satul Ulmu și comuna Țipala (raionul Ialoveni), satul Racovăț (raionul Soroca), orașul Tvardița (raionul Taraclia).

În localitățile Mereni, Pervomaisc, Ulmu și Țipala mandatul primarilor a încetat înainte de termen în urma demisiei acestora. În orașul Tvardița alegerile au fost organizate ca urmare a decesului primarului, iar în satele Hirova și Racovăț au fost organizate alegeri locale noi în legătură cu emiterea hotărârilor instanței de judecată definitive și irevocabile de condamnare a primarilor cu privarea dreptului de a ocupa funcții de conducere și administrare.

La 14 martie 2017, Comisia Electorală Centrală a aprobat, prin hotărârea nr. 773¹¹, Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi ale primarilor în unele localități din data de 14 mai 2017.

În temeiul art. 131 alin. (2) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală a constituit, prin hotărârile nr. 808¹², nr. 809¹³, nr. 810¹⁴, nr. 811¹⁵, nr. 812¹⁶, nr. 813¹⁷ și nr. 814¹⁸ din 3 aprilie 2017, consiliile electorale de circumscripție de nivelul întâi, după cum urmează: CECES Mereni, CECES Hirova, CECEC Pervomaisc, CECEC Țipala, CECEC Ulmu, CECES Racovăț, CECEO Tvardița.

Consiliile electorale au avut în componența lor câte 7 membri, cu excepția CECES Hirova și CECES Racovăț care au activat fiecare în componență numerică de 9 membri.

După constituirea circumscripțiilor și consiliilor electorale, a demarat procedura de desemnare și înregistrare a candidaților. În conformitate cu art. 46 alin. (2) al Codului electoral, partidele politice și-au desemnat candidaturile pentru funcția de primar, inclusiv candidații independenți, aceștia fiind înregistrați în calitate de concurenți electorali, prin hotărârile consiliilor electorale de circumscripție respective, după cum urmează:

Organul electoral emitent	Nr. și data emiterii hotărârii privind înregistrarea concurentului electoral	Numele, prenumele candidatului la funcția de primar	Denumirea formațiunii politice care l-a desemnat
CECES Mereni	Nr. 6 din 10.04.2017	Mura Andrian	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
	Nr. 7 din 13.04.2017	Gogu Sergiu	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 8 din 14.04.2017	Mura Eugeniu	Partidul Politic „Partidul Nostru”
	Nr. 9 din 15.04.2017	Colesnic Ludmila	Partidul Liberal
	Nr. 10 din 17.04.2017 Nr. 11 din 17.04.2017	Oglinda Aurelia Salcuțan Ion	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”
	Nr. 13 din 19.04.2017	Tuni Corneliu	Candidat independent
CECES	Nr. 5 din 18.04.2017	Scafaru Isac	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din

¹¹ H_CEC nr.773 din 14 martie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19510&l=ro>

¹² H_CEC nr.808 din 3 aprilie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19681&l=ro>

¹³ H_CEC nr. 809 din 3 aprilie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19682&l=ro>

¹⁴ H_CEC nr. 810 din 3 aprilie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19683&l=ro>

¹⁵ H_CEC nr. 811 din 3 aprilie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19684&l=ro>

¹⁶ H_CEC nr. 812 din 3 aprilie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19685&l=ro>

¹⁷ H_CEC nr. 813 din 3 aprilie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19686&l=ro>

¹⁸ H_CEC nr. 814 din 3 aprilie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19687&l=ro>

Hirova			Republica Moldova"
	Nr. 5 din 18.04.2017	Oaserele Valeriu	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 5 din 18.04.2017	Roșca Serghei	Partidul Liberal
CECEC Pervomaisc	Nr. 3.4 din 10.04.2017	Curuci Valeri	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
	Nr. 3.5 din 10.04.2017	Lutonin Alexandr	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
	Nr. 4.1 din 14.04.2017	Cicanci Valeriu	Partidul Democrat din Moldova
CECEC Țipala	Nr. 9 din 11.04.2017	Moruz Zinaida	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
	Nr. 10 din 13.04.2017	Bivol Silviu	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”
	Nr. 11 din 13.04.2017	Cotorobai Ivan	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
	Nr. 12 din 13.04.2017	Castraveț Ilie	Partidul Democrat din Moldova
CECES Ulmu	Nr. 6 din 12.04.2017	Gorea Iraida	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
	Nr. 7 din 17.04.2017	Druceanu Veaceslav	Partidul Democrat din Moldova
CECES Racovăț	Nr. 6 din 10.04.2017	Mitrofan Grigore	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
	Nr. 7 din 10.04.2017	Borozan Ion	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 8 din 10.04.2017	Ceban Angela	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
	Nr. 9 din 13.04.2017	Ceban Ion	Partidul Politic „Partidul Nostru”
	Nr. 10 din 13.04.2017	Braniște Piotr	Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”
CECEO Tvardița	Nr. 3/1 din 11.04.2017	Parmacli Zahari	Candidat independent
	Nr. 3/2 din 11.04.2017	Aricov Savva	Partidul Politic „Partidul Nostru”
Total		26 concurenți electorali	

În temeiul art. 146 din Codul electoral, judecătoriile raionale au confirmat legalitatea alegerilor locale noi și au validat mandatele de primar, după cum urmează:

- mandatul de primar al satului Mereni, raionul Anenii Noi, l-a obținut dna Colesnic Ludmila;
- mandatul de primar al satului Hirova, raionul Călărași, l-a obținut dl Oaserele Valeriu;
- mandatul de primar al comunei Pervomaisc, raionul Căușeni, l-a obținut dl Curuci Valeri;
- mandatul de primar al comunei Țipala, raionul Ialoveni, l-a obținut dl Castraveț Ilie;
- mandatul de primar al satului Ulmu, raionul Ialoveni, l-a obținut dl Druceanu Veaceslav;
- mandatul de primar al satului Racovăț, raionul Soroca, l-a obținut dl Borozan Ion;
- mandatul de primar al orașului Tvardița, raionul Taraclia, l-a obținut dl Parmacli Zahari.

La data de 19 noiembrie 2017, Comisia Electorală Centrală a organizat alegeri locale noi pentru funcția de primar al orașului Sîngera, municipiul Chișinău, al comunei Berlinți, raionul Briceni, al comunei Zîrnești, raionul Cahul, al comunei Plopi, raionul Cantemir, al comunei Ștefănești, raionul Florești, al satului Fundurii Noi, raionul Glodeni, al comunei Lăpușna, raionul Hîncești, al comunei Sărăteni, raionul Leova, al satului Căpriana, raionul Strășeni, al comunei Ghiliceni, raionul Telenești.

În cazul comunei Plopi, comunei Zîrnești, satului Fundurii Noi, comunei Lăpușna, comunei Sărăteni, comunei Ghiliceni mandatul primarilor a încetat înainte de termen în urma demisiei acestora. În comuna Berlinți, comuna Ștefănești, orașul Sîngera alegerile pentru funcția de primar au fost organizate ca urmare a decesului primarilor, iar în satul Căpriana, raionul Strășeni, alegerile locale noi au fost organizate în legătură cu imposibilitatea exercitării de către primar a atribuțiilor sale pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive.

La 19 septembrie 2017, Comisia Electorală Centrală a aprobat, prin hotărîrea nr. 1119¹⁹, Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi ale primarilor în unele localități din data de 19 noiembrie 2017.

În temeiul art. 131 alin. (2) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală a constituit, prin hotărîrile nr. 1149²⁰, nr. 1150²¹, nr. 1151²², nr. 1152²³, nr. 1153²⁴, nr. 1154²⁵, nr. 1155²⁶, nr. 1156²⁷, nr. 1157²⁸ și 1158²⁹ din 9 octombrie 2017, consiliile electorale de circumscripție de nivelul întâi, după cum urmează: CECEO Sîngera, CECEC Berlinți, CECEC Zîrnești, CECEC Plopi, CECEC Ștefănești, CECES Fundurii Noi, CECEC Lăpușna, CECEC Sărăteni, CECES Căpriana, CECEC Ghiliceni.

Consiliile electorale au avut în componența lor cîte 7 membri, cu excepția CECES Fundurii Noi și CECES Căpriana care au activat fiecare în componență numerică de 9 membri.

În conformitate cu art. 46 alin. (2) al Codului electoral, partidele politice și-au desemnat candidaturile pentru funcția de primar. Prin hotărîrile consiliilor electorale de circumscripție respective, au fost înregistrați următorii concurenți electorali:

Organul electoral emitent	Nr. și data emiterii hotărîrii privind înregistrarea concurentului electoral	Numele, prenumele candidatului la funcția de primar	Denumirea formațiunii politice care l-a desemnat
CECEO Sîngera	Nr. 6 din 17.10.2017	Brînzila Sergiu	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
	Nr. 5 din 17.10.2017	Poiata Valeriu	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 7 din 17.10.2017	Lari Nichita	Partidul Liberal
	Nr. 9 din 20.10.2017	Baciu Igor	Partidul Național Liberal
	Nr. 12 din 25.10.2017	Duca Ion	Partidul Politic Partidul Nostru
	Nr. 13 din 25.10.2017	Popa Valeriu	Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova”
CECEC	Nr. 5 din 17.10.2017	Oleinic Viorica	Partidul Democrat din Moldova
Berlinți	Nr. 6 din 17.10.2017	Beliciuc Iurii	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din

¹⁹ H_CEC nr. 1119 din 19 septembrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20632&l=ro>

²⁰ H_CEC nr. 1149 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20770&l=ro>

²¹ H_CEC nr. 1150 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20788&l=ro>

²² H_CEC nr. 1151 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20787&l=ro>

²³ H_CEC nr. 1152 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20786&l=ro>

²⁴ H_CEC nr. 1153 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20786&l=ro>

²⁵ H_CEC nr. 1154 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20784&l=ro>

²⁶ H_CEC nr. 1155 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20783&l=ro>

²⁷ H_CEC nr. 1156 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20782&l=ro>

²⁸ H_CEC nr. 1157 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20789&l=ro>

²⁹ H_CEC nr. 1158 din 9 octombrie 2017 - <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=20781&l=ro>

			Republica Moldova”
	Nr. 8 din 23.10.2017	Colțiu Victor	Partidul Politic Partidul Nostru
	Nr. 9 din 23.10.2017	Burlaca Ghennadii	Candidat independent
CECEC Zîrnești	Nr. 5 din 20.10.2017	Beju Nicolae	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 6 din 20.10.2017	Pascal Victor	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
CECEC Plopi	Nr. 6 din 17.10.2017	Todorov Anatoli	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 7 din 17.10.2017	Pașcenca Maria	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova
CECEC Ștefănești	Nr. 5 din 18.10.2017	Zdraguș Ludmila	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 7 din 18.10.2017	Cojocari Ivan	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
	Nr. 8 din 18.10.2017	Pupeza Anton	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova
	Nr. 9 din 18.10.2017	Patraș Valeriu	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
CECES Fundurii Noi	Nr. 5 din 19.10.2017	Colenco Vasili	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 6 din 19.10.2017	Ghetmancenco Tatiana	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
CECEC Lăpușna	Nr. 6 din 18.10.2017	Bubuioc Ion	Partidul Democrat din Moldova

CECEC Sărăteni	Nr. 6 din 17.10.2017	Ungureanu Vladimir	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 8 din 23.10.2017	Prida Igor	Candidat independent
CECES Căpriana	Nr. 6 din 18.10.2017	Scutaru Ion	Partidul Democrat din Moldova

	Nr. 8 din 20.10.2017	Grosu Ion	Partidul Politic „Partidul Socialiştilor din Republica Moldova”
	Nr. 8 din 21.10.2017	Scutaru Afina	Candidat independent
CECEC Ghiliceni	Nr. 8 din 18.10.2017	Hajdeu Ion	Partidul Politic „Partidul Socialiştilor din Republica Moldova”
	Nr. 7 din 18.10.2017	Rotaru Nicolae	Partidul Democrat din Moldova
	Nr. 12 din 23.10.2017	Hajdeu Vera	Candidat independent
Total:			29 concurenți electorali înregistrați

În temeiul art. 146 din Codul electoral, judecătoriile raionale au confirmat legalitatea alegerilor locale noi și au validat mandatele de primar, după cum urmează:

- mandatul de primar al orașului Sîngera, municipiul Chișinău, l-a obținut dl Poiata Valeriu;
- mandatul de primar al comunei Berlinți, raionul Briceni, l-a obținut dna Oleinic Viorica;
- mandatul de primar al comunei Zîrnești, raionul Cahul, l-a obținut dl Beju Nicolae;
- mandatul de primar al comunei Plopi, raionul Cantemir, l-a obținut dl Todorov Anatoli;
- mandatul de primar al comunei Ștefănești, raionul Florești, l-a obținut dna Zdraguș Ludmila;
- mandatul de primar al satului Fundurii Noi, raionul Glodeni, l-a obținut dl Colenco Vasili;
- mandatul de primar al comunei Lăpușna, raionul, Hîncești, l-a obținut dl Bubuioc Ion;
- mandatul de primar al comunei Sărăteni, raionul Leova, l-a obținut dl Ungureanu Vladimir;
- mandatul de primar al satului Căpriana, raionul Strășeni, l-a obținut dl Scutaru Ion;
- mandatul de primar al comunei Ghiliceni, raionul Telenești, l-a obținut dl Rotaru Nicolae.

4.2. Elaborarea materialelor și/sau programelor de informare și instruire pentru grupuri-țintă (jurnaliști, persoanele deținute etc.)

În anul 2017, CICDE a creat modulul „Mass-media și alegerile” pe platforma de e-Learning a Centrului. Lansarea platformei a avut loc pe 29 septembrie, iar curricula modulului conține cele mai importante aspecte ale procesului electoral din perspectiva mass-mediei, atât generale (precum ciclul electoral, sistemul electoral, drepturile și responsabilitățile în procesul electoral, etc.), cât și mai specifice (programele cu caracter electoral, dezbaterile electorale, publicitatea electorală etc.).

La eveniment au participat reprezentanți ai mai multor surse media: postul de TV „Canal Regional”, postul de radio „Radio Moldova”, portalurile de știri Deschide.md, Realitatea.md și Bani.md. Platforma este la moment operabilă și poate fi accesată pe pagina CICDE - <http://e->

learning.cicde.md/course/mass-media-si-alegerile-2/. Până la sfârșitul anului 2017, au fost înscriși 106 participanți.

În perioada mai-iunie, au fost organizate 4 cursuri BRIDGE cu tema "Sistemele electorale și dimensiunea de gen", la care au participat reprezentanții mass-media, ONG, partidelor politice, reprezentanți ai CEC și CICDE. Instruirea a abordat toată varietatea sistemelor electorale pentru a oferi o viziune clară asupra modelelor existente de transformare a votului în mandat și cum este asigurată egalitatea de gen în diferite sisteme. Totodată, în contextul modificărilor legislației electorale, a fost ajustat Ghidul jurnalistului, tipărit și distribuit în cadrul acestor instruirii.

În contextul alegerilor locale noi stabilite pentru 14 mai și 19 noiembrie 2017 și al referendumului local din municipiul Chișinău fixat pentru data de 19 noiembrie 2017, în atenția consiliilor electorale de circumscripție și a celor interesați, au fost întocmite 7 circulare cu caracter informativ privind legislația electorală în vigoare și aplicarea corectă a procedurilor de vot.

În acest sens, a fost atrasă atenția organelor electorale asupra modificărilor operate în Codul electoral. Astfel, în urma modificării art. 44 alin. (1), lista documentelor necesare de a fi prezentate pentru înregistrarea candidatului a fost completată cu certificatul de integritate eliberat, în condițiile legii, de către Autoritatea Națională de Integritate.

Totodată, în scopul informării diferitor categorii de alegători (studenți și elevi, persoane deținute sau condamnate, precum și persoanele care în ziua votării se află în stațiuni balneare, case de odihnă, spitale sau unități militare) au fost pregătite circulare privind modalitatea votării în zilele scrutinelor, cu analiza detaliată a elementelor procedurale.

Circularele au fost făcute publice pe pagina web oficială a Comisiei Electorale Centrale.

4.3. Desfășurarea campaniilor de informare și educație electorală orientate spre tinerii alegători și cetățenii plecați peste hotarele țării

Campanii de informare și educație electorală orientate spre tinerii alegători

Concursul de eseuri cu temele „Dreptul la vot”, „Alegerile – un pas spre viitor” și „Noi – viitorii alegători” s-a desfășurat în perioada 21 februarie - 15 martie 2017. Acesta a fost organizat pentru elevii claselor a X-a – a XI-a din instituțiile de învățământ din municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia de către Filiala din Chișinău a Institutului internațional pentru monitorizarea dezvoltării democrației, parlamentarismului și respectării drepturilor electorale ale cetățenilor statelor-membre AIP CSI în colaborare cu CEC. Obiectivele concursului au vizat informarea tinerilor privind dreptul la vot; sensibilizarea privind importanța participării la votare pentru edificarea unei societăți democratice; identificarea și încurajarea participanților cu aptitudini creative și cunoștințe în domeniul aplicat; îndemnarea cetățenilor de a participa la alegeri. La concurs au participat 17 lucrări, acestea au fost evaluate după criteriul tematic, al actualității și al originalității.

Pe parcursul anului 2017, peste 120 de elevi și studenți din instituțiile de învățământ din mun. Chișinău au vizitat CEC în cadrul a 4 evenimente:

- ✓ 10 iulie 2017 – un grup de tineri ai Academiei de business pentru copii și adolescenți "Prospera";
- ✓ 9 noiembrie 2017 - elevii clasei a IV-a, Liceul "Liviu Deleanu";
- ✓ 17 noiembrie 2017 - studenții Facultății de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Universitatea de Stat din Moldova;
- ✓ 24 noiembrie 2017 - elevii clasei a III-a, Liceul "Mihai Viteazul".

Acțiunile au avut drept scop informarea cu privire la activitățile CEC și CICDE, alegerile organizate la noi în țară, posibilitățile de implicare a cetățenilor în procesul electoral, crearea deprinderilor participative.

Elevii și studenții au participat la un exercițiu de simulare a zilei alegerilor, au discutat cu privire la diverse situații ce ar putea să apară pe parcursul zilei votării, au făcut o excursie prin

sediul CEC și CICDE. De asemenea, au luat parte la un joc de întrebări și răspunsuri din domeniul electoral, cei mai activi fiind premiați.

Comisia Electorală Centrală a dat curs invitației Parlamentului Republicii Moldova de a celebra Ziua internațională a Democrației. Evenimentul este marcat în lumea întreagă în fiecare an pe 15 septembrie începând cu anul 2008, în urma deciziei Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. În acest sens, CEC și CICDE, împreună cu 12 autorități publice, au participat, pe 13 septembrie 2017, la organizarea unei expoziții și a altor activități de informare în cadrul Zilei Ușilor Deschise la Parlament.

În cadrul acestor activități, CEC și CICDE au expus o colecție de publicații și au distribuit pliante cu informații utile despre componența și structura Comisiei, ale CICDE, carnete și rucsacuri cu logoul Comisiei. Celor circa 100 de copii care au vizitat Parlamentul și au participat la o loterie electorală, le-au fost oferite cadouri din partea Comisiei. Acțiunea a avut ca obiectiv familiarizarea cu diverse aspecte legate de activitatea Comisiei și CICDE și conștientizarea importanței instituției alegerilor. La fel, CEC și-a propus să informeze participanții despre rolul Comisiei ca instituție în realizarea obiectivelor privind dezvoltarea democrației în Republica Moldova.

În perioada de referință, CICDE a desfășurat o serie de evenimente:

- 22 iunie – seminar de instruire la Centrul Republican pentru Copii și Tineret „Artico”, unde au participat 27 persoane. Acestea au fost familiarizate cu diferite regimuri de guvernare prin intermediul unor activități nonformale de joc, în cadrul cărora au discutat asupra subiectelor la temă, cu privire la alegeri, democrație, ce este un cetățean activ și implicat. Instruirea a fost organizată în cadrul programului educațional de vară „Academia ta” desfășurat de Centrul Republican pentru Copii și Tineret „Artico”.
- 7 iulie – atelier de lucru „Simularea procesului de vot la tabăra de vară de Jocuri Intellectuale, organizată de Clubul Moldovenesc de Jocuri Intellectuale. Atelierul a avut ca participanți 50 de persoane cu vârste cuprinse între 15 și 20 de ani. Acestora le-a fost pregătită o prezentare cu tema „O zi din viața unui funcționar electoral” despre activitățile complexe pe care le au în atribuție organele electorale.

Campania de informare și educație civică „Particip! Învăță! Decid!”

Platforma de discuții electorale EHub

Educația electorală este un proces continuu, motiv pentru care a fost creată platforma de discuții electorale EHub, care a permis acumularea de informație în acest domeniu, analiza diferitor aspecte ale domeniului electoral, printr-un dialog constructiv între reprezentanții diferitor actori electorali.

În perioada 21 septembrie – 24 noiembrie au fost organizate 5 ședințe ale platformei de discuții electorale EHub (21 septembrie, 6 octombrie, 10 noiembrie, 17 noiembrie și 24 noiembrie).

Toți participanții la seminare au calificat conținutul discuțiilor cu calificativul „bine” (25%) și „foarte bine” (75%). La ședințele EHub au participat reprezentanți ai tuturor actorilor electorali (partide politice, organizațiile societății civile, autorități publice locale, organizații internaționale, alegători, studenți, elevi, profesori etc.), în total 88 de persoane. Sub aspectul de gen, balanța se înclină înspre femei, numărul acestora depășind cu 28% numărul bărbaților: 56 femei (64%) și 32 bărbați (36%). Tematicile ședințelor au fost următoarele:

- „Cum și de ce sunt observate alegerile?”
- „Organele de management electoral și descentralizarea acestora: beneficii și riscuri”
- „Necesitatea și formele instruirii electorale”
- „20 de ani CEC: provocări și perspective”
- „Evoluția legislației electorale în Republica Moldova”

La discuții au participat reprezentanții CEC, CICDE, ai organizațiilor societății civile (ADEPT, Promo-Lex), ai organizațiilor internaționale (PNUD).

Platforma de discuții electorale a oferit posibilitatea tuturor persoanelor interesate de domeniul electoral, membri și simpatizanți ai partidelor politice, funcționari electorali, alegători și viitori alegători, de a prezenta, discuta și dezbate diferite aspecte ale procesului electoral.

Ultima ședință EHub a fost transmisă în direct și a avut cca. 400 de vizualizări.³⁰

Jocuri intelectuale cu tematică electorală – Ce? Unde? Când?

În scopul promovării activităților interactive de cunoaștere și învățare, precum și pentru a cultiva erudiția, cunoștințele din domeniul electoral și al democrației participative, spiritul critic de analiză a diferitor elemente ale procesului electoral, a fost desfășurată o altă activitate, menită să pună în discuție tematica electorală - seria de jocuri intelectuale „Ce? Unde? Când?”.

„Ce? Unde? Când?” este un joc ce presupune o competiție între echipe formate din cel mult 6 jucători, fiecare reprezentând instituții preuniversitare din regiune. Competiția și caracterul interactiv al activității a captivat atenția tinerilor, implicându-i la maxim în proces. Întrebările au fost din domeniul electoral, atât din practica Republicii Moldova, cât și a altor state.

Pentru a organiza aceste activități conform regulilor pe care le presupune acest joc, au fost invitați reprezentanți ai Clubului Moldovenesc de Jocuri Intelectuale CUC Moldova pentru asistență, la capitolul formularea întrebărilor, desfășurarea activităților și moderarea acestora.

În vederea desfășurării campaniei de informare și educare „Particip! Învăță! Decid!”, CICDE a solicitat implicarea direcțiilor de învățământ raionale/ municipale și instituțiile preuniversitare. Astfel, în perioada 22 septembrie – 26 noiembrie, au fost organizate 6 jocuri de CUC electoral. La aceste activități au participat 346 de persoane, organizate în 62 echipe din peste 50 de instituții preuniversitare. Sub aspectul de gen, balanța se înclină înspre fete, numărul acestora depășind cu 24% numărul băieților: 215 fete (62%) și 131 băieți (38%).

În cadrul evenimentelor au fost repartizate materiale informative și educative: Publicația „Cunoaște dreptul tău electoral”; Broșura „Programul de masterat Management politic și electoral”. De asemenea, toate echipele au fost premiate cu cărți procurate în acest scop.

Evenimentele sus-menționate au fost mediatizate în spațiul virtual și în mass-media:

- 5 pagini web din regiuni.
- Pe data de 17 noiembrie 2017 - emisiunea „Fierbinte Show” de la Radio Moldova.³¹
- Au fost elaborate două filmulețe video pe Instagram și pe Facebook cu un număr de peste 1500 de vizualizări.³²

Scoala electorală de weekend CICDE

În perioada 20 octombrie - 5 noiembrie 2017, CICDE a desfășurat prima ediție a Școlii Electorale de Weekend (ŞEW).

ŞEW s-a desfășurat pe parcursul a două weekenduri prelungite (6 zile) cu un interval de două săptămâni între ele, timp în care participanții au realizat o temă pentru acasă. Per total, cursul a însumat 96 de ore de studiu dintre care 48 de ore contact direct și 48 de ore lucru individual.

La instruire au participat 19 persoane (12 femei și 7 bărbați), reprezentanți ai aripilor de tineret ale partidelor politice, societății civile sau alegători tineri interesați/implicați civic.

Obiectivele cursului:

- Prezentarea noului sistem electoral al Republicii Moldova și a modului de funcționare a acestuia;
- Prezentarea rolului și locului diferitor actori electorali în procesul democratic;
- Cunoașterea principiilor de bună practică în materie electorală;

³⁰<https://www.facebook.com/CICDE/videos/1504229699660927/>

<https://www.facebook.com/CICDE/videos/1451462878270943/>

³¹ <http://trm.md/ro/fierbinte-show/fierbinte-show-7-noiembrie-2017/>

³² <https://www.facebook.com/CICDE/videos/1489585737791990/>

<https://www.facebook.com/CICDE/videos/1452268784857019/>

- Luarea în considerare a implicațiilor sistemelor electorale asupra reprezentării diferitor grupuri sociale;
- Implicarea tinerilor în procesul electoral și dezvoltarea abilităților civice ale acestora.

Modulul a fost conceput și moderat de către formatorii CICDE. Șase sesiuni au fost prezentate de către experți-invitați din partea CEC, Parlamentului RM și societății civile.

Vizibilitate

Despre eveniment au fost elaborate și publicate o serie de articole pe 5 site-uri de știri. De asemenea, au fost elaborate și publicate: două articole pe site-ul www.cicde.md și 3 video-uri pe conturile CICDE de Instagram și Facebook, cu peste 700 de vizualizări.³³

Conferința electorală „CICDE open talks”

Conferința electorală „CICDE open talks” a fost un eveniment de anvergură, un nou tip de instruire ce urmărește educarea publicului printr-o metodă neformală, interesantă, inovativă și captivantă. Evenimentul a avut loc la data de 29 noiembrie 2017, în Chișinău, în incinta Centrului de excelență „Tekwill” și a urmărit acoperirea unei game largi de subiecte, alese prin prisma tematicii selectate **„Democrația se învață – abordări inovative”**, cu apelul către tineri de a se implica în viața societății.

Activitatea a fost organizată și desfășurată în comun cu Comisia Electorală Centrală și Parlamentul Republicii Moldova, fapt ce a oferit o vizibilitate mai mare acestui eveniment.

În afară de invitații speciali la eveniment, pe scenă au urcat cu discursuri și prezentări următorii vorbitori:

- Ioana Vatamanu-Mărgineanu – elevă, președinte al Senatului elevilor, Liceul Academiei de Științe a Moldovei;
- Mihai Rotaru – student, Universitatea Liberă Internațională din Moldova;
- Elena Gobjilă și Victor Lisenco, studenți, Universitatea Agrară de Stat din Moldova;
- Bogdan Moroșan – student anul I, Germania, adresare video;
- Natalia Țurcanu – profesoară, Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, Chișinău;
- Natalia Duminica – coordonator național, Programul de burse umanistice și drept, Fondul de educație a Romilor în Budapesta.

Invitații au fost selectați din rândurile tinerilor și celor ce activează în domeniul implicării tinerilor în procesele decizionale, persoane pasionate de ceea ce fac și care, în parte sau împreună, urmăresc scopul de a educa noua generație și întreaga societate în spiritul unei democrații veritabile, totodată fiind un exemplu de implicare a tinerilor în procesele decizionale. Vorbitorii și-au împărtășit ideile, încercând prin exemplul propriu să provoace conversații și să inspire pe alții să catalizeze schimbări în societate, în țară și în întreaga lume.

La conferință au fost invitați toți participanții de la celelalte activități din cadrul campaniei de informare și educare „Particip! Învăță! Decid!” - absolvenții școlii electorale de weekend, participanții la ședințele EHub și participanții CUC (echipelor învingătoare din fiecare raion le-a fost asigurat și transport tur-retur – Anenii Noi, Hîncești, Cimișlia, Drochia și Ialoveni). În total 139 persoane s-au înregistrat în listele de prezență la acest eveniment.

Vizibilitate

Evenimentul a fost pe larg mediatizat:

- De peste 21 de site-uri de știri,

³³

<https://www.facebook.com/CICDE/videos/1484396154977615/>
<https://www.facebook.com/CICDE/videos/1486124711471426/>
<https://www.facebook.com/CICDE/videos/1472625029488061/>

- Canalele TV: Publika TV, Prime TV, Canal 3 și Canal 2.

Transmisiunea în direct a conferinței „CICDE open talks” a fost urmărită de peste 65.000 de persoane.³⁴ De asemenea, a fost scris și publicat un articol pe site-ul www.cicde.md³⁵.

Alte materiale

În cadrul campaniei au fost elaborate 2 video-uri grafice în scopul promovării educației electorale în rândul cetățenilor Republicii Moldova, în special al tinerilor.

Primul spot explică opțiunile pe care le are un tânăr odată ce împlinește 18 ani, pentru a motiva tinerii să se implice în procesul electoral, indiferent în rolul cărui actor – concurent electoral, observator, funcționar electoral etc.³⁶

Al doilea spot explică unde alegătorii își pot verifica prezența în listele electorale și cum pot să participe la seminare de instruire electorală. Spectatorii sînt îndemnați să solicite informații de care au nevoie din sursele puse la dispoziție de CEC și CICDE.³⁷

Spoturile sînt promovate pe rețelele de socializare, canalele TV și, respectiv, au fost utilizate în cadrul conferinței electorale „CICDE open talks”.

De asemenea, a fost elaborată o broșură cu benzi desenate ce prezintă informații despre organele electorale din Republica Moldova – constituire, activitate și rol în alegeri. Publicația are drept scop informarea și educarea alegătorilor și viitorilor alegători, implicarea acestora în activitățile de instruire în domeniul electoral și încurajarea democrației participative. Această broșură prezintă o modalitate inovativă de educare a publicului: informația este reprezentată într-o formă inedită, cele mai importante aspecte ale tematicii abordate fiind ilustrate.³⁸

Materialul a fost realizat de CICDE și face parte dintr-o serie de publicații în care vor fi abordate aspecte, precum: drepturile electorale, administrarea electorală, procedura de vot, transparența alegerilor, accesibilitatea procesului electoral și dimensiunea de gen în cadrul acestuia.

Au fost tipărite 1000 de broșuri, o parte din ele fiind distribuite în cadrul Conferinței electorale „CICDE open talks”, altele urmînd să fie distribuite instituțiilor de învățămînt și bibliotecilor publice.

Campanii de informare și educație electorală orientate spre alegătorii din diasporă

Pentru CEC reprezintă o prioritate organizarea activităților menite să îmbunătățească comunicarea cu diaspora și să creeze un cadru prielnic pentru participarea activă la alegeri a cetățenilor aflați în afara țării nu doar în calitate de alegători, dar și ca funcționari electorali, observatori etc.

În perioada 3-4 și 10-12 februarie 2017, s-au desfășurat întâlniri cu reprezentanții diasporei din Republica Italiană (Roma și Padova), Marea Britanie (Londra) și Republica Franceză (Paris). La evenimente au fost prezenți membri ai CEC și reprezentanți ai Biroului Relații cu Diaspora (BRD). Întîlnirile au fost organizate la inițiativa și cu susținerea financiară a Institutului Republican Internațional din Moldova (IRI), în cadrul programului „Alegătorii peste hotare”. Discuțiile s-au axat pe analiza post-electorală a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016. Subiectele abordate în cadrul întîlnirilor au vizat evaluarea procedurii de vot în străinătate, mobilizarea alegătorilor din diasporă, dar și identificarea soluțiilor ce ar facilita participarea la vot a cetățenilor din străinătate. În data de 3 martie 2017, la Chișinău s-a desfășurat conferința de totalizare și evaluare a Programului „Alegătorii peste hotare”, cu participarea reprezentanților CEC, BRD, IRI, ai diasporei, societății civile și ai partidelor politice.

³⁴ <https://www.privesc.eu/arhiva/79042/Conferinta-CICDE-open-talks--Democratia-se-invata---abordari-inovative-->

³⁵ <http://www.cicde.md/index.php?pag=news&id=1063&rid=1620&l=ro>

³⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=Yk60WZNkF7M>

³⁷ https://www.youtube.com/watch?v=MuwbgX_cG6c

³⁸ <http://cicde.md/index.php?pag=news&id=1198&rid=1623&l=ro>

Pe 11 aprilie 2017, CEC a organizat o masă rotundă la care s-a dezbătut subiectul înregistrării prealabile, fiind prezentată și aplicația pentru înregistrarea prealabilă. La eveniment au participat reprezentanți ai autorităților publice centrale și organizațiilor non-guvernamentale, parteneri de dezvoltare ai CEC, precum și reprezentanți ai cetățenilor aflați peste hotare. În cadrul discuțiilor au fost înaintate propuneri de îmbunătățire a aplicației, pe care CEC a dat asigurări că le va lua în calcul.

Pe 17 august 2017, în contextul Zilelor Diasporei ediția 2017, CEC și CICDE au găzduit o întâlnire cu alegătorii de peste hotare. Subiectele discuției s-au axat pe organizarea alegerilor în secțiile de votare din străinătate, accentul fiind pus pe înregistrarea prealabilă și instruirea membrilor birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate.

4.4. Dezvoltarea parteneriatului CEC - Biroul Relații cu Diaspora, prin elaborarea unei platforme comune de comunicare, inclusiv de comunicare cu asociațiile diasporale și alegătorii de peste hotare

Pe parcursul lunilor ianuarie-decembrie 2017, a fost actualizată baza de date a reprezentanților diasporei de peste hotare.

De asemenea, la 3 martie 2017, a fost lansată platforma de comunicare și colaborare cu diaspora. Scopul acesteia este menținerea unui dialog continuu cu cetățenii cu drept de vot ai Republicii Moldova aflați în străinătate și o implicare mai activă a acestora în procesul decizional din țară, în partea ce ține de organizarea și desfășurarea alegerilor. Pentru aceasta, e nevoie de identificarea persoanelor ce și-ar dori să devină membri ai organelor electorale care, împreună cu reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, să gestioneze și să desfășoare în cele mai bune condiții activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate.

Persoanele interesate pot expedia un mesaj la adresa diaspora@cec.md sau pe rețelele de socializare ale CEC, indicând datele de contact (telefon, adresa de e-mail), dar și țara și orașul de reședință. Ulterior, acestea vor putea fi instruite la distanță prin intermediul platformei E-learning a CICDE.

4.5. Desfășurarea campaniilor de informare și educație electorală a tinerilor alegători în toate raioanele prin organizarea Zilei Internaționale a Alegerilor și a Zilei Tînărului Alegător

Ziua Internațională a Alegerilor

Prin sărbătorirea anuală a Zilei Internaționale a Alegerilor, Comisia Electorală Centrală promovează valorile democratice și contribuie la implicarea cetățenilor în procesul decizional. Evenimentele organizate cu prilejul acestei zile au menirea să atragă atenția publicului asupra importanței alegerilor în societate, acestea constituind un test pentru alegători, de asemenea să sprijine dezvoltarea culturii politice a cetățenilor.

Ediția a X-a a Zilei Internaționale a Alegerilor, a fost marcată prin organizarea mai multor evenimente, desfășurate în perioada 2-7 februarie 2017.

La 2 februarie reprezentanții mass-media au fost invitați la sediul CEC pentru un briefing de presă. În cadrul acestuia, CEC a lansat concursurile de desen pentru elevi „Votul meu - vocea mea” și de slogane „Alegerile în viața mea”. La concursul de desen au participat 117 persoane, iar la cel de slogane – 34 de persoane, cetățeni ai Republicii Moldova, elevi ai claselor a VII-a – XII-a din instituțiile de învățământ din Chișinău, Orhei, Călărași, Ialoveni, Criuleni, Sîngerei, Ștefan Vodă, Dondușeni, Edineț, Bălți, Ungheni, Anenii Noi, Dubăsari, Leova, Șoldănești, Vulcănești, Rezina. Comisia de concurs a fost formată din funcționari ai aparatului CEC și membrii CEC, care au apreciat lucrările după criteriile stabilite de un regulament privind organizarea concursurilor respective.

După briefing, un grup de studenți de la IRIM (Facultatea de relații internaționale și științe politice) au participat la un exercițiu de simulare a ședinței CEC, unde au pus în dezbatere subiectul implementării votului de alternativă, prin corespondență și electronic.

Lecții publice de educație electorală cu tema „Votul meu - vocea mea!” au fost desfășurate pentru studenții anului întâi și al doilea de la Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova și Institutul de Relații Internaționale din Moldova. Tematicile s-au axat pe procesul electoral în Republica Moldova, importanța alegerilor ca prim criteriu al democrației, participarea activă la alegeri, drepturile și obligațiile cetățenești în alegeri.

Ziua Internațională a Alegerilor a fost mediatizată la postul național Radio Moldova în emisiunea „Spațiul Public”, la care au participat reprezentanții CEC.

Ziua Tînărului Alegător

Și în anul 2017, ca în fiecare an, Comisia Electorală Centrală organizează activități de informare și educație electorală dedicate viitorilor alegători sub genericul „Ziua Tînărului Alegător”. Scopul activităților este familiarizarea acestora cu drepturile și obligațiile alegătorilor, formarea cunoștințelor despre alegeri democratice, a spiritului civic activ.

Pentru a organiza aceste activități și a asigura participarea la ele, Comisia a trimis în zilele de 22-26 mai scrisori instituțiilor de învățământ în vederea inițierii colaborării și oferirii asistenței la desfășurarea și moderarea acestora. În acest scop CEC a pregătit pentru profesori prezentarea Power Point „Ziua tînărului alegător” și un îndrumar la aceasta. Materialele respective au fost plasate pe site-ul Comisiei Electorale Centrale și pot fi vizualizate la următorul link: <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1010&rid=19927&l=ro>.

Pe 22 mai 2017, în incinta Parlamentului s-a desfășurat un atelier de lucru pentru tineri „Simularea procesului de vot”, organizat de Parlament în parteneriat cu CEC și CICDE. Evenimentul a avut loc în contextul Zilelor Parlamentului, desfășurate în perioada 21-23 mai 2017. Agenda a cuprins și o activitate de simulare a zilei alegerilor, la care participanții au exersat roluri de alegători, observatori și funcționari electorali, fiind încurajați pentru a fi alegători conștienți și informați.

În ziua de 25 mai 2017, la sediul Comisiei au fost expuse lucrările premiante de la concursurile de desene „Votul meu - vocea mea” și de slogane „Alegerile în viața mea”. Câștigătorilor le-au fost oferite mai multe premii, printre care: Enciclopedia pentru copii, Dicționarul explicativ al limbii române, căști, power bank și diplome de participare. Conform regulamentului, participanții și-au dat acordul pentru drepturile de autor și astfel cele mai reușite lucrări au fost publicate în diverse materiale editate de CEC (calendare, prezentări).

La 20 octombrie 2017, CEC a organizat la sediul Universității de Stat din Moldova o întâlnire cu studenții anului întâi ai Facultății de drept, la care au participat cca. 200 de persoane. Subiectele au vizat rolul alegerilor în societate, importanța participării tinerilor la votare, activitatea Comisie, evoluția procesului electoral în Republica Moldova.

OBIECTIVUL NR. 5. TRANSPARENȚA ÎN ACTIVITATEA ORGANELOR ELECTORALE

5.1. Efectuarea analizei post-electorale în urma organizării scrutinului prezidențial din 2016 cu implicarea subiecților interesați

La începutul anului 2017, urmare a validării scrutinului prezidențial de către Curtea Constituțională, Comisia Electorală Centrală a inițiat efectuarea analizei post-electorale prin care a urmărit identificarea celor mai stringente probleme ale procesului electoral și celor mai bune soluții de îmbunătățire a legislației electorale.

Astfel, în zilele de 16-17 februarie 2017, la Chișinău, s-a desfășurat Conferința „Alegeri prezidențiale în Republica Moldova 2016: analiză, concluzii, recomandări și pași de urmat”, organizată de către Comisia Electorală Centrală în parteneriat cu Consiliul Europei. Alegerile

prezidențiale din 30 octombrie 2016 au reprezentat o provocare pentru toți subiecții implicați în acest proces, ele au trezit un interes sporit din partea opiniei publice.

La eveniment au dat curs invitației funcționari electorali, inclusiv foști președinți ai consiliilor electorale de circumscripție constituite pentru aceste alegeri, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, foști concurenți electorali, experți în materie electorală, precum și observatori naționali și internaționali care au monitorizat scrutinul prezidențial. Au participat aproximativ 150 de persoane.

Conform agendei, conferința s-a desfășurat în mai multe sesiuni, fiecare dedicată unui anumit subiect din domeniul electoral. În prima zi au fost susținute prezentări de ordin general, iar a doua a cuprins ateliere de lucru și sesiuni plenare, în cadrul cărora au fost dezbătute următoarele tematici: „Retrospectiva alegerilor prezidențiale 2016 prin prisma misiunilor de observare a scrutinului”, „Provocările scrutinului prezidențial”, „Perfecționarea cadrului legal electoral în contextul scrutinului prezidențial”, „Votarea peste hotare”, „Reflectarea alegerilor de către mass-media și informarea alegătorilor” și „Finanțarea campaniei electorale”.

La finalul conferinței au fost prezentate concluziile și recomandările fiecărui atelier de lucru, deduse în urma analizei scrutinului prezidențial, care au fost reflectate în Raportul cu privire la Conferința post-electorală „Alegeri prezidențiale în Republica Moldova – analiză, concluzii, recomandări și pași de urmat”, disponibil pe pagina web a Comisiei la rubrica „Rapoarte evenimente”³⁹. Totodată, raportul a fost publicat și în culegerea „Electorală 2016. Documente și cifre cu privire la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova”.

Publicația constituie o sursă valoroasă de studiu, ce reflectă specificul scrutinului prezidențial desfășurat în anul 2016, întrucât inserează cele mai importante hotărâri adoptate în perioada electorală, deciziile instanțelor de judecată privind soluționarea contestațiilor, tabelele sistematizate privind rezultatele votării, precum și alte materiale relevante organizării și desfășurării alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

În perioada 3 - 4 și 10 - 12 februarie 2017, în colaborare cu BRD și IRI, au fost organizate întâlniri cu reprezentanții diasporei din Republica Italiană, Marea Britanie și Republica Franceză. Pe 3 martie 2017, la Chișinău s-a desfășurat conferința de totalizare și evaluare a Programului „Alegătorii peste hotare”. În cadrul acestor evenimente a fost efectuată o evaluare a scrutinului prezidențial din 2016 și au fost dezbătute soluții pentru îmbunătățirea organizării procesului electoral peste hotarele țării.

Pe parcursul anului 2017, CEC a organizat și desfășurat, în 10 localități din țară, seminare cu tema “Analiza post-electorală a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016. Codul electoral - 20 de ani de la adoptare” cu suportul PNUD Moldova. Au participat foști funcționari electorali, reprezentanți APL, CEC, CICDE.

5.2. Consolidarea relațiilor de cooperare și schimb de experiență cu organizațiile naționale specializate în promovarea drepturilor omului și cu instituțiile de management electoral din alte țări, inclusiv colaborarea cu asociațiile de profil, în scopul promovării performanțelor înregistrate de CEC și al preluării celor mai bune practici de la acestea

Direcțiile prioritare de colaborare externă prevăd colaborarea cu partenerii internaționali și din alte state în vederea perfecționării practicii și legislației electorale, asigurarea transparenței în activitatea Comisiei Electorale Centrale și promovarea imaginii Comisiei peste hotarele țării.

Pentru atingerea acestor obiective, au fost realizate următoarele activități:

- reprezentanții CEC au participat la evenimente naționale, internaționale, regionale, la observarea alegerilor, au făcut schimb de experiență cu autoritățile electorale din alte state;
- au fost expediate către partenerii externi informații și materiale cu privire la procesul electoral din Republica Moldova și la activitatea CEC, reprezentanții instituției au

³⁹ <http://cec.md/index.php?page=news&id=1065&rid=19912&l=ro>

participat la sondaje de opinie și/sau la completarea/modificarea bazelor de date privind procesul electoral din Republica Moldova (A-WEB, ACEEEO, Comisia de la Veneția, autorități electorale din străinătate);

- au fost adresate scrisori de felicitare partenerilor cu prilejul evenimentelor electorale, a sărbătorilor naționale etc.

În conformitate cu agenda vizitelor/reuniunilor planificate pentru anul 2017, s-a asigurat logistica necesară organizării și desfășurării a 4 vizite pentru monitorizarea alegerilor în alte state și participarea la 10 vizite de studiu, workshop-uri, conferințe etc. În cazul a 10 invitații, au fost pregătite scrisori privind imposibilitatea participării. Rapoartele privind vizitele efectuate sunt plasate pe site-ul CEC și pot fi vizualizate la următorul link: <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1078&l=ro>.

Colaborarea națională

Reprezentatii CEC au dat curs invitațiilor de participare și/sau au colaborat pentru organizarea la Chișinău a peste 10 conferințe, mese rotunde, platforme de dezbateri, la care s-au pus în discuție subiecte, precum: analiza alegerilor prezidențiale din 2016, finanțarea politică, soluționarea contestațiilor, asigurarea egalității de gen în procesul electoral, observarea și reflectarea alegerilor în mass-media, informarea și educația electorală. Printre cele mai importante evenimente se numără:

- *Conferința „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova: lecții învățate în statele membre la Parteneriatul Estic” (15 decembrie 2017).* Evenimentul a fost organizat de Fundația Konrad-Adenauer-Stiftung, Fundația Friedrich-Ebert-Stiftung, Institutul Internațional pentru Democrație și Asistență (IDEA) în cadrul Programului Comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei ”Parteneriat pentru Buna Guvernare”, în cooperare cu CEC. Conferința a avut drept scop îmbunătățirea legislației în domeniul finanțării partidelor politice, prin schimb de experiență și realizarea bunelor practici în domeniul monitorizării eficiente a finanțării, supravegherii și controlului finanțării partidelor și a campaniilor electorale. Conferința a reunit oficiali din statele membre ale Parteneriatului estic, precum și din alte țări, reprezentanți ai CICDE, experți naționali și internaționali, reprezentanți ai partidelor politice, societății civile, mass-media, dar și parteneri de dezvoltare ai CEC.
- *Conferința națională anticorupție pentru drepturile omului (12 decembrie 2017),* organizată de Centrul Național Anticorupție și Avocatul Poporului, cu suportul PNUD Moldova.
- *Campania Organizației Națiunilor Unite „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” (25 noiembrie - 10 decembrie 2017)* - cu suportul PNUD Moldova, pe clădirea CEC a fost instalat un banner cu mesajul ”Spunem NU violenței față de femei și fete”. Acest mesaj a fost plasat și pe pagina de facebook a CEC. De asemenea, membrilor și funcționarilor CEC le-au fost repartizate panglici simbolice oranj de pus la piept în susținerea campaniei. Pe 7 noiembrie, a fost organizat la sediul CEC evenimentul de lansare în Republica Moldova a Ghidului: *Prevenirea violenței împotriva femeilor implicate în procesul electoral* – organizat de CEC împreună cu CICDE, cu susținerea PNUD Moldova. Activitatea se încadrează în Campania Organizației Națiunilor Unite „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”. La eveniment au participat reprezentanți ai autorităților statului, clasei politice, societății civile și ai altor instituții. Scopul final al acestui ghid este de a oferi o resursă utilă pentru practicienii din domeniu și a contribui, astfel, la încurajarea acțiunilor de atenuare a violenței împotriva femeilor în alegeri în tot ciclul electoral, la realizarea unui viitor care să includă pe deplin participarea femeilor la alegeri și în politică.
- *Prima conferință în domeniul electoral ”CICDE open talks: Democrația se învață – abordări inovative” (29 noiembrie 2017)* - organizată de către CICDE cu suportul PNUD Moldova. La eveniment au participat peste 150 de tineri, studenți, elevi și

- profesori. În cadrul conferinței, opt tineri: studenți, masteranzi și profesori, au făcut scurte prezentări, împărtășindu-și ideile și experiența în domeniul electoral și au motivat participanții să se implice mai activ, inclusiv prin propriul exemplu.
- *Seminarul "Soluționarea contestațiilor în domeniul electoral" (19 octombrie 2017)* - organizat de CICDE în colaborare cu CEC, Institutul Național al Justiției, Comisia de la Veneția și Consiliul Europei. La seminar au participat membrii CEC, judecători și experți internaționali în materie electorală. Seminarul a fost coordonat de către experți în materie electorală din partea Comisiei de la Veneția. Subiectele abordate în cadrul seminarului s-au referit la soluționarea contestațiilor electorale privind dreptul la vot, înregistrarea alegătorilor și a candidaților, validarea mandatelor, circumscripțiile electorale, contestațiile privind accesul la informație și cele privind rezultatele votării, de asemenea s-a vorbit despre standardele europene în această privință, făcându-se referire și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO).
 - *Prezentarea Studiului regional privind reprezentarea politică a femeilor în țările din cadrul Parteneriatului Estic (26 septembrie 2017)* – eveniment găzduit de Parlamentul Republicii Moldova, organizat în colaborare cu Comisia Electorală Centrală, Platforma pentru egalitate de gen, în parteneriat cu Consiliul Europei. Printre participanți s-au numărat deputați în Parlamentul Republicii Moldova, experți gender, primari din diferite localități ale țării, funcționari, membri ai partidelor parlamentare și extraparlamentare, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și ai partenerilor de dezvoltare. În discuții au fost abordate și mecanismele naționale de consolidare a participării femeilor în alegeri, experiența CEC în promovarea egalității de gen, precum și a fost prezentat raportul de monitorizare a Platformei pentru egalitate de gen privind respectarea cotei de gen de către partidele politice din Republica Moldova.
 - *Masa rotundă cu tema "Rolul statului în asigurarea drepturilor electorale ale persoanelor cu dizabilități" (26 septembrie 2017)* - organizată de Filiala din Chișinău a Institutului Internațional de monitorizare a dezvoltării democrației, parlamentarismului și respectării drepturilor electorale ale cetățenilor statelor membre ale Adunării Interparlamentare a CSI (IIMDD AIP CSI) în parteneriat cu CEC, Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe, Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova. La eveniment au participat membri ai CEC, reprezentanți ai Parlamentului, Guvernului, fracțiunilor parlamentare, partidelor politice, organizațiilor neguvernamentale, mass-media și savanți. În cadrul mesei rotunde au fost prezentate două rapoarte cu privire la studiile efectuate de experții Filialei.
 - *Platforme de discuții electorale cu tema "Cum și de ce sunt observate alegerile" (21 septembrie 2017); "Permanentizarea organelor electorale regionale" (6 octombrie 2017)* – organizate de CICDE cu suportul PNUD Moldova, la care au participat funcționari electorali, reprezentanți ai societății civile, partidelor politice, mediul academic și tineri.
 - *Dezbateri publice despre principiile de protecție a datelor cu caracter personal din domeniul electoral (20 iulie 2017)* - organizate de către Centrul de Investigații Jurnalistice și cu participarea reprezentanților Comisiei Electorale Centrale, a Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, dar și a mass-media și societății civile. Discuțiile s-au axat pe soluțiile ce pot fi adoptate în scopul asigurării accesului la informațiile cu accesibilitate limitată care consemnează date cu caracter personal deținute de către Comisia Electorală Centrală către jurnaliștii de investigație, astfel încât să se asigure proporționalitatea dintre dreptul de acces la informație și protecția vieții private.
 - *Masa rotundă "Finanțele partidelor politice din Republica Moldova în anul 2016: transparență și control?" (3 mai 2017)* - organizată de Asociația obștească "Promo-LEX".

- *Conferința internațională științifico-practică „Rolul mass - media în procesul electoral” (12 aprilie 2017)* - organizată de către Filiala din Chișinău a Institutului Internațional de monitorizare și dezvoltării democrației, parlamentarismului și respectării drepturilor electorale ale cetățenilor statelor-membre ale Adunării Interparlamentare CSI (IIMDD AIP CSI) în colaborare cu Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, Comisia Electorală Centrală, Asociația Sociologilor și Demografilor, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a USM. La eveniment au participat savanți, cercetători științifici, jurnaliști, reprezentanți ai autorităților publice, experți naționali și internaționali în domeniul electoral. Subiectele discutate au vizat rolul mass-media în calitate de sursă de informare și actor politic în campaniile electorale, care sunt oportunitățile și constrângerile de modificare a sistemului electoral din Republica Moldova, ce metode și tehnici de persuasiune utilizează mass-media în procesul electoral, aspectele psihologice ale manipulării mediatice a electoratului, care este impactul mass-media asupra educației electorale a tineretului etc.
- *Masă rotundă cu tema ”Radiografia și evaluarea alegerilor directe ale Președintelui Republicii Moldova din 30 octombrie 2016. Concluzii post-electorale” (26 ianuarie 2017)* - organizată de Asociația obștească ”Promo-LEX”. În cadrul evenimentului au fost prezentate principalele constatări din Raportul final al Misiunii de Observare a Alegerilor desfășurate de asociație la aceste prezidențiale. Raportul final al Misiunii de Observare Promo-LEX poate fi accesat la acest link: <https://promolex.md/4875-raport-final-misiunea-de-observare-a-alegerilor-pentru-functia-de-presedinte-al-republicii-moldova-din-30-octombrie-2016/>.

Colaborarea regională și internațională în domeniul electoral

Asociația Oficialilor Electoralilor din Europa (ACEEEO)

În perioada 12-13 mai 2017, la Sofia, Bulgaria, a avut loc reuniunea Comitetului Executiv al Asociației Oficialilor Electoralilor Europeni (ACEEEO).

Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova este membru de drept al ACEEEO din anul 1998, iar din septembrie 2013 și până în prezent face parte din componența comitetului executiv al acestei instituții. De asemenea, în perioada 2014-2015, a deținut președinția ACEEEO.

Principalele teme care au fost suspuse discuției în cadrul ședinței au vizat implementarea Planului Strategic al Asociației, posibilitatea dezvoltării și extinderii Asociației, cooperarea cu Institutul Național Electoral din Mexic, organizarea evenimentelor internaționale ale ACEEEO. S-a discutat și subiectul desfășurării celei de-a 26-a ediții a Conferinței anuale a Asociației cu tema ”Alegători conștienți în lumea digitală”, eveniment care a avut loc în perioada 8-10 noiembrie 2017 la Sofia, Bulgaria, găzduit de Comisia Electorală Centrală a Republicii Bulgaria, în parteneriat cu Secretariatul ACEEEO.

Conferința a fost structurată în 2 sesiuni plenare (Alegători conștienți în era digitală; Cadrul general și studii de caz). În cadrul ateliereleor de lucru au fost abordate următoarele subiecte: cum poate fi atrasă generația tânără în procesul electoral, soluții digitale, rolul autorităților electorale în educația alegătorilor, reglementarea campaniei electorale. De asemenea, au fost prezentate cele mai bune practici în materie electorală din țările care au avut alegeri.

Dr. Iurie Ciocan, membru CEC, a moderat atelierul de lucru cu subiectul ”Ar trebui să fie reglementate campaniile electorale?”, făcând și o prezentare cu privire la evoluțiile organizării și desfășurării alegerilor din Republica Moldova, inclusiv în contextul ultimelor modificări ale legislației electorale.

Conferința a reunit în jur de 100 de funcționari și experți internaționali în materie electorală din peste 30 de țări, dar și reprezentanți ai unor prestigioase instituții internaționale de profil.

Pe durata evenimentului, a fost derulată o expoziție a furnizorilor de echipamente IT&C din domeniul electoral la care au luat parte reprezentanți ai unor organizații internaționale cu renume în domeniu.

La Adunarea Generală a ACEEEO au participat reprezentanți ai autorităților electorale din Albania, Azerbaidjan, Belarus, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Kazahstan, Kosovo, Letonia, Lituania, Polonia, România, Serbia, Slovenia, Turcia și Ucraina. În cadrul acesteia au fost realizate următoarele:

- a fost adoptat Raportul de activitate al Asociației pe anul 2016 și analizat modul în care a fost implementat planul strategic al organizației pentru anul 2017;
- au avut loc dezbateri cu privire la adoptarea următorului plan strategic al Asociației;
- a fost înaintată și aprobată candidatura dnei Lefterije Lieschi, ex-președinte al CEC Albania și dlui Zenonas Vaigauskas, ex-președinte al CEC Lituania, de a deveni membri de onoare ai Asociației;
- a fost ales noul președinte al ACEEEO - dna Laura Matjošaitytė, președinte CEC Lituania, fiind decisă și organizarea la Vilnius a celei de-a 27-a conferințe anuale și a Adunării Generale a ACEEEO din anul 2018.

Protocolul participanților la prima reuniune a reprezentanților instituțiilor electorale, organizată la Sighnaghi, Georgia, în perioada 9-11 februarie 2011

Cea de-a 7-a Reuniune anuală a autorităților de management electoral, organizată de CEC Georgia în cadrul de colaborare stabilit de către Protocolul semnat la Sighnaghi, Georgia, a avut drept generic "Servicii inovative și operațiuni electorale eficiente".

Evenimentul s-a desfășurat în Borjomi (Georgia), în perioada 27-28 februarie 2017, și a fost organizat în colaborare cu Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES), Centrul Internațional pentru Studii parlamentare (ICPS) și Agenția Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

În cadrul evenimentului au participat reprezentanți ai 20 de organisme de management electoral și 12 organizații internaționale implicate în procesul electoral. Scopul evenimentului a fost de a oferi posibilitatea practicienilor și experților electorali care provin din diferite medii/contexte electorale să realizeze schimb de experiență și bune practici privind serviciile inovatoare și operațiunile electorale eficiente, promovarea implicării active a părților interesate, precum și asigurarea transparenței și accesibilității alegerilor.

Sesiunile de lucru au fost dedicate subiectelor ce țin de standardele internaționale și lecțiile învățate la implementarea tehnologiilor în alegeri, prezentate din perspectiva următoarelor organizații: OSCE/BIDDO, Consiliul Europei, Comisia de la Veneția, IFES, ICPS, ACEEEO și Delian Project. De asemenea, autoritățile electorale au prezentat experiența lor unică în implementarea practicilor inovatoare, care variază de la servicii electronice și alte soluții tehnologice superioare, până la inovații non-tehnologice, care s-au axat pe îmbunătățirea procedurilor și a practicilor electorale pe termen lung. Participanții au avut ocazia să afle cum funcționează sistemul de management intern din Maldive, Letonia, Mexic, Republica Kîrgîză, Ucraina, India și Iordania.

Reprezentantul CEC Georgia a vorbit despre utilizarea echipamentelor (smartphone, terminale de plăți electronice) pentru verificarea alegătorilor în listele electorale, servicii introduse în această țară în anul 2016. Participanții au fost antrenați în discuții privind impactul potențial al tehnologiilor cibernetice utilizate de către actorii externi.

În cadrul conferinței, Alina Russu a prezentat performanțele înregistrate de autoritatea electorală de la Chișinău în domeniul automatizării procesului electoral, a vorbit despre activitățile realizate în scopul alinierii la progresele tehnologice internaționale și inovațiile în domeniul electoral, precum și despre elaborarea și implementarea noilor soluții tehnice în scopul automatizării procedurilor electorale, cum ar fi lansarea proiectului-pilot privind utilizarea votării la distanță prin intermediul sistemelor electronice în cadrul următoarelor alegeri parlamentare ordinare, dar și implementarea și monitorizarea modulului/resursei informaționale automatizate de control financiar privind activitatea partidelor politice.

În paralel cu lucrările conferinței, a avut loc și o expoziție internațională ale celor mai avansate tehnologii și echipamente utilizate în procesul electoral.

Activități organizate de către Consiliul Europei

Pe parcursul anului 2017, reprezentanții CEC au participat la 4 evenimente internaționale organizate de Consiliul Europei:

- *Cea de-a XIV-ea Conferință a autorităților de management electoral cu tema "Autorități electorale funcționale pentru alegeri democratice", Sankt Petersburg, Federația Rusă (15-17 mai 2017).* Evenimentul a fost organizat în colaborare cu Comisia Electorală Centrală a Federației Ruse și Adunarea Interparlamentară a CSI. Acesta a reunit peste 130 de participanți, reprezentanți ai autorităților electorale din cca. 30 de state, ai peste 10 organizații internaționale (Consiliul Europei Adunarea Interparlamentară a CSI, ACEEEO, UE, Parlamentul European, ICPS, IFES, International IDEA, OIF, OSCE/ODIHR, RECEF, Organizația Națiunilor Unite, Organizația Statelor Americane), ai autorităților publice din Federația Rusă implicate în organizarea alegerilor, academicieni, experți, cercetători, profesori universitari. Conferința s-a axat pe modul de asigurare a funcționalității organelor de management electoral, ca element cheie pentru asigurarea unor alegeri democratice; componentele și condițiile necesare pentru asigurarea unei activități profesioniste, transparente, independente, imparțiale; activitățile desfășurate de către autoritățile electorale; structura și modalitatea de constituire a acestora; punctele tari și slabe; modalitatea de funcționare. Conferința a fost structurată în 3 sesiuni (funcționalitatea autorităților electorale; organe electorale profesioniste; cu privire la organizarea unor alegeri democratice autentice) și 4 ateliere de lucru (ce e de făcut pentru a avea autorități electorale funcționale; ce trebuie perfecționat în legislația electorală, acțiuni pentru garantarea unor autorități electorale funcționale; cum pot fi consolidate capacitățile autorităților electorale; rolul organelor legislative în organizarea alegerilor, cum poate fi perfecționată legislația și practica electorală în conformitate cu standardele internaționale). De asemenea, în cadrul conferinței au fost prezentate rezultatele studiului efectuat de cercetătorii de la Universitatea din East Anglia.
- *Conferința regională cu tema "Utilizarea frauduloasă a resurselor administrative în perioada electorală: o provocare majoră pentru organizarea unor alegeri democratice" (9-10 noiembrie 2017).* Evenimentul s-a desfășurat la Londra, Marea Britanie, și a fost organizat de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei și Comisia de la Veneția, în colaborare cu Congresul Puterilor Locale și Regionale, în cadrul programului Parteneriat pentru buna guvernare, al Consiliul Europei (CoE) și Uniunii Europene (UE). La eveniment au participat beneficiarii proiectului – reprezentanții parlamentelor și ai autorităților electorale din țările Parteneriatului Estic, precum și experți internaționali și specialiști în domeniu. Pe parcursul a două zile au fost dezbătute subiecte cu privire la principiile, standardele, bunele practici și documentele internaționale existente în domeniul prevenirii și contracarării utilizării frauduloase a resurselor administrative în perioada electorală. Participanții la lucrările conferinței au avut posibilitatea să facă schimb de experiență în domeniu și să analizeze situația existentă în statele beneficiare, inclusiv prin prisma misiunilor de observare a alegerilor. Un alt scop al evenimentului a constat în identificarea mecanismelor legale și altor instrumente necesare pentru prevenirea acestui fenomen.
- *Vizită de studiu la Comisia Electorală Centrală a Georgiei (12-16 iunie 2017), efectuată de către reprezentanții CEC, CICDE și deputați în Parlamentul Republicii Moldova.* Vizita a urmărit schimbul de experiență cu reprezentanții autorităților din Georgia privind activitatea organelor electorale inferioare permanente și organizarea activităților de instruire pentru membrii acestora, organizarea activităților de informare și educație electorală, de asemenea studierea bunelor practici ce vizează colaborarea între Parlamentul georgian și autoritatea electorală centrală, inclusiv ale Centrul de instruire.

Delegația Republicii Moldova a avut întrevederi cu reprezentanți ai Comisiei Electorale Centrale din Georgia, ai Centrului de Instruire, cu membri ai Parlamentului georgian și reprezentanți ai organelor electorale din teritoriu.

- *Conferința regională "Banii în politică: provocări și practici internaționale în Europa de Est" (19-20 iunie 2017)*, desfășurată la Tbilisi, Georgia. Evenimentul a reunit experți în materie electorală, reprezentanți ai organizațiilor internaționale (Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale, Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului) și ai autorităților electorale din țările Parteneriatului Estic. Pe parcursul a două zile au fost dezbătute subiecte, precum: banii în politică vs încrederea în politică, standarde internaționale și bune practici în domeniul prevenirii utilizării abuzive a resurselor administrative în procesul electoral, finanțarea campaniilor electorale.

Activități organizate de către Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES)

IFES Ucraina în colaborare cu Comisia Electorală Centrală din Ucraina (CEC Ucraina) au oferit suport pentru participarea reprezentanților CEC la 3 evenimente:

- *cursul de instruire BRIDGE cu tema "Sisteme electorale"*, care a avut loc la Odessa (Ucraina), în perioada 20-23 februarie 2017, la care au participat membrii și funcționari din partea CEC Ucraina și Republica Moldova.
- *Conferința internațională "Utilizarea noilor tehnologii informaționale în alegeri"*, desfășurată la Kiev, în perioada 27-28 martie 2017.
- *Conferința internațională cu tema "Mecanisme de îmbunătățire a sistemului de management electoral"*, desfășurată la Kiev, în perioada 13-14 noiembrie 2017, în contextul împlinirii a 20 de ani de la constituirea CEC Ucraina. Evenimentul a fost organizat în colaborare cu reprezentanța Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale, Consiliul Europei și coordonatorul de proiecte OSCE în Ucraina, având în calitate de participanți reprezentanți ai autorităților electorale din diverse state, ai organizațiilor internaționale și non-guvernamentale implicate în organizarea și desfășurarea alegerilor. Scopul evenimentului a fost de a realiza un schimb de experiență în domeniul metodelor de administrare a alegerilor și de a elabora propuneri pentru perfecționarea acestora, inclusiv prin prisma celor mai bune practici europene și internaționale. De asemenea, evenimentul a reprezentat o platformă pentru a pune în discuție și a sugera recomandări la proiectul Codului electoral din Ucraina, care a fost votat de către Parlamentul ucrainean în prima lectură. Subiectele discutate au vizat impactul tehnologiilor moderne și al rețelelor de socializare asupra conștiinței alegătorului, oportunitățile de modernizare a managementului electoral, instruirea funcționarilor electorali, creșterea încrederii în noile tehnologii, îmbunătățirea managementului electoral prin intermediul registrului de stat al alegătorilor, monitorizarea alegerilor ca un instrument auxiliar de administrare electorală. Dna Russu a făcut o prezentare despre evoluția procesului electoral din Republica Moldova pe parcursul ultimilor 20 de ani și finanțarea campaniilor electorale la noi în țară.

Activități organizate de către Institutul Internațional pentru Democrație și Asistență Electorală (IDEA)

Activitățile au fost realizate în baza memorandumului încheiat cu International IDEA și au inclus:

- Evaluarea părților interesate din Republica Moldova în domeniul finanțării partidelor politice, desfășurată în perioada 20-21 februarie 2017. Au participat 23 de persoane și experți International IDEA. Participanții au fost informați despre soluțiile digitale pentru raportarea și dezvăluirea finanțelor partidelor politice. Tot în cadrul acestui eveniment au avut loc întâlniri cu reprezentanții a trei partide politice și doi reprezentanți ai societății

civile. Urmare a acestei activități a fost întocmit un raport în care sunt reflectate opiniile și sugestiile participanților față de un sistem online de raportare.

- La data de 16 martie 2017, CEC a organizat un seminar de instruire pentru trezorerii partidelor politice privind modul de completare a rapoartelor financiare. Pentru acest seminar CICDE a pregătit un chestionar privind necesitățile părților interesate pentru o platformă de raportare electronică a finanțelor partidelor politice. Toate informația acumulată a fost inclusă în Raport (Meeting Report).
- Studiarea documentelor juridice și analiza finanțelor partidelor politice.
- Efectuarea analizei rapoartelor financiare ale partidelor politice, ca urmare a fost întocmită o analiză privind modul de raportare.
- După modificarea sistemului electoral, a fost analizat cadrul legal și necesitățile privind modificarea Regulamentului CEC privind finanțele politice.
- A fost identificată o companie de investigații sociologice privind desfășurarea interviurilor în profunzime și a focus grupurilor cu scopul de a cunoaște necesitățile și doleanțele părților interesate pentru elaborarea platformei online de raportare a finanțelor partidelor politice. Ca urmare a fost pregătit și prezentat un raport privind activitatea desfășurată.

Observare alegerilor din alte state

Pe parcursul anului 2017, reprezentanții CEC au participat la observarea următoarelor evenimente electorale:

Nr d/o	Data alegerilor	Țara	Tipul scrutinului
1.	2 aprilie 2017	Armenia	Observarea alegerilor parlamentare
2.	28 iunie 2017	Kazahstan	Observarea alegerilor parlamentare
3.	15 octombrie 2017	Republica Kîrgîză	Observarea alegerilor prezidențiale
4.	21 octombrie 2017	Georgia	Observarea alegerilor locale

Programele vizitelor de observare a alegerilor au avut 3 componente de bază:

1. Participarea la o reuniune introductivă cu conducerea autorității electorale centrale din țara gazdă, în ziua anterioară zilei alegerilor dedicată prezentării prevederilor legale referitoare la organizarea și desfășurarea alegerilor și principalelor activități de pregătire realizate de autoritatea electorală centrală și altele cu responsabilități legate de scrutin, precum și a datelor generale privind sistemul electoral și procesul electoral din țara gazdă.
2. Observarea zilei alegerilor nemijlocit în secțiile de votare, la consiliile electorale și la autoritatea electorală centrală.
3. Participarea la o întrevedere la sediul autorității electorale centrale, organizată în ziua ulterioară zilei alegerilor, la care sînt oferite informații despre modul de desfășurare a alegerilor și rezultatele preliminare ale votării.

Vizite de studiu

În perioada 10-14 ianuarie 2017, o delegație CEC, condusă de președintele CEC, Alina Russu, a efectuat o vizită de studiu la Comisia Electorală Centrală a Republicii Lituania. Organizarea vizitei a fost posibilă datorită suportului PNUD Moldova, în cadrul proiectului „Îmbunătățirea democrației în Moldova prin suport parlamentar și electoral”, finanțat de Guvernul Suediei și Guvernul Norvegiei.

Scopul vizitei a fost informarea asupra sistemului de monitorizare și control al finanțării partidelor politice, gestionar al căruia este CEC Lituania, precum și schimbul de experiență între ambele instituții, inclusiv preluarea bunelor practici în materie de elaborare, implementare și monitorizare a modulului/resursei informaționale automatizate de control privind finanțele partidelor politice, comunicarea cu alegătorii și educația electorală în Lituania.

Concluzii și Recomandări formulate în urma deplasărilor efectuate

Concluziile și recomandările au fost prezentate atât de către organizatorii evenimentelor, în urma discuțiilor purtate în cadrul conferințelor, meselor rotunde, reuniunilor, cât și de către reprezentanții CEC, participanți la vizitele organizate în afara țării, acestea fiind următoarele:

- Este important de realizat studii de fezabilitate înainte de a introduce tehnologii în procesul electoral și de luat în considerare sustenabilitatea implementării unor asemenea proiecte.
- Sistemele inovative susecită interes, dar și creează îngrijorări din partea alegătorilor. Pe de o parte, ele pot deschide noi orizonturi și oferi alternative tehnice adecvate pentru autoritățile electorale, însă, dacă vor fi necorespunzătoare sau inoportune, vor compromite transparența, responsabilitatea, sustenabilitatea, controlul și vor reduce din încrederea alegătorilor.
- Există necesitatea dezvoltării continue a principiilor, standardelor, normelor și practicii internaționale privind organizarea și desfășurarea alegerilor.
- E necesar de realizat cercetări permanente privind activitatea autorităților electorale, iar organele electorale din întreaga lume urmează să se implice activ în efectuarea acestor activități.
- Oferirea resurselor umane și financiare suficiente va permite autorităților electorale să-și realizeze atribuțiile în mod transparent, independent și la timp, pe durata întregului ciclu electoral.
- Autoritățile electorale pot fi eficiente și profesioniste, dacă au o structură internă puternică, aparatul de lucru funcționează eficient, se păstrează memoria instituțională, se face o planificare operațională și strategică pe durata întregului ciclu electoral.
- Indiferent de modalitatea de constituire, autoritățile electorale urmează să fie imparțiale pentru asigurarea unor alegeri democratice. Acest lucru depinde în mare măsură de voința politică.
- Trebuie asigurată transparența în activitatea autorităților electorale printr-o comunicare internă și externă eficientă cu publicul, cu instituțiile naționale și internaționale. Internetul, rețelele de socializare și mass-media au un rol pozitiv în realizarea activității autorităților electorale, în special pentru asigurarea transparenței procesului electoral și vizibilității instituției.
- Colaborarea internațională este utilă, dacă se bazează pe respectarea suveranității naționale și a altor principii ale dreptului internațional.
- Organele electorale urmează să coopereze continuu cu alte autorități publice din țară, inclusiv cu instituțiile responsabile de realizarea activităților de statistică și de audit.
- Autoritățile electorale trebuie să aibă un rol important în reglementarea procesului electoral, în perfecționarea acestuia și asigurarea implementării legislației electorale.
- Pentru a deveni buni profesioniști, funcționarii și membrii autorităților electorale trebuie să beneficieze de instruire. Acestea să fie organizate și pentru alți subiecți electorali (de ex. judecători, observatori, reprezentanți ai partidelor politice, alegători etc.).
- Recrutarea în autoritățile electorale să se facă pe bază de merit, cu asigurarea stabilității locului de muncă, a oportunităților de carieră, personalul să fie implicat în procesul de luare a deciziilor, susținut, să fie luat în considerare gradul de satisfacție a acestuia și nivelul de stres.
- Autoritățile electorale trebuie să ia măsuri pentru asigurarea egalității de gen în procesul electoral și creșterea participării potențialelor grupuri subreprezentate sau dezavantajate (femei, alegători ce locuiesc în regiuni îndepărtate, persoane cu dizabilități etc.).
- Deciziile adoptate de către autoritățile electorale trebuie să fie publicate în timp util, într-o manieră accesibilă, iar rezultatele alegerilor să conțină date agregate și dezagregate.
- Trebuie asigurat accesul observatorilor, reprezentanților partidelor și mass-media la activitățile realizate de autoritățile electorale pe parcursul întregului proces electoral.
- Rapoartele de monitorizare ale misiunilor de observare internaționale vor conține inclusiv evaluări ale procesului electoral și recomandări detaliate și argumentate.
- Autoritățile electorale urmează să elaboreze și să adopte măsuri de siguranță pentru a evita votul multiplu și pentru a obține registre ale alegătorilor cu date exacte.

- Proiectele de educație electorală similare „Școlilor de dezvoltare electorală” din Georgia să fie adaptate la necesitățile tinerilor din Republica Moldova.
- Să fie organizate mai multe activități de informare și educație electorală în perioada dintre alegeri.
- Elaborarea unei abordări privind intervenția instituțiilor statului pentru prevenirea dezinformării de către orice actor în legătură cu procesul electoral. Scopul și limitele intervenției statului trebuie să se încadreze în conceptul și funcțiile de bază ale democrației.
- Autoritățile electorale trebuie să aplice noi tehnici și cele mai bune practici pentru a crește accesul alegătorilor la informații. Principalele reguli și mecanisme ale sistemelor electorale urmează să fie prezentate într-o manieră simplă și completă, cu utilizarea instrumentelor tehnice familiare pentru un utilizator mediu. Informarea poate avea loc prin intermediul centrelor de instruire.
- Noutățile false urmează a fi investigate și prezentate într-o manieră care să permită alegătorilor să ia decizii bazate pe informații exacte. Trebuie dezvoltate metode de verificare care să scoată la iveală ”știrile false”, pentru ca publicul să conștientizeze și să cunoască informațiile care pot fi credibile.
- Rolul special al rețelelor de socializare trebuie să fie confirmat prin reglementări, la fel ca și algoritmi de news-feed care pot avea efecte majore asupra rezultatelor alegerilor prin efectul lor de manipulare.
- Autoritățile electorale urmează să inițieze campanii de motivare pentru a crește rata de participare, în special a tinerilor, prin utilizarea rețelelor de socializare și noilor tehnologii de comunicare, ceea ce evident necesită alocarea mai multor resurse.
- CEC să inițieze elaborarea modului „Control financiar” care să permită interconexiunea între registrele conținute în acesta în vederea eficientizării verificării datelor introduse de partidele politice. Ajustarea cadrului normativ intern prin reglementarea detaliată a funcționalității sistemului și consultarea subiecților implicați în activitatea de gestiune financiară.
- Reglementările privind utilizarea banilor în politică trebuie să asigure oportunități egale pentru toți actorii politici și creșterea transparenței în domeniul finanțării politice, fără a pune bariere excesive pentru organizarea activității partidelor politice și a concurenților electorali.
- Să se facă studii de impact în privința reglementărilor ce vizează finanțarea partidelor politice, de asemenea a modului în care poate fi monitorizată respectarea acestor reglementări și sancționarea încălcărilor. Competențele sporite de supraveghere și de sancționare a instituțiilor publice nu pot duce la un progres democratic în țările în care nu există o distincție clară între stat și partidul de guvernământ.
- Pentru a crește responsabilitatea și transparența, autoritățile electorale să utilizeze soluții online pentru raportarea, analiza și publicarea datelor privind finanțarea partidelor politice, de asemenea partidele politice să uzeze de noile tehnologii pentru colectarea eficientă a fondurilor din mai multe surse care să asigure transparență în tranzacțiile lor financiare.
- Urmează a fi identificate modalități pentru a reduce dificultățile întâmpinate de femei și grupurile marginalizate în mod tradițional la colectarea mijloacelor financiare pentru participarea în politică, care pot include atât reglementări formale cu privire la finanțarea politică, cât și abordări mai noi pentru spațiul Republicii Moldova, cum ar fi inițiative de colectare de fonduri înainte de lansarea campaniei etc.
- Utilizarea frauduloasă a resurselor administrative rămâne a fi una din principalele probleme în aproape toate statele din spațiul Europei de Est și trebuie explorate toate căile posibile pentru contractarea acestui fenomen. Ca soluții ar fi obligarea instituțiilor publice de a publica informațiile privind cheltuielile lor înainte de alegeri și de a oferi societății civile posibilități de a-și consolida capacitățile de monitorizare și de sensibilizare a publicului cu privire la eventuale încălcări.
- Toți actorii electorali trebuie să manifeste voință politică și să protejeze principiile democratice multipartidiste, prin promovarea responsabilității și transparenței în activitățile de colectare și cheltuire a banilor de către partidele politice, în special în perioada campaniilor electorale, precum și în procesele ce implică conflictul de interese și achizițiile publice.

- Societatea civilă are un rol important în supravegherea și asigurarea punerii corecte în aplicare a reglementărilor privind finanțarea politică. Urmează de investit în societatea civilă și de consolidat capacitățile acesteia, astfel încât aceasta să poată analiza și raporta privind activitatea financiară a partidelor, candidaților și donatorilor.

- Planificarea evenimentelor focusate pe instituțiile cu rol de supraveghere din regiunea Europei de Est, în vederea realizării schimbului de bune practici și cunoștințe în domeniul monitorizării și aplicării sancțiunilor pentru utilizarea frauduloasă a resurselor administrative.

- Planificarea evenimentelor la nivel de țară/regiune, focusate pe partidele politice, pentru discutarea strategiilor eficiente de colectare a fondurilor, abordarea subiectului transparenței, oferirii de stimulări pentru promovarea participării politice a femeilor și prevenirea utilizării frauduloase a resurselor administrative.

- O rețea regională de instituții publice care au mandatul de a supraveghea respectarea reglementărilor cu privire la finanțarea politică poate crea oportunități pentru realizarea schimbului de experiență dintre diferite state privind cele mai bune practici și potențiale obstacole. În acest sens, în cadrul conferinței desfășurate în iunie 2017, la Tbilisi (Georgia), au demarat negocieri între instituțiile din 7 state din Europa de Est. Acestea au continuat la Chișinău, în contextul conferinței organizate de Consiliul Europei în luna decembrie 2017. Ca o primă etapă, urmează de creat o platformă de comunicare online continuă dintre autoritățile cu competență de supraveghere a finanțării politice.

- Au fost înaintate următoarele propuneri pentru modificarea legislației electorale din Republica Moldova:

- a) Crearea reprezentanțelor regionale ale CEC/CICDE, în cadrul cărora să activeze 3 membri permanenți;

- b) Introducerea certificării obligatorii a funcționarilor electorali care vor activa în calitate de membri ai consiliilor electorale de circumscripție.

Vizitarea Republicii Moldova de către delegații străine

În perioada 16-17 octombrie, Comisia a fost vizitată de un număr de 23 funcționari și experți în domeniul electoral, aceștia fiind reprezentanți ai Consiliul Europei, OSCE, A-WEB, IFES, precum și reprezentanți ai autorităților electorale din Letonia, România, Albania, Kazahstan, Azerbaidjan, Belarus, Ucraina, Bulgaria, Georgia. Aceștia au participat la evenimentul dedicat împlinirii a 20 de ani de activitate permanentă a CEC și la masa rotundă „Bune practici în promovarea egalității de gen în procesele electorale”, 17 octombrie 2017.

Acorduri de colaborare

În perioada de referință a fost coordonată semnarea a 2 acorduri de colaborare: cu Institutul Internațional pentru Asistență Democratică și Electorală (19 aprilie 2017) și Oficiul de Audit de Stat din Georgia (19 iunie 2017). <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1077&l=ro>

Primul acord a fost încheiat în scopul definirii unui cadru de cooperare reciprocă pentru consolidarea instituțiilor și proceselor democratice de supraveghere a finanțării partidelor politice din Republica Moldova. Colaborarea include, dar nu se limitează, la oferirea suportului pentru dezvoltarea unui sistem digital de raportare și publicare a informațiilor privind finanțele politice, organizarea instruirilor și pregătirea manualelor.

Cel de-al doilea acord urmează să contribuie la aprofundarea și dezvoltarea cooperării în domeniul perfecționării practicii și legislației electorale privind finanțarea partidelor politice între Republica Moldova și Georgia, și anume: monitorizarea și controlul respectării prevederilor legale privind finanțarea partidele politice, implementarea tehnologiilor informaționale moderne în procesul de depunere și examinare a rapoartelor financiare ale partidelor politice.

Totodată, a fost la pregătit pachetul de documente pentru înregistrarea asociației internaționale "Women in Electoral Management - International" (Femeile în managementul electoral - internațional). CEC și CICDE, împreună cu autoritățile electorale din România, Georgia și Lituania au calitatea de membri fondatori în cadrul asociației.

5.3. Consolidarea relațiilor de cooperare cu partenerii de dezvoltare și organizațiile internaționale specializate în domeniul electoral privind oferirea asistenței în vederea promovării performanțelor înregistrate de CEC și îmbunătățirea serviciilor electorale prestate

Comisia Electorală Centrală menține și dezvoltă continuu relații de colaborare cu organizațiile internaționale, partenerii de dezvoltare și misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova. În funcție de nivelul instituției și activitățile ce se desfășoară, colaborarea este realizată nemijlocit cu aceste organizații sau prin intermediul Parlamentului, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE), care este organul central de specialitate ce promovează politica statului în domeniul relațiilor externe, sau al Ministerului Justiției, căruia îi aparține competența de coordonator la nivel național pentru implementarea planurilor de colaborare dintre Republica Moldova și unele organizații internaționale.

O componentă importantă a relațiilor de colaborare o constituie acordarea asistenței din partea diferitor organizații. Astfel, în anul 2017, CEC a primit asistență prin intermediul unor organizații, precum: PNUD Moldova, Consiliul Europei, International IDEA, IRI, IFES. Asistență și suport financiar au fost acordate Comisiei pentru dezvoltarea și implementarea SIAS „Alegeri”, organizarea și desfășurarea instruirilor, consolidarea capacităților instituționale, realizarea programelor de informare a alegătorilor și educație electorală.

Pe 27 septembrie 2017 a fost lansat noul proiect PNUD de asistență în domeniul electoral - „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente” (EDMITE). Proiectul este planificat pentru o perioadă de 2 ani și jumătate, fiind o continuare a unui program PNUD implementat în perioada 2012-2016, ai cărui beneficiari sunt CEC, CICDE, Agenția pentru Servicii Publice, Centrul de Guvernare Electronică și alte instituții. În prezent, acesta e finanțat de USAID, Guvernele Olandei și Marii Britanii.

Finanțarea în cadrul acestui proiect este acordată pentru dezvoltarea Sistemului Informațional Automatizat de Stat „Alegeri” (SIASA), inclusiv în vederea generării unor liste electorale corecte și veridice, creșterea accesibilității procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități și cele din grupurile marginalizate, alinierea prevederilor legale naționale la standardele internaționale relevante, implementarea campaniilor de educație electorală, mai ales celor adresate femeilor și tinerilor.

Întrevederi s-au desfășurat cu partenerii de dezvoltare: PNUD Moldova, Ambasada Suediei, Ambasada României, Ambasada Germaniei, CoE, Ambasada SUA, Ambasada Marii Britanii, Ambasada Germaniei, Ambasada Turciei, Ambasada Japoniei, Ambasada Olandei, IFES, IRI etc.

La sediul CEC au avut loc mai multe evenimente:

- Întrevederea cu organizațiile donatoare și potențialele instituții donatoare (Marea Britanie, Turcia, Japonia, Germania, Olanda, SUA).

- Steering Committee Meeting pentru proiectele PNUD (18 aprilie 2017, 14 decembrie 2017).

- Vizita de documentare a reprezentanților Congresului Puterilor Locale și Regionale al CoE în legătură cu inițierea referendumului pentru demiterea primarului mun. Chișinău (13 decembrie 2017).

- Întrevederea cu reprezentanții IRI din Lituania și Republica Moldova în vederea elaborării unui program de instruire privind aspectele tehnice ale raportării financiare de către partidele politice din Republica Moldova (8 decembrie 2017).

- Ședința de planificare a activităților de educație electorală pentru următorii doi ani în cadrul proiectului PNUD EDMITE (6 decembrie 2017).

- Întrevederea cu directorul regional adjunct al Biroului Regional PNUD pentru Europa și CSI UNDP in Europe and Central Asia (13 noiembrie 2017), la care au fost prezentate cele mai bune practici ale Comisiei în aplicarea inovațiilor și tehnologiilor informaționale în procesele electorale.

- Întrevederea cu delegația Comisiei de la Veneția, OSCE/ODIHR și GRECO privind finanțarea partidelor politice și a campaniei electorale (18 octombrie 2017).

- Vizita experților Comisiei de la Veneția și ai OSCE/ODIHR (10 mai 2017) pentru a se informa cu privire la inițiativa de revizuire a legislației electorale a Republicii Moldova.

- Întrevederea cu reprezentanții Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale în Ucraina (7 iunie 2017).

- Vizita de documentare a ambasadurilor grupului de raportori pentru democrație al Comitetului de Miniștri al CoE (GR-DEM) (24 martie 2017).

Totodată, reprezentanții CEC au participat la activitățile organizate, la nivel național, de MAEIE/MJ și organizațiile internaționale/din străinătate, după cum urmează:

- ședința de lucru privind implementarea Planului de Acțiuni pentru Onorarea Angajamentelor Republicii Moldova față de Consiliul Europei;

- ședința de lucru privind implementarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană;

- Atelierul de lucru privind implementarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană;

- Cadrul de cooperare programatică CoE-UE pentru țările Parteneriatului Estic pentru perioada 2015-2017.

În cadrul evenimentelor, a fost evaluată asistența externă, CEC a prezentat progresele înregistrate pe parcursul ultimilor ani, provocările și tendințele actuale, precum și direcțiile prioritare de dezvoltare, care necesită suportul extern din partea comunității internaționale.

Totodată, partenerii externi au prezentat recomandările și obiecțiile privind procesul electoral din Republica Moldova și reformele care necesită a fi implementate în domeniul electoral, în conformitate cu principiile și standardele europene general recunoscute.

Un eveniment inedit a fost participarea președintelui CEC la evenimentul Open Day Moldova, organizat la Strasbourg (Republica Franceză) de către Direcția generală pentru programe a Consiliului Europei (CoE) și Reprezentanța Permanentă a Republicii Moldova pe lângă CoE. La eveniment au fost prezenți Secretarul General al Consiliului Europei, domnul Thorbjørn Jagland, reprezentanții delegațiilor statelor membre ale CoE și reprezentanții altor autorități publice centrale din Republica Moldova, responsabile de realizarea Planului de acțiuni al CoE pentru Republica Moldova 2017-2020, lansat oficial la Chișinău, pe 30 mai 2017. În cadrul sesiunilor de lucru au fost prezentate și evaluate primele rezultate privind implementarea acestui plan. Totodată, a fost examinată posibilitatea atragerii resurselor financiare și a contribuțiilor voluntare din partea statelor membre ale CoE (adițional resurselor alocate din bugetul CoE).

CEC a pregătit și expediat donatorilor străini și autorităților publice centrale din Republica Moldova rapoartele anuale privind relațiile externe ale CEC cu diferite instituții internaționale și lista cu propuneri privind activitățile pentru finanțare și asistență.

În anul 2017 și-a încheiat activitatea Programul Națiunilor Unite „Femeile în politică”. Acesta a avut o durată de 3 ani și a fost implementat de UN Women Moldova și UNDP Moldova, în parteneriat cu Fundația Est-Europeană și Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”, cu sprijinul financiar al Guvernului Suediei. La ședința de încheiere au participat reprezentanții CEC și CICDE. În cadrul evenimentului au fost evaluate provocările și rezultatele programului, dar și premiați beneficiarii și partenerii pentru perseverența, implicarea și dedicația în cadrul activităților și proiectelor realizate de Program, dar și pentru abordare pro-activă în promovarea femeilor în politică și în procesele decizionale. Printre instituțiile premiate s-au numărat CEC și CICDE.

5.4. Creșterea nivelului de transparență decizională prin prezentarea tuturor proiectelor de politici publice elaborate de CEC spre consultare publică

Conform prevederilor art. 22 alin. (1) lit. c) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală are atribuția de a elabora regulamente și instrucțiuni menite să perfecționeze procedurile electorale, activitate ce se realizează în condițiile Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și ale Regulamentului cu privire la procedurile de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 967 din 9 august 2016.

În perioada de raportare, transparența în procesul decizional a fost asigurată prin plasarea pe pagina web oficială a Comisiei www.cec.md a anunțurilor de inițiere a elaborării și a proiectelor de hotărâri cu documentele aferente a următoarelor acte cu caracter normativ:

1. Regulamentul privind înregistrarea prealabilă⁴⁰.
2. Regulamentul cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării⁴¹.
3. Regulamentul privind modul de participare a partidelor politice și altor organizații social-politice la campania electorală pentru referendumul republican⁴².

După consultarea acestora cu părțile interesate și examinarea propunerilor și recomandărilor ce au fost înaintate, prin hotărârea CEC nr. 1009 din 4 iulie 2007 a fost modificat și completat

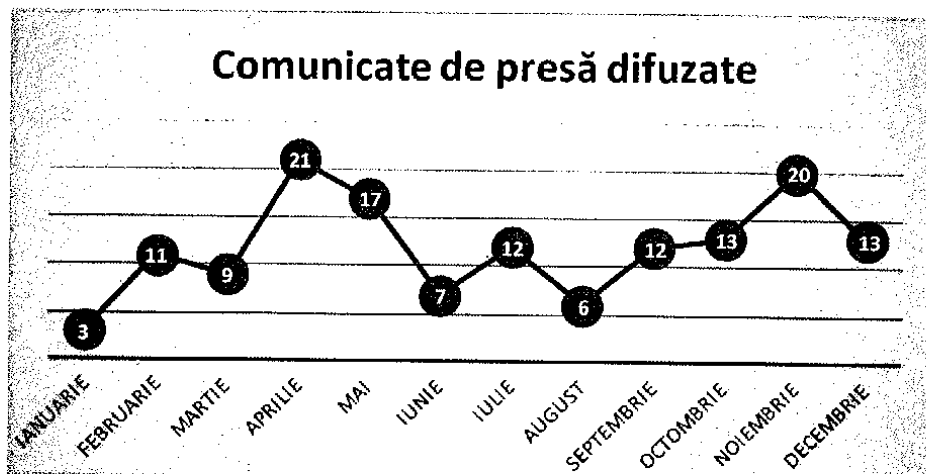
Regulamentul privind înregistrarea prealabilă, iar prin hotărârea CEC nr. 1025 din 18 iulie 2017 a fost aprobată Instrucțiunea (inițial proiectul a fost prezentat ca regulament) privind modul de participare a partidelor politice și altor organizații social-politice la campania electorală pentru referendumul republican.

Proiectul de hotărâre pentru modificarea și completarea Regulamentului cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării nu a fost susținut și nu a întrunit votul majorității membrilor CEC.

În anul 2017 au fost ajustate și alte acte normative ale Comisiei, însă acestea nu au fost supuse procesului decizional, întrucât modificările propuse nu au avut un impact social, economic, de mediu, după cum se stabilește în Legea nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional. Informația despre actele ajustate este prezentată la pct. 7.2. din prezentul raport.

5.5. Promovarea imaginii organelor electorale și informarea alegătorilor prin intermediul mijloacelor de comunicare moderne și a tehnologiilor informaționale. Dezvoltarea și menținerea conturilor oficiale ale instituției pe rețelele de socializare

Pe parcursul anului 2017 au fost elaborate, plasate pe site și difuzate mass-media 144 anunțuri și comunicate de presă.



⁴⁰ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1070&rid=20111&l=ro>

⁴¹ <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1070&rid=20134&l=ro>

⁴² <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1070&rid=20201&l=ro>

Pe pagina oficială a Comisiei, la rubrica Apariții în presă, pot fi găsite cele mai relevante articole. În total, CEC a realizat și difuzat 10 newslettere care au cuprins știri, comunicate de presă și rapoarte asupra deplasărilor peste hotare. Materialele au fost plasate pe pagina oficială a instituției, pe rețeaua de socializare Facebook și expediate tuturor subiecților interesați. A fost creată rubrica *Primul Vot*, unde au fost plasate, cu regularitate, informații de interes public.

În ceea ce privește tehnicile vizuale utilizate, au fost realizate înregistrări foto la evenimente cu participarea conducerii Comisiei, de asemenea la activități publice cu participarea Comisiei, materialele fiind prelucrate și plasate pe pagina web oficială, la rubrica „Galerie foto” – în total 9 albume foto.

În vederea promovării imaginii organelor electorale și informării alegătorilor prin intermediul mijloacelor de comunicare moderne și a tehnologiilor informaționale, au fost dezvoltate și menținute conturile oficiale ale instituției pe rețelele de socializare (Facebook, Twitter, Instagram). Pagina oficială de facebook a Comisiei Electorale Centrale este urmărită în prezent de către 4915 utilizatori. Potrivit statisticilor referitoare la audiență, 58% din vizitatorii paginii sunt femei și 41% bărbați. Cei mai mulți utilizatori au vârsta cuprinsă între 25-34 ani, dintre care 26% sunt femei și 19 % bărbați. Dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 35-44 ani, circa 10% sunt femei și 9 la sută sunt bărbați. Accesările provin din Republica Moldova, România, Italia, Marea Britanie, SUA, Germania, Franța, Federația Rusă, Georgia și Irlanda.

Pagina oficială de Twitter a Comisiei este urmărită de 755 utilizatori, Instagram de 229, iar Odnoklassniki de 147.

63% din utilizatorii paginii Twitter a Comisiei sunt bărbați, iar 37% femei.

La Comisie zilnic sunt urmărite aparițiile presei scrise, audio-vizuale și electronice, fiind întocmită o revistă a presei cu toate materialele ce vizează instituția și domeniul electoral, se analizează modul de abordare a subiectelor, se face o apreciere cu privire la obiectivitatea reflectării evenimentelor și imaginea instituției.

Pe parcursul anului 2017, următoarele instituții mass-media au reflectat activitatea Comisiei:

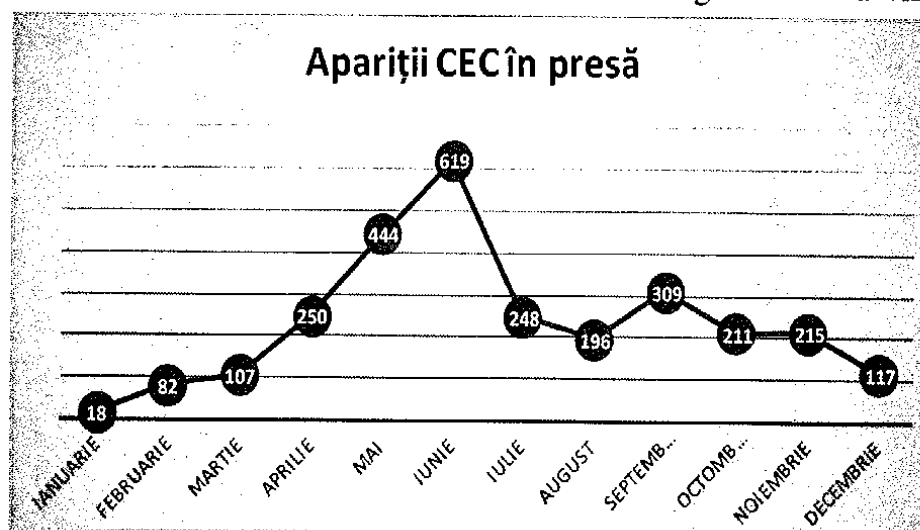
- posturi de televiziune: Pro TV Chișinău, Publika TV, Jurnal TV, TV 8, RTR Moldova, TVC 21, Moldova 1, Prime TV, Canal 2, Canal 3, TVR Moldova, NTV Moldova, ITV;
- posturi radio: Radio Chișinău, Radio Noroc, Radio Orhei, Radio Moldova, Vocea Basarabiei, AQUARELLE - FM, RADIO Poli Disc - Русское Радио, Radio 21, Pro FM Chișinău, Radio Alla, Autoradio, HIT FM, Europa Plus Moldova;
- presa scrisă: Ziarul de Gardă, Timpul, Ziarul Național, Argumenti i Facti, Cuvântul (Rezina), Expresul (Ungheni);
- presa online/portaturi de știri: www.tribuna.md, www.trm.md, www.adevarul.md, www.curentul.md, www.politik.md, www.noi.md, www.inprofunzime.md, www.unimedia.info, www.gagauz.info, www.press.try.md, www.newsmaker.md, www.hotnews.md, www.jurnal.md, www.agora.md, www.deschide.md, www.abcnews.md, www.politics.md, www.independent.md, www.moldova.org, www.sputnik.md, www.allmoldova.md, www.media-azi.md, www.a-tv.md, www.evzmd.md, www.oficial.md.
- agenții de presă: IPN, Infotag, Moldpres, Interlic;
- alte site-uri: www.basarabia.info, www.agerpres.ro, www.infoprut.ro, www.mediafax.ro, www.rfi.ro, www.privesc.eu, www.puterea.info.

Subiectele cel mai mult mediatizate au fost: împlinirea a 20 de ani de activitate permanentă a CEC; referendumul local pentru revocarea domnului Dorin Chirtoacă din funcția de primar general al municipiului Chișinău, alegerile locale noi din primăvară și cele din toamnă, finanțarea partidelor politice, noul sistem electoral mixt în cazul alegerilor parlamentare, stabilirea hotarelor circumscripțiilor uninominale în baza sistemului mixt.

Din materialele publicate, difuzate, imaginea instituției apare într-o lumină pozitivă.

Graficul din figura de mai jos ilustrează fluxul de materiale despre instituție și domeniul ei de activitate pe parcursul anului 2017.

Vizibilitatea cea mai înaltă din aprilie-iulie cu 1561 apariții se datorează organizării și desfășurării alegerilor locale noi din 14 mai 2017 (în 7 localități), dezbaterilor publice în Parlament privind introducerea sistemului electoral mixt. O altă temă larg discutată a vizat finanțarea partidelor politice și a campaniei electorale, raportarea financiară a partidelor politice pentru anul 2016. Majoritatea aparițiilor din septembrie-decembrie (852 la număr) au fost dedicate împlinirii a 20 de ani de activitate permanentă a Comisiei, de asemenea organizării



și desfășurării referendumului local pentru revocarea din funcție a primarului general al municipiului Chișinău, Dorin Chirtoacă, alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017 (în 10 localități), raportării financiare a partidelor politice pentru primul semestru al anului 2017, stabilirii hotarelor circumscripțiilor uninominale în baza sistemului mixt. Cele mai puține știri despre Comisie au fost difuzate în lunile ianuarie și februarie (100 de apariții).

Prin prisma surselor monitorizate, putem menționa că știrile privind activitatea Comisiei Electorale Centrale, apărute în presă, în mare parte, au un caracter pozitiv, iar comunicarea desfășurată de CEC prin intermediul mass-mediei este în ascensiune calitativă.

OBIECTIVUL NR. 6. TRANSPARENȚA FINANȚĂRII PARTIDELOR POLITICE ȘI A CAMPANIILOR ELECTORALE

6.1. Elaborarea materialelor metodice, de instruire și informative privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale

În primul semestru al anului 2017 a fost transmis, spre consultare, către Curtea de Conturi a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor proiectul „Instrucțiuni privind întocmirea Raportului privind gestiunea financiară a partidului politic” și proiectul „Instrucțiuni metodologice privind colectarea, evidența și raportarea cotizațiilor de membru de partid”.

Instrucțiunea privind întocmirea Raportului privind gestiunea financiară a partidului politic stabilește conținutul și modul de întocmire a raportului, al cărei scop este aplicarea corectă a prevederilor Legii nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice și cele ale Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4401 din 23 decembrie 2015.

Instrucțiunea metodologică privind colectarea, evidența și raportarea cotizațiilor de membru de partid descrie modul de colectare, evidență și raportare a cotizațiilor membrilor de partid, inclusiv atribuțiile și responsabilitățile partidelor și altor organizații social-politice, membrilor acestora în procesul de colectare, evidență și raportare a cotizațiilor.

Instrucțiunile au fost supuse discuțiilor cu subiecții implicați și prezentate pentru ghidarea la raportarea pentru anul 2017, precum și la colectarea, evidența și raportarea cotizațiilor de membru de partid.

6.2. Desfășurarea activităților de instruire a subiecților implicați și interesați în procesul de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale

În decursul anului 2017, au fost desfășurate 3 instruiri pentru subiecții implicați și interesați în procesul de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale, după cum urmează:

1) La data de 16 martie - seminarul cu tema „Particularitățile întocmirii Raportului privind gestiunea financiară pentru anul 2016”, la care au participat persoanele responsabile de finanțele partidelor politice. Din cele 45 de partide și alte organizații social-politice au dat curs invitației de a participa la instruire 16 formațiuni politice, care și-au desemnat pentru aceasta 19 reprezentanți. Totodată la seminar au participat și 2 reprezentanți ai Curții de Conturi precum și doi reprezentanți ai Serviciului fiscal de stat.

2) La data de 3 mai - seminarul cu tema „Particularitățile evidenței contabile pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi din data de 14 mai 2017. La seminar au participat 7 persoane.

3) La data de 2 noiembrie - seminarul cu tema „Particularitățile evidenței contabile a cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi și a referendumului local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău din data de 19 noiembrie 2017”, în cadrul căruia au participat 11 contabili ai consiliilor electorale de circumscripție de nivelul întâi.

6.3. Elaborarea unor mecanisme de monitorizare publică și evaluare a respectării cadrului normativ de către subiecții implicați în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale

Prin Legea nr. 36/2015, Comisiei Electorale Centrale i-a fost delegată competența de supraveghere și control al respectării prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. Pentru a asigura realizarea cu succes a acestei noi competențe, Comisia a aprobat un regulament care prevede modul de raportare, de colectare, termenele și structura raportului financiar prezentat Comisiei de către partidele politice, iar în vederea asigurării transparenței privind sursele de venit, subvențiile de la bugetul de stat către partidele politice, finanțarea campaniilor electorale, precum și cheltuielile efectuate din aceste surse se impune necesitatea digitalizării activităților aferente procesului de raportare și control asupra veniturilor și cheltuielilor partidelor politice și concurenților electorali.

Automatizarea tuturor etapelor procesului electoral, inclusiv raportarea modului de finanțare a partidelor politice și a campaniilor electorale este o sarcină pe agenda Comisiei. La data prezentei raportări, a fost elaborată și aprobată a doua versiune a caietului de sarcini pentru elaborarea subsistemului informatic „Control financiar”, scopul căruia este automatizarea proceselor de colectare, analiză și asigurare a accesului public la toate rapoartele prezentate Comisiei de către partidele politice și concurenții electorali. Acțiunile strategice ce țin de dezvoltarea și implementarea SSI „Control Financiar” pot fi realizate doar cu suportul partenerilor de dezvoltare. Astfel, în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ambasadei Marii Britanii la Chișinău prin Fondul Marii Britanii „Buna Guvernare”, au fost identificate surse financiare pentru dezvoltarea și implementarea respectivului subsistem.

OBIECTIVUL NR. 7. PERFECTIONAREA CADRULUI LEGAL ȘI A CELUI CONEX

7.1. Identificarea deficiențelor și lacunelor existente în legislația electorală, elaborarea propunerilor de modificare a Codului electoral și a cadrului legal conex

În urma desfășurării alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016, Comisia Electorală Centrală a constituit un grup de lucru interinstituțional pentru elaborarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea Codului electoral și a legislației conexe prin prisma recomandărilor misiunilor de observare, precum și ca urmare a deficiențelor și lacunelor legislative identificate de CEC și de alte autorități naționale în procesul organizării și desfășurării ultimului scrutin național. În grupul de lucru au fost incluși membri ai CEC, reprezentanți ai Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova, reprezentanți ai Ministerului Justiției, Biroului pentru Relații cu Diaspora, Asociației Promo-LEX și ADEPT.

Din momentul constituirii, grupul s-a întrunit în 7 ședințe de lucru, în cadrul cărora a fost analizat cadrul legal existent și au fost formulate propuneri pentru amendarea a 43 de articole din Codul electoral, precum și propuneri de modificare a cadrului normativ de referință și a celui conex. Documentul conține și o notă de argumentare.

În cadrul ședințelor, grupul de lucru a analizat și dezbătut subiecte vizavi de prevederile legale referitoare la activitatea organelor electorale, finanțarea campaniilor electorale, desemnarea și înregistrarea candidaților, campania electorală, buletinele de vot, examinarea contestațiilor ș.a.

Astfel, au fost formulate propuneri de modificare și completare a următoarelor articole din Codul electoral:

- 28, 31, 35, 36 (constituirea circumscripțiilor electorale și consiliilor electorale de circumscripție; particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare din străinătate și a birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate; organizarea activității consiliilor și birourilor electorale);
- 41 și 43 (condițiile și modul de susținere financiară a campaniilor electorale; rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale);
- 46 (desemnarea candidaților);
- 54 (buletinele de vot);
- 60 (asigurarea securității procesului de vot);
- 71-73 (contestațiile; depunerea și examinarea contestațiilor);
- 75 (răspunderea juridică);

De menționat că o parte din propunerile grupului de lucru interinstituțional au fost incluse în Legea nr. 154 din 20 iulie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Astfel, legiuitorul:

- a majorat sporul la salariul mediu de care beneficiază în perioada electorală angajații Aparatului Comisiei Electorale Centrale, de la 25% la 35%, inclusiv în perioada electorală a alegerilor locale noi (art. 23 alin. (2) din Codul electoral);
- a dat în redacție nouă conținutul Titlului III "Alegerile parlamentare", a stabilit că pentru secțiile de votare din străinătate, Comisia Electorală Centrală va forma un consiliu electoral distinct cu sediul în municipiul Chișinău, care va asigura organizarea proceselor electorale pentru circumscripțiile uninominale constituite peste hotare;
- a redus plafoanele donațiilor din partea persoanelor fizice și juridice în contul „Fond electoral” pentru o campanie electorală. Dacă anterior plafonul donațiilor din partea persoanelor fizice și celor juridice în contul „Fond electoral” pentru o campanie electorală constituia 200 și, respectiv, 400 de salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul respectiv, actualmente, potrivit art. 41 din Codul electoral, acesta a fost diminuat semnificativ și constituie 50 și, respectiv, 100 de salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul respectiv;
- în calitate de subiect al raportării financiare a fost introdus și grupul de inițiativă. De asemenea, pentru un control eficient, a micșorat perioada de raportare pentru concurenții

electorali: dacă anterior rapoartele se prezentau o dată la 2 săptămîni, actualmente concurentul prezintă raportul săptămînal;

- a modificat unele prevederi ale capitolului 12 "Proceduri judiciare", ca urmare a fost schimbată competența de examinare a contestațiilor depuse împotriva acțiunilor/inațiunilor concurenților electorali, fiind pusă în sarcina instanțelor de judecată, fără procedură prealabilă și fără a informa organul electoral. Anterior examinarea acestui tip de contestații ținea de competența organului electoral. Potrivit noilor modificări, organul electoral are prerogative de a examina contestațiile depuse asupra acțiunilor/inațiunilor sau hotărîrilor organelor electorale ierarhic inferioare și cele privind finanțarea campaniei electorale;

- în ceea ce privește răspunderea pentru încălcarea legislației electorale (art. 75), a instituit răspunderea graduală și a introdus sancțiuni noi. Dacă anterior Codul electoral stabilea doar posibilitatea aplicării sancțiunii sub formă de avertisment și de anulare a înregistrării concurentului electoral, în prezent sînt prevăzute 5 categorii de sancțiuni pentru subiecții care încalcă legislația electorală: 1) avertismentul; 2) anularea înregistrării grupului de inițiativă; 3) intentarea procesului contravențional conform legislației; 4) lipsirea de alocații de la bugetul de stat, ca sancțiune de bază sau complementară; 5) anularea înregistrării concurentului electoral. Dacă subiectul primește repetat sancțiune sub formă de avertisment pentru încălcarea prevederilor referitoare la finanțarea campaniei electorale, Comisiei are dreptul de a lipsi concurentul de alocațiile de la bugetul de stat pentru o perioadă de la 6 luni pînă la un an ca sancțiune complementară.

Cu toate acestea, activitatea de identificare a deficiențelor și lacunelor în legislația electorală este una permanentă și de la modificarea Codului electoral (iulie 2017) pînă în prezent au fost definitive și alte propuneri care vin să detalieze/îmbunătățească procedurile electorale în eventualitatea scrutinului parlamentar din 2018. S-au propus definiții mai detaliate pentru unele noțiuni, ca de exemplu *campanie electorală*, *grup de inițiativă*, modificarea componentei salariale pentru funcționarii electorali și aparatul organelor electorale, concretizarea modalității de revocare a membrului organelor electorale inferioare, precum și modalitatea de dizolvare a organelor electorale de către Comisie. Propunerile mai vizează și finanțarea campaniei de către grupurile de inițiativă, utilizarea resurselor administrative în procesul de colectare a semnăturilor etc.

7.2. Elaborarea și revizuirea actelor normative ale CEC (hotărîri, regulamente, instrucțiuni, proceduri) în vederea perfecționării și asigurării aplicării uniforme a legislației și procedurilor electorale, inclusiv în urma organizării scrutinului prezidențial, cu înaintarea propunerilor de modificare, încorporare sau abrogare a prevederilor acestora

Annual Comisia Electorală Centrală își planifică acțiuni pentru perfecționarea cadrului legal în scopul aplicării uniforme a procedurilor electorale și a legislației electorale. În anul 2017 această activitate a vizat reglementarea referendumului republican consultativ stabilit pentru 24 septembrie 2017 prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 105-VIII din 28 martie 2017, precum și armonizarea unor acte normative interne la noile prevederi ale Codului electoral, introduse prin Legea nr. 154 din 20 iulie 2017.

Informația despre perfecționarea cadrului normativ al Comisiei este prezentată în tabelul de mai jos:

ACTE NORMATIVE ELABORATE/AJUSTATE			
Nr.	Denumirea actului normativ	Hotărîrea CEC prin care a fost aprobat/modificat	Obiectul de reglementare/necesitatea ajustării
1.	Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin hotărîrea CEC nr. 4401 din 23	Hotărîrea CEC nr. 730 din 14 februarie 2017 și Hotărîrea CEC nr. 1100 din 12	A fost modificat în scopul armonizării la prevederile Legii nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice Au fost introduse modificări în vederea executării

	decembrie 2015	septembrie 2017	Încheierii Curții Supreme de Justiție din 6 septembrie 2017 (dosarul nr.3ra-856/17), astfel: - la pct. 19 a fost exclus textul „și codului personal (IDNP)”; - la pct. 32 a fost exclus textul „Suma donației în numerar oferită unui partid de o persoană în anul de gestiune nu poate depăși un salariu mediu lunar pe economie stabilit pentru anul respectiv”; - la pct. 87 a fost exclusă lit. a) conform căreia „neachitarea de către mai mult de jumătate din membrii partidului politic a cotizațiilor de membru în mărimea stabilită, în baza informației anuale”.
2.	Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă, aprobat prin hotărârea CEC nr. 114 din 18 august 2016	Hotărârea CEC nr. 935 din 16 mai 2017	Prevederile Regulamentului au fost aduse în concordanță cu cele ale Codului electoral, fiind concretizat organul competent pentru înregistrarea grupului de inițiativă, documentul fiind completat cu sintagmele ”autoritatea publică locală” și ”instanța de judecată”.
3.	Regulamentul privind înregistrarea prealabilă, aprobat prin hotărârea CEC nr. 2547 din 21 mai 2014	Hotărârea CEC nr. 1009 din 04 iulie 2017	A fost introdusă o modalitate nouă de înregistrare prealabilă care constă în depunerea unei cereri conform formularului aprobat, a fost precizată perioada de înregistrare prealabilă în funcție de scrutin, precum și concretizată modalitatea prin care se aplică pentru înregistrarea prealabilă.
4.	Instrucțiunea privind modul de participare a partidelor politice și altor organizații social-politice la campania electorală pentru referendumul republican.	Hotărârea CEC nr. 1025 din 18 iulie 2017	Documentul detaliază modalitatea și procedura de înregistrare și participare a partidelor politice și altor organizații social-politice la campania electorală pentru referendumul republican.
5.	Regulamentul privind modul de întocmire, autentificare, prezentare și verificare a listelor de subscripție, aprobat prin hotărârea CEC nr. 2682 din 1 octombrie 2014	Hotărârea CEC nr. 1175 din 13 octombrie 2017	Documentul a fost ajustat conform noilor prevederi ale Codului electoral ce vizează colectarea, prezentarea și verificarea listelor de subscripție, adoptate prin Legea nr. 154 din 20 iulie 2017.
6.	Regulamentul privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr. 3353 din 20 iulie 2010	Hotărârea CEC nr. 1176 din 13 octombrie 2017	Au fost corelate prevederile referitoare la competențe, termenele și procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale cu noile prevederi ale Codului electoral, adoptate prin Legea nr. 154 din 20 iulie 2017
7.	Regulamentul privind finanțarea campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea CEC nr. 3352 din 4 mai 2015	Hotărârea CEC nr. 1177 din 13 octombrie 2017	Regulamentul a fost ajustat în vederea corelării cu noile prevederi ale Codului electoral, adoptate prin Legea nr. 154 din 20 iulie 2017. A fost modificată suma donației, stabilită obligația de a prezenta la data începerii perioadei electorale raportul financiar conform modelului stabilit de Comisie,

			pentru un control eficient, a fost micșorată perioada de raportare, a fost introdusă obligația de a indica în rapoartele financiare bunurile și acțiunile prestate gratuit de persoane fizice și juridice, precum și acțiunile de voluntariat în favoarea concurentului.
--	--	--	--

În domeniul *avizării actelor normative și legislative*, pe parcursul anului 2017, Comisia Electorală Centrală în limita competenței instituționale a dat avize, la solicitare, asupra proiectelor de acte legislative și normative elaborate de alte autorități și înaintate cu titlu de inițiativă legislativă, după cum urmează:

N/o	Denumirea și numărul proiectului	Instituția solicitantă	Obiectul de reglementare	Avizul Comisiei
1.	Proiectul de lege nr.60 din 14 martie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative	Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului Ministerul Justiției	Introducerea sistemului uninominal majoritar pentru alegerea deputaților în Parlament	Hotărârea CEC nr. 882 din 25 aprilie 2017
2.	Proiectul legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative	Ministerul Justiției	Modificarea unor acte legislative (Codul electoral, Legea nr. 489 din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale, Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000, Legea sindicatelor nr. 1129-XIV din 7 iulie 2002 etc.) în ceea ce privește competența instanțelor de judecată	Scrisoarea nr. CEC 8/1133 din 20 aprilie 2017
3.	Proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 și a legilor conexe	Ministerul Justiției	Modernizarea dreptului privat al Republicii Moldova, crearea unei legislații civile cât mai exacte și mai previzibile.	Scrisoarea nr. CEC 8/1204 din 17 mai 2017
4.	Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului contravențional	Ministerul Justiției	Concretizarea și corelarea normelor juridice contravenționale, majorarea sancțiunilor contravenționale	Scrisoarea nr. CEC 8/1250 din 31 mai 2017
5.	Proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative	Ministerul Justiției	Introducerea răspunderii penale/contravenționale pentru membrii organelor colegiale	Scrisoarea nr. CEC 8/1197 din 15 mai 2017
6.	Proiectul de lege nr. 142 din 10 mai 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative	Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului	Introducerea sistemului de monitorizare video a secțiilor de votare, modificarea modului de susținere financiară a concurenților electorali și a partidelor politice, operarea de modificări la votul cetățenilor peste	Hotărârea CEC nr. 1010 din 4 iulie 2017

			hotare și la procedura achizițiilor publice	
7.	Proiectul HG pentru aprobarea Programului de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022	Ministerul Muncii, protecției sociale și familiei	Planificarea acțiunilor pentru APC și APL din Republica Moldova pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități	Scrisoarea nr. CEC 8/1375 din 18 iulie 2017
8.	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative; Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25 iulie 2014	Ministerul Finanțelor	Aducerea actelor legislative în concordanță cu Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25 iulie 2014 (art. 85) și perfecționarea reglementărilor legale în vigoare	Scrisoarea nr. CEC 8/1514 din 15 septembrie 2017 Scrisoarea nr. CEC 8/1529 din 21 septembrie 2017
9.	Proiectul de lege nr. 281 din 20 septembrie 2017 privind modificarea și completarea Codului electoral	Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului	Constituirea a trei circumscripții uninominale pe teritoriul UTA Găgăuzia și obligarea partidelor politice, care intenționează să participe la alegerile parlamentare sau locale, de a include în listele de candidați 2 reprezentanți ai minorităților naționale/ de a înainta cel puțin 2 reprezentanți ai minorităților naționale în calitate de candidați în circumscripțiile uninominale	Scrisoarea nr. CEC 8/1622 din 11 octombrie 2017
10.	Proiectul legii cu privire la sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor Proiectul HG cu privire la aprobarea Proiectului de lege cu privire la sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor	Ministerul Afacerilor Interne	Crearea unui sistem informațional automatizat de evidență a contravențiilor	Scrisoarea nr. CEC 8/1704 din 30 octombrie 2017
11.	Proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului contravențional	Ministerul Finanțelor	Transferarea amenzilor contravenționale direct în bugetele unor instituții	Scrisoarea nr. CEC 8/1841 din 5 decembrie 2017
12.	Proiectul legii pentru modificarea și completarea Codului electoral	Oficiul Consiliului Europei la Chișinău	Activitatea mijloacelor de informare în masă în perioadă electorală	Scrisoarea nr. CEC 8/1850 din 8 decembrie 2017
13.	Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte	Ministerul Justiției	Ajustarea prevederilor Legii nr. 132 din 17 iunie 2017 cu privire la	Scrisoarea nr. CEC 8/1870 din 19 decembrie 2017

	legislative		Autoritatea Națională de Integritate etc.	
--	-------------	--	---	--

7.3. Revizuirea și ajustarea cadrului normativ intern al CEC în vederea punerii în aplicare a modulelor SIAS „Alegeri” în corespundere cu cerințele Standardului ISO 27001:2013 privind Sistemul de Management al Securității Informației CEC

În perioada de referință, pentru a asigura conformitatea Sistemului Integrat de Management al Calității și Securității Informației al CEC (ISO 9001:2015/ISO 27001:2013) cu cerințele Standardului ISO 27001:2013 – Tehnologia informației – Tehnici de securitate – Specificații ale sistemelor de management al securității informației, au fost actualizate și întocmite informații documentate pentru reglementarea necesară. Astfel, a fost elaborat Registrul riscurilor pentru anul 2017 în baza Procedurii cu privire la managementul riscurilor și revizuite următoarele documente:

- ✓ Procedura cu privire la controlul documentelor și înregistrărilor;
- ✓ Procedura cu privire la responsabilitatea managementului;
- ✓ Procedura cu privire la controlul elementelor de ieșire neconforme și al reclamațiilor;
- ✓ Procedura cu privire la acțiuni corective în cadrul Comisiei Electorale Centrale;
- ✓ Procedura cu privire la achiziții;
- ✓ Procedura cu privire la controlul infrastructurii;
- ✓ Procedura cu privire la competențele profesionale și instruirea personalului Aparatului CEC;
- ✓ Procedura cu privire la controlul echipamentelor de măsurare și monitorizare utilizate în cadrul Comisiei Electorale Centrale;
- ✓ Instrucțiunea privind securitatea și sănătatea în muncă în cadrul Comisiei Electorale Centrale;
- ✓ Procedura cu privire la proiectarea și dezvoltarea serviciilor electorale în cadrul Comisiei Electorale Centrale.

Totodată, în perioada de referință, a fost asigurată actualizarea în permanență a Registrului documentelor interne și înregistrărilor SIMCSI, toți utilizatorii și destinatarii fiind informați în timp util despre aprobarea noilor documente interne/externe.

INFORMAȚII PRIVIND ALTE ACTIVITĂȚI CURENTE DESFĂȘURATE DE CEC

1) Organizarea și desfășurarea referendumurilor

Referendumul republican consultativ

Prin Decretul nr. 105-VIII din 28 martie 2017 al Președintelui Republicii Moldova, a fost stabilită data de 24 septembrie 2017 pentru desfășurarea referendumului republican consultativ asupra unor probleme de interes național. Ca urmare, Comisia Electorală Centrală a demarat procedura privind organizarea referendumului republican. La data de 11 aprilie 2017, prin hotărârea nr. 842, Comisia a aprobat devizul de cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea referendumului, care a fost înaintat Parlamentului și Guvernului Republicii Moldova. Prin hotărârea nr. 1026 din 18 iulie 2017, Comisia a aprobat Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a referendumului respectiv.

Ulterior, prin hotărârile nr. 1045 și nr. 1046 din 25 iulie 2017, Comisia a degrevat și convocat membrii săi care nu activează permanent și a repartizat atribuțiile între membri ce le revin în perioada electorală. Tot la data de 25 iulie, prin hotărârea nr. 1047, Comisia a stabilit locul și timpul primirii documentelor pentru înregistrarea participanților la referendum.

La 27 iulie 2017, urmare a examinării sesizării nr. 40a din 3 aprilie 2017 privind controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova privind desfășurarea

referendumului republican consultativ nr.105-VIII din 28 martie 2017, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 24 prin care a admis sesizarea și a declarat neconstituțional Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 105 din 28 martie 2017.

În legătură cu aceasta, Comisia Electorală Centrală a încetat toate acțiunile planificate pentru desfășurarea referendumului și a abrogat toate hotărârile adoptate cu privire la acesta.

Referendumurile locale

Potrivit art. 185 din Codul electoral, referendumul local reprezintă consultarea cetățenilor în probleme de interes deosebit pentru sat (comună), sector, oraș (municipiu), raion, unitate administrativ-teritorială cu statut special. Revocarea primarului satului (comunei), sectorului, orașului (municipiului) se efectuează, de asemenea, prin referendum local.

Pe parcursul anului 2017, la Comisia Electorală Centrală au fost înregistrate 6 cereri privind inițierea referendumurilor locale, dintre acestea un referendum local (în comuna Sîngera, municipiul Chișinău) a fost suspendat, iar unui număr de 4 inițiative nu a fost dat curs.

Așadar, în aprilie 2017, Consiliul orășenesc Sîngera a inițiat un referendum local consultativ pentru amplasarea Centrului de gestionare a deșeurilor periculoase în extravilanul orașului Sîngera. În baza materialelor transmise de Consiliul orășenesc Sîngera și Oficiul teritorial Chișinău al Cancelariei de Stat, Comisia, prin hotărârea nr. 868 din 14 aprilie, a stabilit desfășurarea referendumului local în orașul Sîngera, municipiul Chișinău, pentru data de 21 mai 2017. Ulterior, Comisia a suspendat realizarea procedurilor electorale inițiate în vederea organizării referendumului local, deoarece Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat a înștiințat Comisia despre efectuarea controlului suplimentar de legalitate al deciziilor Consiliului orășenesc Sîngera. Deciziile care au stat la baza inițierii referendumului consultativ au fost contestate de către Oficiul teritorial Chișinău al Cancelariei de Stat în contenciosul administrativ, ca urmare prima instanță a anulat deciziile, actualmente în privința acestuia pe rol se află un apel.

Un alt referendum local consultativ a fost inițiat de Consiliul municipal Orhei, care a decis consultarea cetățenilor privind construcția unei piețe moderne, apreciată de consiliu drept problemă de interes deosebit pentru localitate. Comisia Electorală Centrală nu a stabilit data desfășurării referendumului din cauza neconformităților materialelor prezentate.

Referendumuri locale cu privire la revocarea primarului au fost inițiate de către Consiliul sătesc Ferapontievca, UTA Găgăuzia, Consiliul sătesc Crăsnășeni, raionul Telenesti, și de un grup de cetățeni din satul Bulboaca, raionul Anenii Noi. Deciziile Consiliului sătesc Ferapontievca au fost notificate de Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat, iar în cazul inițiativei pentru revocarea primarului satului Bulboaca, raionul Anenii Noi, instanța de judecată a respins cererea în acest sens. Documentele care au stat la baza stabilirii referendumului local privind revocarea primarului satului Crăsnășeni, raionul Telenesti, se află în curs de examinare, deoarece deciziile consiliului local au fost contestate în instanța de judecată.

Un alt referendum local, de revocare a primarului general al municipiului Chișinău, a fost inițiat de un grup de cetățeni. Astfel, la data de 27 aprilie 2017, Colegiul Civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a înregistrat Grupul de inițiativă pentru desfășurarea referendumului local de revocare din funcție a primarului general al municipiului Chișinău, Dorin Chirtoacă, în număr de 460 de persoane, grup care a colectat și prezentat instanței de judecată un număr suficient de semnături. Ulterior, la data de 12 septembrie 2017, prin decizia Consiliului municipal Chișinău, a fost propusă data de 19 noiembrie 2017 pentru desfășurarea referendumului. Prin hotărârea nr. 1122 din 19 septembrie 2017, Comisia Electorală Centrală a stabilit pentru data de 19 noiembrie 2017 desfășurarea referendumului local de revocare a primarului general al municipiului Chișinău.

La 29 septembrie 2017, Comisia Electorală Centrală a aprobat, prin hotărârea nr. 1137, Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a referendumului local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău.

Prin hotărârea CEC nr. 1146 din 3 octombrie 2017, a fost constituită, în baza propunerii autorității publice locale, circumscripția electorală municipală Chișinău nr. 1, delimitată conform hotarelor unităților administrativ-teritoriale prevăzute de Legea nr. 764-XV din 27 decembrie

2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, cu modificările și completările ulterioare. Prin hotărârea Comisiei nr. 1173 din 10 octombrie 2017, a fost constituit Consiliul electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău în componență numerică de 11 membri, candidaturile fiind înaintate de partidele politice reprezentate în Parlament și consiliul local. Întrucât unii dintre subiecții cu drept de desemnare a candidaturilor nu au înaintat propuneri, numărul rămas de membri a fost completat de Comisia Electorală Centrală din Registrul funcționarilor electorali. La data de 18 octombrie 2017, CECM Chișinău a constituit 307 secții de votare, iar cu cel puțin 20 de zile înainte de ziua alegerilor și 307 birouri electorale ale secțiilor de votare.

Votarea la referendum s-a efectuat în conformitate cu prevederile Codului electoral. La ora deschiderii secțiilor de votare, în listele electorale erau incluși 629684 de cetățeni care au dreptul de a participa la respectivul referendum. La votare au participat 108695 cetățeni, dintre aceștia 96465 și-au exprimat opțiunea pentru revocarea din funcție a primarului general al mun. Chișinău, iar 11112 au optat împotriva demiterii.

Raportînd numărul de voturi valabile la numărul cetățenilor înscrși în listele electorale, s-a constatat o participare sub pragul de 1/3 necesar pentru declararea referendumului ca fiind valabil. Ca urmare, prin hotărârea nr. 1274 din 22 noiembrie 2017, în temeiul art. 18 și art. 209 din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală a declarat nevalabil referendumul local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău din 19 noiembrie 2017.

2) Subvențiile de la bugetul de stat 2017

În conformitate cu art. 27 alin. (1) și (2) al Legii privind partidele politice și pct. 38 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 4401 din 23 decembrie 2015, cu modificările ulterioare, partidele politice au dreptul să primească anual finanțare de la bugetul de stat prin intermediul Comisiei Electorale Centrale. Quantumul alocațiilor în acest scop se aprobă în legea bugetară anuală, cota procentuală constituind nu mai mult de 0,2% din veniturile bugetului de stat, cu excepția veniturilor cu destinație specială prevăzute de legislație, și se distribuie după cum urmează: 50% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile parlamentare, 50% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile locale generale, iar în cazul blocurilor electorale, alocația se va împărți conform înțelegerii prealabile între membrii blocului electoral sau, în lipsa unei înțelegeri, conform numărului de mandate obținute de fiecare componentă.

Quantumul alocațiilor în acest scop au fost aprobate în Legea bugetului de stat pentru anul 2017 nr. 279 din 16 decembrie 2016 în sumă de 40 000 000,00 lei și distribuite în bugetul Comisiei Electorale Centrale.

Prin HCEC nr. 698 din 31 ianuarie 2017⁴³, Comisia a stabilit quantumul subvenției lunare de 1,1102592 lei pentru fiecare vot valabil exprimat acordat partidelor politice și blocului electoral în cadrul alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014.

Tot prin aceeași hotărâre a fost stabilit quantumul subvenției lunare de 0,4700385 lei lunar pentru fiecare vot valabil exprimat acordat partidelor politice și blocurilor electorale în cadrul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015.

Subvențiile de stat se transferă lunar de către Comisia Electorală Centrală pe un cont bancar deschis de către partidul politic, destinat exclusiv subvențiilor de stat. În acest sens, pentru performanțele obținute în alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014 au beneficiat de subvenții de la bugetul de stat 17 partide politice din 20, iar pentru performanțele obținute în alegerile locale generale din 14 iunie 2015 au beneficiat de subvenții de la bugetul de stat 19 partide politice din 24.

⁴³ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=19027&l=ro>

În tabelul ce urmează sînt incluse cuantumurile subvențiilor de la bugetul de stat pentru anul 2017 ce au fost alocate partidelor politice beneficiare, pentru performanțele obținute la alegerile parlamentare din 2014 și la alegerile locale generale din 2015:

Informație cu privire la sumele anuale ce au fost alocate partidelor politice beneficiare de subvenții de la bugetul de stat în anul 2017 (lei)

Nr. d/o	Denumirea partidelor politice	Alegerile parlamentare din 30.11.2014	Alegerile locale generale din 14.06.2015	Total finanțat
1	Partidul Liberal	2058660,32	2468435,27	4527095,59
2	Partidul Liberal Democrat din Moldova	4292719,39	4271014,03	8563733,42
3	Partidul Democrat din Moldova	3363938,74	4143297,06	7507235,80
4	Partidul Politic "Partidul Socialiștilor din Republica Moldova"	4368807,67	3147535,58	7516343,25
5	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3722023,97	2055074,03	5777098,00
6	Partidul Politic Partidul Nostru		1972565,36	1972565,36
7	Partidul Politic "Partidul Liberal Reformat"or"	332491,53	695849,7	1028341,23
8	Partidul Național Liberal	91369,89	111348,36	202718,25
9	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova	161342,86	118923,50	280266,36
10	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	18119,43	20666,65	38786,08
11	Partidul Politic "Casa Noastră-Moldova"		26538,37	26538,37
12	Partidul Politic "Democrația Acasă"	32628,30	50950,29	83578,59
13	Partidul Politic "ȘOR"		84144,41	84144,41
14	Partidul Social Democrat	366978,41	18294,84	385273,25
15	Partidul Politic Uniunea Centristă Moldova	8433,53	18294,84	26728,37
16	Partidul Acțiunea Democratică	34160,45	695849,70	730010,15
17	Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie	370995,32	52755,24	423750,56
18	Partidul Politic "Platforma Demnitate și Adevăr"	155414,08		155414,08
19	Partidul Regiunilor din Moldova	366978,41	8319,68	375298,09
20	Partidul Popular Creștin Democrat	156972,88	3953,96	160926,84
TOTAL FINANȚAT PARTIDE POLITICE		19902035,18	19963810,87	39865846,05

Partidelor politice beneficiare de subvenții de la bugetul de stat, care nu au prezentat datele conturilor bancare destinate în exclusivitate subvențiilor de la bugetul de stat pentru performanțele obținute la alegerile parlamentare din 2014 și alegerile locale generale din 2015, subvenții de la bugetul de stat nu au fost repartizate. Potrivit pct. 54 din regulament, mijloacele financiare din bugetul de stat nerepartizate partidelor politice în anul pentru care au fost prevăzute nu vor fi disponibile pentru a fi utilizate în anii următori și rămîn venit la bugetul de stat.

Tabelul ce urmează reflectă datele cu referire la partidele politice care nu au prezentat informația cu privire la contul bancar destinat subvențiilor de la bugetul de stat și nu au beneficiat de acestea.

Informație cu privire la partidele politice care nu au beneficiat de subvenții de la bugetul de stat în anul 2017

Nr. d/o	Denumirea partidelor politice	Alegerile parlamentare din 30.11.2014	Alegerile locale generale din 14.06.2015	Suma totală
1	Partidul Politic Partidul Renaștere	55397,49	15877,90	71275,39
2	Partidul Politic Pentru Neam și Țară	22609,32		22609,32
3	Partidul Politic Patrioții Moldovei	19958,02	3942,68	23900,70
4	Partidul Socialist din Moldova		8330,96	8330,96
5	Partidul Legii și Dreptății		7298,76	7298,76
6	Partidul Popular Socialist din Moldova		738,90	738,9
	TOTAL	97964,83	36189,20	134154,03

Executarea bugetului la capitolul subvenționarea partidelor politice din bugetul de stat pentru anul 2017 a fost realizat în proporție de 99,66 %, ceea ce constituie 39 865 846,05 lei. Proporția neexecutată, în mărime de 0,34 %, constituie suma de 134 154,03 lei.

În conformitate cu pct. 66 din regulament, lunar, pînă la data de 10 a fiecărei luni, partidul politic va prezenta Comisiei, în formă electronică, informația lunară privind cheltuielile partidului din subvențiile de la bugetul de stat pentru următoarele destinații: cheltuieli pentru întreținerea sediilor, cheltuieli de personal, cheltuieli pentru presă și materiale promoționale, cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate, cheltuieli pentru telecomunicații, cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate, plata cotizațiilor de membru al organizațiilor internaționale din care partidul face parte, investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului, cheltuieli de birotică, cheltuieli de audit (extern/obligatoriu), cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate pe teritoriul țării. Din cele 20 de partide politice care au beneficiat de subvenții de la bugetul de stat, 19 partide s-au conformat prevederilor regulamentului și au prezentat informația lunară, Partidul Politic „Democrația Acasă” a prezentat informația lunară privind cheltuielile partidului din subvențiile de la bugetul de stat numai pentru lunile ianuarie și aprilie 2017.

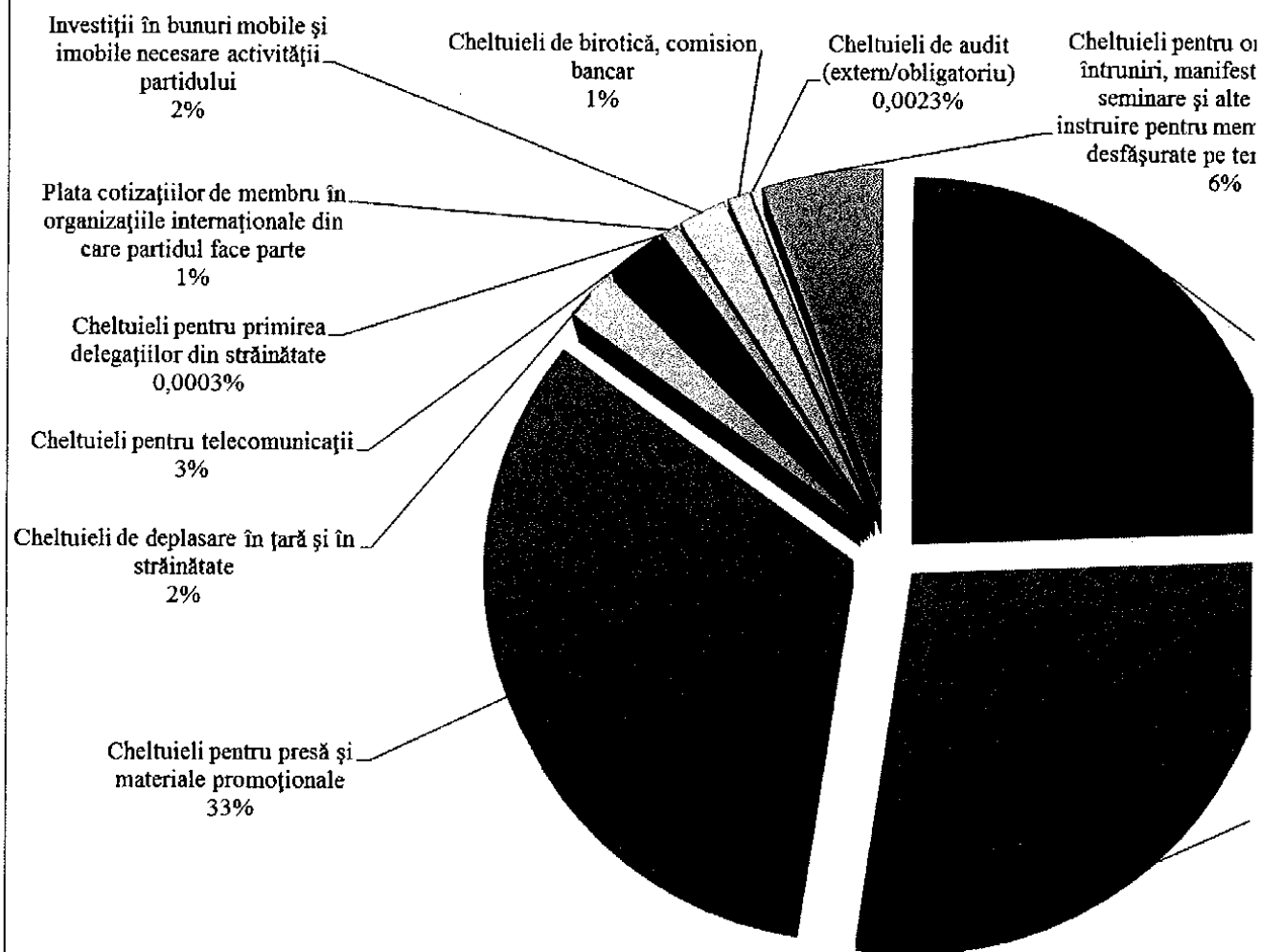
În tabelele ce urmează sînt prezentate date cu privire la cuantumul total al cheltuielilor, pe tipuri, efectuate de către partidele politice din contul subvențiilor de la bugetul de stat pentru anul 2017.

Indicatori	Partidul Liberal	Partidul Liberal Democrat din Moldova	Partidul Democrat din Moldova	Partidul Politic „Partidul Socialiştilor din Republica Moldova”	Partidul Comunist din Republica Moldova
SOLD LA 01.01.2017	3871553,75	6301250,09	7480005,00	2789078,73	4231714,0
Subvenții de la bugetul de stat în anul 2017	4527095,59	8563733,42	7507235,80	7516343,25	5777098,0
Plăți pentru următoarele destinații, total:	1520937,84	4825473,35	1140,00	10102200,04	4005995,0
Cheltuieli pentru întreținerea sediilor	633310,14	772039,62	0,00	2049166,13	681755,9
Cheltuieli de personal	202116,36	3354034,13	0,00	994470,27	1416589,0
Cheltuieli pentru presă și materiale promoționale	369594,83	30665,80	0,00	5736720,87	1646041,0
Cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate	103395,00	270979,96	0,00	0,00	14798,00
Cheltuieli pentru telecomunicații	15669,54	78170,07	0,00	340281,61	45011,60
Cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate	0,00	0,00	0,00	0,00	8160,55
Plata cotizațiilor de membru în organizațiile internaționale din care partidul face parte	165553,06	42751,20	0,00	0,00	0,00
Investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului	0,00	73315,74	0,00	135316,97	94519,00
Cheltuieli de birotică, comision bancar	7098,91	36202,67	1140,00	64690,57	70225,40
Cheltuieli de audit (extern/obligatoriu)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate pe teritoriul țării	24200,00	167314,16	0,00	781553,62	28893,50
SOLD la 31.12.2017	6877711,50	10039510,16	14986100,86	203221,94	6002817,0

Indicatori	Partidul Național Liberal	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	Partidul politic "Casa Noastră – Moldova"	
SOLD LA 01.01.2017	132551,71	247636,40	38640,60	26148,98	
Subvenții de la bugetul de stat în anul 2017	202718,25	280266,36	38786,08	26538,37	
Plăți pentru următoarele destinații, total:	305899,05	354574,72	22619,37	52417,30	
Cheltuieli pentru întreținerea sediilor	28235,85	133983,90	11556,12	32064,71	
Cheltuieli de personal	275400,00	0,00	0,00	0,00	
Cheltuieli pentru presă și materiale promoționale	0,00	121749,80	0,00	16518,65	
Cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate	0,00	10100,00	0,00	0,00	
Cheltuieli pentru telecomunicații	0,00	43530,37	687,00	2842,03	
Cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate	0,00	0,00	0,00	0,00	
Plata cotizațiilor de membru în organizațiile internaționale din care partidul face parte	0,00	0,00	9637,00	0,00	
Investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului	0,00	30134,77	0,00	0,00	
Cheltuieli de birotică, comision bancar	2263,20	1695,88	739,25	991,91	
Cheltuieli de audit (extern/obligatoriu)	0,00	0,00	0,00	0,00	
Cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate pe teritoriul țării	0,00	13380,00	0,00	0,00	
SOLD la 31.12.2017	29370,91	173328,04	54807,31	270,05	

Indicatori	Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova	Partidul Acțiunea Democratică	Partidul politic Mișcarea Populară Antimafie	91
SOLD LA 01.01.2017	26628,13	0,00	0,00	
Subvenții de la bugetul de stat în perioada anului 2017	26728,37	730010,15	423750,56	
Plăți pentru următoarele destinații, total:	46973,13	0,00	369890,36	
Cheltuieli pentru întreținerea sediilor	5000,00	0,00	88329,09	
Cheltuieli de personal	0,00	0,00	149501,75	
Cheltuieli pentru presă și materiale promoționale	0,00	0,00	115010,00	
Cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate	39693,13	0,00	0,00	
Cheltuieli pentru telecomunicații	1000,00	0,00	0,00	
Cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate	0,00	0,00	0,00	
Plata cotizațiilor de membru în organizațiile internaționale din care partidul face parte	0,00	0,00	0,00	
Investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului	0,00	0,00	8438,00	
Cheltuieli de birotică, comision bancar	0,00	0,00	8611,52	
Cheltuieli de audit (extern/obligatoriu)	0,00	0,00	0,00	
Cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate pe teritoriul țării	1280,00	0,00	0,00	
SOLD la 31.12.2017	6383,37	730010,15	53860,20	

Ponderea pe tipuri de cheltuieli utilizate de part din contul subvențiilor de la bugetul de stat în



3) Activități de evidență și documentare ale Comisiei Electorale Centrale

Organizarea și desfășurarea ședințelor CEC

Conform prevederilor Regulamentului privind activitatea Comisiei Electorale Centrale, aprobat prin hotărîrea CEC nr. 137 din 14 februarie 2006, forma de lucru a Comisiei este ședința. Ședințele sînt deliberative dacă la ele participă majoritatea membrilor cu drept de vot deliberativ, acestea putînd fi atît ordinare, cît și extraordinare.

În perioada dintre alegeri, ședințele ordinare se desfășoară o dată la două săptămîni – în zi de marți, în perioada alegerilor - de două ori pe săptămîină, marți și vineri.

Pe parcursul anului 2017, Comisia Electorală Centrală s-a convocat în 45 de ședințe, dintre care 34 ordinare și 11 extraordinare, desfășurarea lor fiind consemnată în cele 45 de procese-verbale întocmite⁴⁴.

În cadrul ședințelor Comisiei desfășurate în anul 2017 au fost adoptate 690 hotărîri, dintre care:

- 71 privind organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi;
- 44 privind inițierea desfășurării referendumului republican consultativ/privind organizarea și desfășurarea referendumului local din mun. Chișinău;
- 12 cu privire la aprobarea regulamentelor, modificarea și ajustarea acestora, avizelor asupra proiectelor de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative;
- 508 cu privire la ridicarea/atribuirea mandatelor de consilier în consiliile locale;
- 12 privind delegarea membrilor Comisiei Electorale Centrale și funcționarilor Aparatului CEC;
- 21 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale;
- 23 la alte subiecte.

Cele mai multe ședințe au avut loc în perioada electorală a alegerilor locale noi din 14 mai⁴⁵ și 19 noiembrie 2017⁴⁶, a referendumului local privind revocarea primarului general al mun. Chișinău din 19 noiembrie 2017⁴⁷, în cadrul cărora au fost adoptate 108 de hotărîri, tematica acestora fiind reflectată în rapoartele de totalizare.

Toate hotărîrile adoptate de Comisia Electorală Centrală în perioada de referință au fost traduse în limba rusă, remise spre publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și plasate pe site-ul oficial al Comisiei⁴⁸. Procesele-verbale, în care se consemnează lucrările ședințelor, toate observațiile și propunerile membrilor Comisiei asupra proiectelor examinate, la fel au fost plasate pe pagina oficială web⁴⁹.

Arhiva Comisiei Electorale Centrale

În calitate de organ de stat electoral ierarhic superior, Comisia este inclusă în lista organizațiilor-surse de completare a Fondului arhivistic de stat, documentele căreia sînt parte componentă a patrimoniului național și constituie proprietatea Republicii Moldova.

Fondul documentelor din Arhiva CEC este constituit din documentele provenite atît din activitatea Comisiei, cît și a organelor electorale inferioare, depuse spre păstrare conform legislației privind Fondul arhivistic al Republicii Moldova și poate fi consultat, la cerere, de persoanele interesate cu respectarea legislației în vigoare. Toate documentele destinate păstrării se sistematizează și se îndosariază conform principiilor tematic și cronologic. Documentele au termen

⁴⁴ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1941&l=ro>

⁴⁵ <http://cec.md/index.php?pag=cat&id=1950&l=ro>

⁴⁶ <http://cec.md/index.php?pag=cat&id=2003&l=ro>

⁴⁷ <http://cec.md/index.php?pag=cat&id=2000&l=ro>

⁴⁸ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&l=ro>

⁴⁹ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1941&l=ro>

de păstrare permanent și temporar. Arhiva CEC administrează în total 5 inventare cu aproximativ 2000 de dosare.

Evidența, acumularea, păstrarea și utilizarea documentelor din Fondul arhivistic al CEC este asigurată în conformitate cu Nomenclatorul arhivistic al Comisiei Electorale Centrale, coordonat cu Arhiva Națională a Republicii Moldova, Regulamentul privind organizarea și funcționarea arhivei Comisiei Electorale Centrale, aprobat prin hot. CEC nr.1917 din 21 octombrie 2008,⁵⁰ alte documente interne aprobate.

Pe parcursul anului 2017, au fost sistematizate toate documentele destinate arhivării, precum și acelea create în cadrul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Pentru aceste din urmă dosare, care au un termen de păstrare permanent, a fost constituit Inventarul nr. 5 la care sunt trecute documentele de bază referitoare la organizarea acestui tip de scrutin, precum: documentele privind înregistrarea grupurilor de inițiativă, demersurile / cererile de înregistrare a candidaților, la care sînt anexate datele biografice ale candidaților; declarațiile candidaților privind consimțămîntul de a candida la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova; declarațiile pe propria răspundere despre lipsa interdicțiilor legale/judecătorești de a candida; declarațiile candidaților privind averea imobiliară și mobilă, depunerile bancare, hîrțile de valoare, sumele primite ca moștenire și veniturile din ultimii 2 ani precedenți anului în care se efectuează alegerile, precum și sursele acestor venituri, inclusiv veniturile din fondurile de investiții, sub formă de dobîndă, din darea în arendă a proprietății etc.; rapoartele de activitate și procese-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II privind totalizarea rezultatelor votării pe circumscripție și cele ale birourilor electorale ale secțiilor de votare privind rezultatele numărării voturilor; formularele speciale pentru numărarea voturilor; hotărîrile consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II și ale birourilor electorale ale secțiilor de votare și documentele anexate la acestea; Hotărîrea Curții Constituționale cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor prezidențiale și validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova.

La sfîrșitul anului 2017, au fost supuse expertizei valorice dosarele al căror termen de păstrare a expirat (pînă la 10 ani). Astfel, pentru nimicire au fost selectate 115 dosare, create în perioada 2005-2014, de asemenea 7420 de file cu listele de subscripție pentru colectarea semnăturilor susținătorilor referendumului republican legislativ ce punea problema aderării Republicii Moldova la tratatele de constituire a Comunității Economice Euroasiatice, de formare a teritoriului vamal unic și de constituire a Uniunii Vamale, precum și 45764 file cu listele de subscripție pentru colectarea semnăturilor susținătorilor referendumului republican pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova în sensul modificării art. 60 alin. (2), excluderii alineatului (3) al art. 70, modificarea și completarea art. 78, expunerea articolului 89 din Constituție într-o nouă redacție.

Arhiva Comisiei Electorale Centrale eliberează, la solicitare, copii ale documentelor electorale ce confirmă activitatea solicitanților în componența birourilor și consiliilor electorale de circumscripție, în cadrul scrutinelor desfășurate începînd cu anul 1995 și pînă în prezent. În 2017, au fost eliberate în total 24 de copii ale actelor de arhivă solicitate.

Correspondența Comisiei Electorale Centrale

Pe parcursul anului 2017, a fost asigurată, în condițiile legii, desfășurarea activității de soluționare a petițiilor adresate Comisiei Electorale Centrale, de audiere a cetățenilor care se prezintă la CEC, precum și desfășurarea unei activități sistematice de evidență și control a corespondenței CEC, după cum urmează:

- ✓ recepționarea/înregistrarea corespondenței și transmiterea acesteia conducerii Comisiei;
- ✓ asigurarea audienței cetățenilor la conducerea Comisiei;

⁵⁰

http://cec.md/files/files/Legi/tabel_regulamente/regulamentul_privind_organizarea%20si%20functionarea%20arhivei%20Comisiei%20Electorale%20Centrale.pdf

- ✓ controlul preventiv asupra examinării în termen și integrale a documentelor luate la control;
- ✓ asigurarea examinării, recepționării, înregistrării și transmiterii în termen a corespondenței de intrare și expediere a corespondenței de ieșire;
- ✓ asigurarea evidenței, ordonarea mapelor cu documentele de corespondență și predarea lor în Arhiva Comisiei;
- ✓ prezentarea informației, la solicitare, cu privire la etapa executării documentelor.

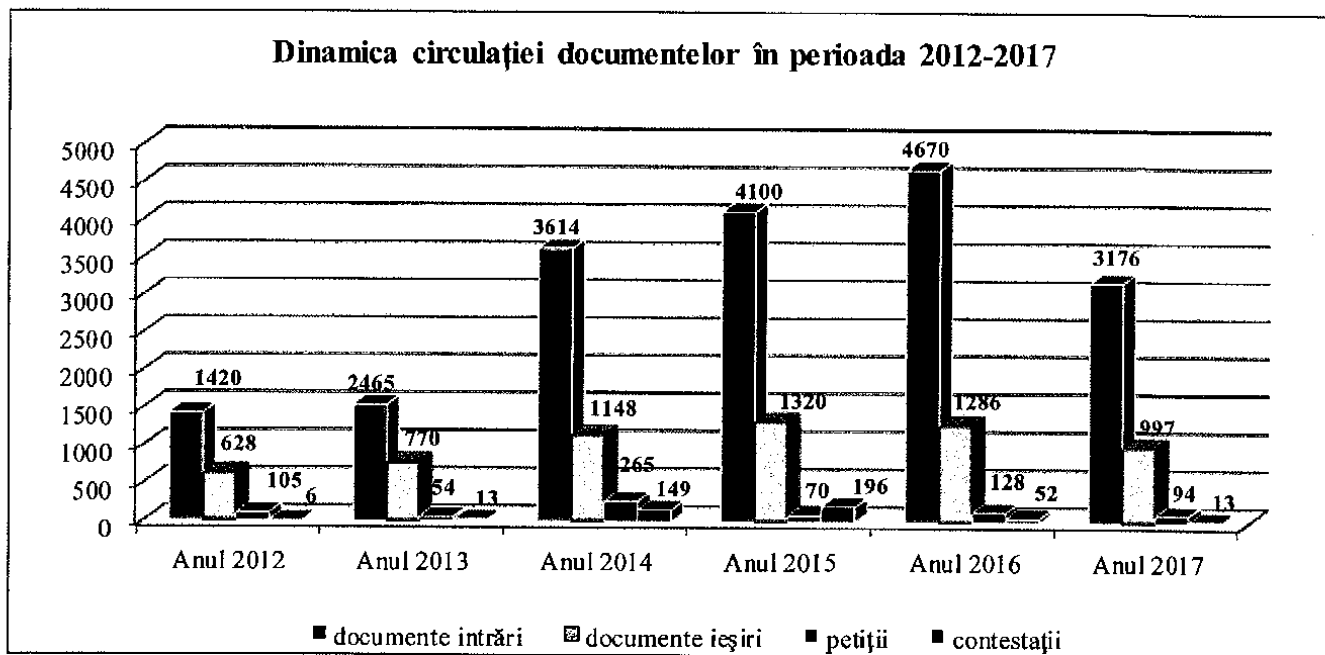
Evidența corespondenței CEC se face atât în registre pe suport de hârtie, cât și în baza aplicației informatice de uz intern „Anticamera on-line”, ce permite gestionarea documentelor la nivelul Aparatului Comisiei, sistematizarea, monitorizarea, controlul, repartizarea eficientă către executori, precum și înregistrarea, evidența și accesarea documentelor emise și plasarea directă a acestora pe pagina oficială web a Comisiei (www.cec.md)⁵¹.

Cu ajutorul aplicației este facilitată direcționarea documentelor în cadrul CEC, monitorizarea circulației documentelor, găsirea și vizualizarea rapidă a oricărui document, arhivarea electronică a documentelor de intrare/ieșire, automatizarea colaborării dintre executori conform rezoluției, precum și vizualizarea procesului de soluționare a documentelor ce se desfășoară între funcționarii subdiviziunilor și urmărește redistribuirea documentelor.

Correspondența internă (între membrii și funcționarii Aparatului CEC) se realizează prin circulația electronică a documentelor. Astfel, documentele de intrare, însoțite de rezoluția conducerii Comisiei, se scanează, după care se transmit prin e-mail executorilor din cadrul Aparatului CEC, conform termenelor stabilite. Documentele de ieșire, la fel, sînt coordonate prin intermediul poștei electronice cu persoanele vizate în rezoluție și doar ulterior se prezintă conducerii spre semnare pe suport de hârtie.

Correspondența externă (către/sau de la CEC spre mediul exterior – alte autorități, instituții, persoane fizice sau juridice) se realizează prin poștă, prin email, prin fax, prin intermediul curierilor sau direct de la/către petiționari. În cazul documentelor recepționate direct de la petiționari, acestora din urmă se comunică pe loc numărul de înregistrare.

Pe parcursul anului 2017, la Comisia Electorală Centrală au fost înregistrate 4217 documente, dintre care: 3176 de intrare, 997 de ieșire, 94 petiții și 13 contestații (8 în contextul organizării alegerilor locale noi, iar 5 contestații au fost înregistrate la referendumul local din mun. Chișinău, care a avut loc pe 19 noiembrie 2017).



⁵¹ <http://cec.md/index.php?pag=cat&id=1083&l=ro>

Decalajul de cifre se explică prin faptul că în anul 2017 nu a fost desfășurat niciun scrutin la nivel național și, din acest motiv, în anticamera CEC a fost înregistrat un număr mai mic de documente de intrare/ieșire. În anul 2017 au avut loc doar alegeri noi în unele localități, în lunile mai și noiembrie, precum și un referendum local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău, care a avut loc la data de 19 noiembrie 2017.

În perioada de raportare, prin intermediul funcției „Adresează o cerere On-line”, pe site-ul oficial al CEC au fost primite 55 mesaje electronice, care au fost examinate în cadrul Comisiei sau, în funcție de problema abordată, remise spre examinare organelor competente. Tematicile celor mai frecvente întrebări adresate și probleme abordate de către cetățeni au vizat prevederile legislației electorale și modul de participare la votare în cadrul alegerilor locale noi și al referendumului local, ridicarea mandatului de consilier, datele statistice referitoare la alegerile prezidențiale din 2016, funcționarea SIAS „Alegeri” etc.

În ansamblu, petițiile depuse la CEC, inclusiv cele recepționate prin intermediul paginii web a Comisiei Electorale Centrale, se examinează și se soluționează în conformitate cu art. 52 din Constituția Republicii Moldova, Legea nr.190-XIII din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare, Legea privind accesul la informație nr. 982-XIV din 11 mai 2000, Codul electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997, Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 8 iulie 2011 și cu alte acte normative în vigoare.

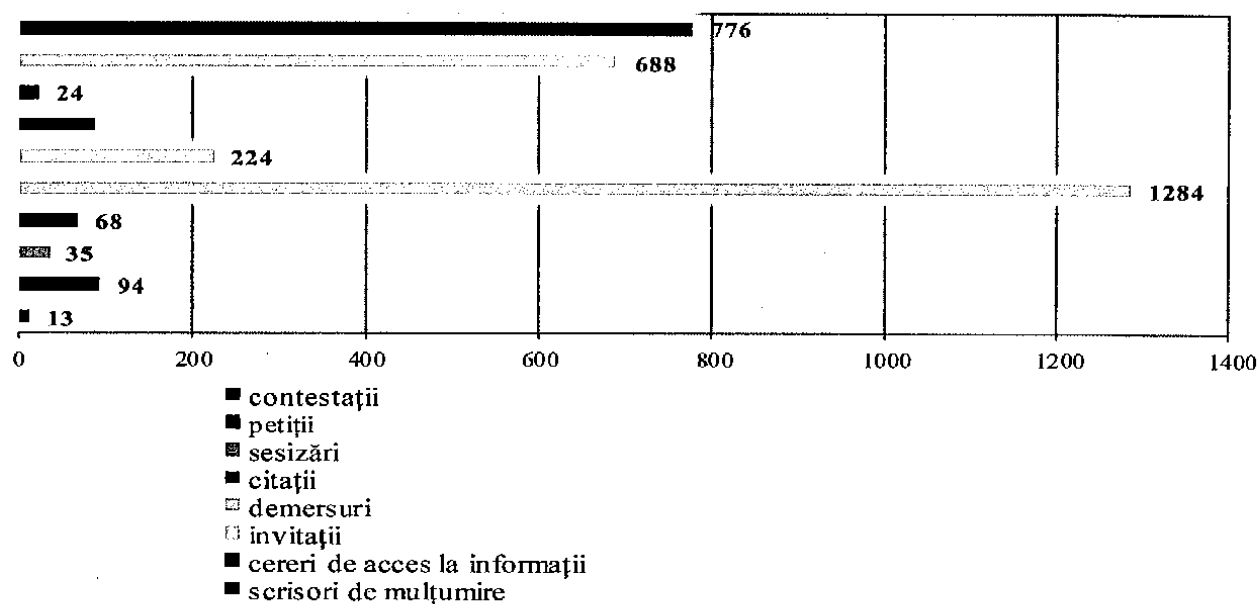
Toate materialele destinate emiterii, plasării pe pagina web oficială a Comisiei Electorale Centrale și transmiterii destinatarilor se verifică la conformitate, se redactează și se traduc, la necesitate.

Totodată, în cadrul CEC au fost ținute următoarele registre de evidență:

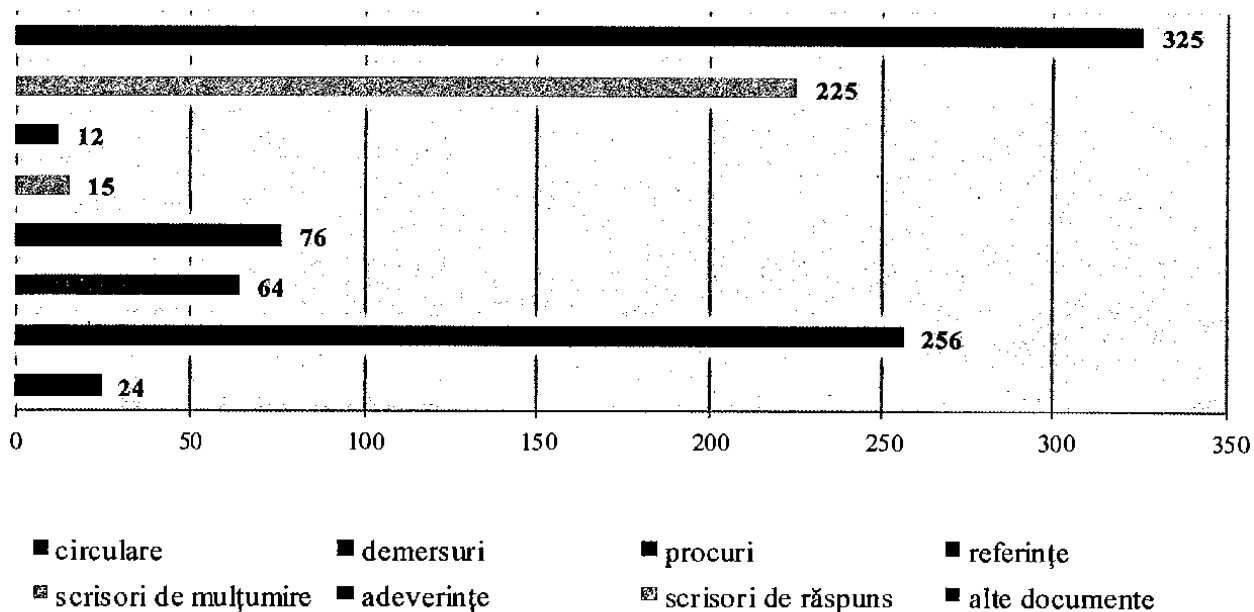
- registrul de evidență a documentelor de intrare;
- registrul de evidență a documentelor de ieșire;
- registrul de evidență a petițiilor;
- registrul de evidență a contestațiilor;
- registrul de evidență a cadourilor simbolice, celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol;
- registrul de evidență a hotărârilor adoptate de Comisia Electorală Centrală;
- registrul de evidență a dosarelor eliberate din Arhiva CEC;
- registrul de evidență a copiilor eliberate de pe documentele electorale.

Grupate pe criterii tematice, scrisorile de intrare și de ieșire prezintă următoarea situație statistică:

Correspondența de intrare 2017



Correspondența de ieșire 2017



Evidența întreprinderilor la care a participat conducerea Comisiei

În anul 2017 au avut loc peste 35 de întreprinderi la care au participat membrii Comisiei Electorale Centrale, cele mai multe s-au desfășurat la sediul Comisiei Electorale Centrale. Principalii interlocutori au fost din partea Consiliului European, Oficiului Reprezentantului special al Secretariatului General al CoE în Republica Moldova, PNUD, Ambasadelor acreditate la Chișinău, Oficiului Reprezentantului special al UE în Moldova, Organizației Națiunilor Unite, autorităților electorale din alte state etc.

Biroul de informare și documentare al CEC pentru cetățeni

Dreptul de acces la informațiile de interes public în materie electorală este unul dintre principiile fundamentale ale relațiilor dintre cetățeni și Comisia Electorală Centrală, care se realizează și se dezvoltă într-un cadru de democratizare continuă. Prin intermediul Biroului de informare și documentare pentru cetățeni, Comisia oferă publicului, îndeosebi în perioada electorală, un suport suplimentar de informare și documentare asupra reglementărilor procesului electoral, asupra legislației și practicii internaționale în acest domeniu, precum și asupra activității organelor electorale.

Creat în anul 2012 în scopul facilitării accesului la informația privind activitățile Comisiei, Biroul de informare și documentare al CEC pentru cetățeni oferă solicitanților asistența infodocumentară și formativă necesară, permite cetățenilor nu numai să ia cunoștință nemijlocit la sediul instituției de publicațiile apărute pe parcursul mai multor ani, dar și să comunice direct cu funcționarii privind problemele legate de alegeri.

Biroul are la dispoziție fondul documentar al Bibliotecii CEC, care se păstrează pe suporturi multiple. În gestiunea Biroului se află o colecție bogată de link-uri către site-urile celor mai importante organizații internaționale, instituții electorale din alte țări, autorități publice centrale naționale și străine.

CEC desfășoară activități de informare și documentare și oferă, la cerere, acces la informațiile publice din domeniul alegerilor și la sursele de informare și documentare de referință, având drept scop creșterea nivelului de informare și implicare a cetățenilor în procesul decizional. Pentru informare și documentare în domeniul electoral, persoanele interesate pot beneficia de serviciile Biroul de informare și documentare al CEC pentru cetățeni, bibliotecii specializate în materie electorală, Arhivei CEC, de asemenea pot accesa biblioteca online.

Pe parcursul anului 2017, de serviciile Biroului de informare și documentare al CEC pentru cetățeni au beneficiat 24 de solicitanți, cărora le-a fost oferită asistența infodocumentară și formativă necesară.

Biblioteca Comisiei Electorale Centrale

Biblioteca Comisiei Electorale Centrale are o specializare îngustă și este destinată funcționarilor și membrilor Comisiei, precum și persoanelor interesate de domeniul electoral (cercetători, cadre didactice, studenți etc.), care beneficiază de acces la fondul de carte și de suport consultativ.

Biblioteca pune la dispoziția beneficiarilor cărți, publicații periodice, documente din domeniul electoral aflate în colecția de literatură și fonoteca CEC, acordă asistență de informare și documentare din bazele de date disponibile cu privire la organizarea scrutinelor în Republica Moldova, oferă alte servicii informațional-bibliografice în domeniu, de asemenea asigură păstrarea și completarea colecției de documente prin abonarea la edițiile periodice de specialitate, achiziționarea literaturii din domeniu și schimbul informațional bilateral.

În perioada de referință, Biblioteca CEC și-a realizat activitatea pe următoarele direcții:

- ✓ Completarea fondului;
- ✓ Evidența, catalogarea și indexarea;
- ✓ Conservarea fondului de carte și comunicarea edițiilor/publicațiilor CEC.

Completarea fondului Bibliotecii CEC are loc prin procedura de achiziție a cărților/publicațiilor, crearea documentelor proprii și din donații.

Procedura de achiziție. Fondul Bibliotecii CEC a crescut în anul 2017 datorită achiziției publicațiilor periodice din domeniul dreptului și legislației. Achiziția se efectuează în baza unei precomenzi, întocmite conform propunerilor înaintate de funcționarii/membrii CEC. Precomanda este o listă a lucrărilor pe care solicitanții le consideră utile, necesare de achiziționat.

În anul 2017, s-au completat colecțiile revistelor „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, „Monitorul fiscal”, „Revista națională de drept”, „Funcționarul public”, „Dreptul”, „Contabilitate și Audit”, „Dreptul muncii”, „Buletinul Curții Supreme de Justiție” etc., fiind achiziționate toate numerele apărute pe parcursul perioadei de referință.

Crearea documentelor proprii. Fondul de carte al Bibliotecii CEC a fost completat cu edițiile realizate de Comisie cu prilejul organizării alegerilor prezidențiale din 2016⁵² și cu alte publicații tipărite în anul 2017, având următoarele titluri: „Cunoaște dreptul tău electoral, ediție revăzută și completată”, „Ghidul observatorului. Alegeri prezidențiale 2016”, „Ghidul alegătorului. Alegeri prezidențiale 2016”, „Ghidul alegătorului aflat în străinătate. Alegeri prezidențiale 2016”, „Guideline for Observer.Presidential Elections of 30th October 2016”, „Ghidul colectorului de semnături”, „Ghidul jurnalistului în domeniul electoral, ediție revăzută și completată”, „Planul Strategic al Comisiei Electorale Centrale pentru anii 2016-2019” (în limbile română și engleză), „Raport asupra activității desfășurate de Comisia Electorală Centrală în anul 2016 în conformitate cu activitățile prevăzute în Planul strategic al CEC pentru anii 2016-2019”, „Comisia Electorală Centrală la 20 de ani de activitate permanentă” (în versiune română și engleză)⁵³.

Tot în anul 2017 a fost tipărit și inclus în fondul Bibliotecii nr. 16 al revistei „Buletinului informativ al Comisiei Electorale Centrale”.

Cea mai importantă sursă de completare a fondului Bibliotecii CEC o constituie materialele în domeniul electoral, unele doar într-un singur exemplar, care sînt oferite de organizațiile internaționale de profil, de autoritățile electorale din alte state, de partenerii CEC de dezvoltare și autorități din Republica Moldova în cadrul evenimentelor cu tematică electorală.

În prezent, Biblioteca CEC deține peste 2500 de unități bibliografice, în anul 2017 fondul de carte fiind completat cu 541 de exemplare, după cum urmează:

⁵² <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1012&l=ro>

⁵³ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1010&rid=20832&l=ro>

Compartimentul	Nr. de unități bibliografice intrate în anul 2017
Comisia Electorală Centrală	78
Sistemul electoral al României	21
Sistemul electoral al Federației Ruse	25
Sistemul electoral al Republicii Armenia	3
Sistemul electoral al Georgiei	37
Sistemul electoral al altor țări	68
Instrucțiunile, recomandările și materialele conferințelor naționale și internaționale în materie electorală	141
Juridică	57
Mass-media și drepturile omului	7
Buletine informative, rapoarte, pliante	60
Diverse	44
TOTAL:	541

Evidența, catalogarea și indexarea se realizează în cadrul Bibliotecii CEC prin înregistrarea în baza informatică a tuturor unităților bibliografice. Biblioteca utilizează un sistem de catalogare și indexare propriu. Catalogarea și indexarea are ca scop înregistrarea tuturor edițiilor/publicațiilor și gestionarea catalogului on-line. Activitatea de catalogare și indexare este una dintre cele mai consumatoare de timp, ce depinde direct de modul de descriere a documentelor, precum și de indicele de clasificare.

Toate documentele achiziționate în anul 2017 au fost luate la evidență în timp util, fiecare unitate bibliografică fiind dotată cu accesoriile necesare identificării în procesul circulației: eticheta de cotă și ștampila Comisiei. Astfel, pe parcursul anului 2017, în permanență a fost actualizat catalogul sistematic și cel tematic, precum și fonoteca Comisiei Electorale Centrale⁵⁴.

Conservarea fondului de carte și comunicarea edițiilor/publicațiilor CEC presupune gestionarea fondului de carte prin crearea unor condiții optime de păstrare a documentelor (stabilirea documentelor care necesită recondiționare, identificarea documentelor deteriorate fizic ce trebuie casate) și punerea lor la dispoziția utilizatorilor într-o formă adecvată și într-un timp cât mai redus. Biroul de informare și documentare pentru cetățeni pe lângă CEC, precum și pagina web a Comisiei Electorale Centrale reprezintă resurse comode de informare și documentare asupra subiectelor de interes electoral.

4) Inițierea procedurilor de validare a mandatelor de deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Procedura de atribuire și ridicare a mandatelor de consilieri locali

Cît privește activitatea de inițiere a procedurii de validare a mandatelor de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, CEC a adoptat șapte hotărîri în acest sens. Conform datelor procesate, pe parcursul perioadei de referință, a fost inițiată procedura de validare a mandatelor de deputat, în baza cererilor de demisie depuse - în 6 cazuri și încetării calității de deputat pe motivul decesului - 1 caz, mandatele fiind validate de Curtea Constituțională, după cum urmează:

Nr. d/o	Denumirea partidului politic	Nr. deputaților	Dintre care:		Nr. mandatelor validate	Dintre care:	
			Bărbați	Femei		Bărbați	Femei
1.	Partidul Liberal Democrat din Moldova	4	3	1	4	4	0
2.	Partidul Politic "Partidul Socialiștilor din Republica	3	2	1	3	2	1

⁵⁴ <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1007&l=ro>

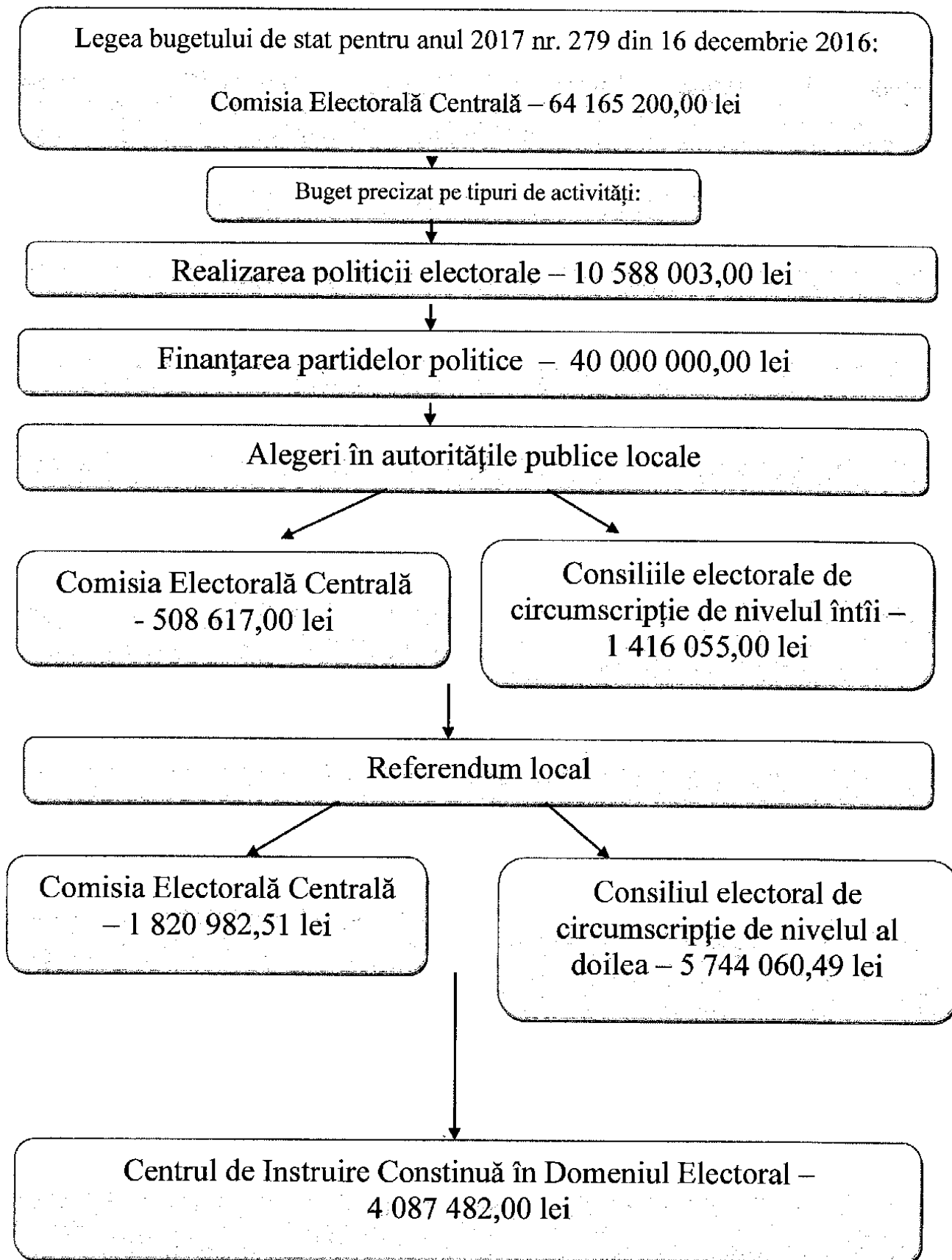
	Moldova"						
3.	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	2	1	1	2	0	2
TOTAL		9	6	3	9	6	3

În decursul anului 2017, au fost examinate și adoptate 508 de hotărâri CEC, privind ridicarea, atribuirea și declararea vacanței mandatelor de consilieri locali, conform tabelului de mai jos:

Denumirea formațiunii politice/ Nivelul consiliului local	Temeiurile de încetare a mandatelor de consilieri locali				Bărbați	Femei	TOTAL
	Absență fără motive	Deces	Demisie	Sentință de condamnare			
Blocul electoral „Platforma Populară Europeană din Moldova - Iurie Leancă”	-		1	-	1	0	1
Partidul Liberal	-		1	-	1	0	1
Partidul Politic „Partidul Nostru”	-		1	-	1	0	1
Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	-		3	-	3	0	3
Total Municipal	-		6	-	6	0	6
Blocul electoral „Platforma Populară Europeană din Moldova - Iurie Leancă”	1	1	2	-	4	0	4
Candidat Independent	-	-	-	1	1	0	1
Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	-	-	3	1	4	0	4
Partidul Democrat din Moldova	2		8	-	9	1	10
Partidul Liberal	-	-	2	-	2	0	2
Partidul Liberal Democrat din Moldova	3	1	13	-	13	4	17
Partidul Politic „Partidul Nostru”	-		5	-	3	2	5
Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	1		7	-	4	4	8
Total Raional	7	2	40	2	40	11	51
Blocul electoral „Platforma Populară Europeană din Moldova - Iurie Leancă”	-	-	2	-	1	1	2
Candidat Independent	-	-	5	-	5	0	5
Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	1	-	7	1	6	3	9
Partidul Democrat din Moldova	-	-	6	-	4	2	6
Partidul Liberal	1	-	3	-	3	1	4
Partidul Liberal Democrat din Moldova	-	-	3	-	2	1	3
Partidul Politic „Partidul Nostru”	4	1	13	-	13	5	18
Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	2	-	17	-	16	3	19
Total Orășenesc	8	1	56	1	50	16	66
Blocul electoral „Platforma Populară Europeană din Moldova - Iurie Leancă”	9	1	19	-	21	8	29

Candidat Independent	2	1	8	-	8	3	11
Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	20	5	24	-	31	18	49
Partidul Democrat din Moldova	42	12	67	1	81	41	122
Partidul Liberal	15	3	24	1	37	6	43
Partidul Liberal Democrat din Moldova	34	7	65	-	64	42	106
Partidul Național Liberal	1	-	-	-	0	1	1
Partidul Politic „Casa Noastră – Moldova”	-	1	-	-	1	0	1
Partidul Politic „Partidul Nostru”	11	4	20	-	28	7	35
Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”	9	4	23	-	25	11	36
Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”	1	-	-	-	1	0	1
Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova	-	-	1	-	0	1	1
Total Sătesc / Comunal	144	38	251	2	297	138	435
TOTAL	159	41	353	5	393	165	558

5) *Exercițiul bugetar 2017*



Activitatea de bază

Cheltuieli		
	precizate	exec
Remunerarea		
Persoanele cu demnitate publică și funcționarii publici		
Remunerarea muncii angajaților Aparat CEC	3944035,00	3
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator	820886,00	
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	167097,00	
Total	4932018,00	4
Personalul tehnic		
Administratorul clădirii	54000,00	
Conducătorii auto	162000,00	
Menajere	93600,00	
Măturător	27600,00	
Premii	22265,89	
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator	82677,15	
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	16175,96	
Total	458319,00	
Membrii CEC		
Indemnizația membrilor CEC	397429,81	
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator	91408,85	
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	17884,34	
Total	506723,00	
Indemnizații		
Indemnizații acordate la încetarea acțiunii contractului de muncă	35800,00	
Indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă achitate din mijloacele financiare ale angajatorului	90700,00	
Total	126500,00	
Servicii		
Livrare energie electrică	386900,00	

Livrare de gaze naturale	158981,00	
Livrare de apă și servicii de canalizare	15600,00	
Alte servicii comunale (transportarea deșeurilor menajere solide)	6420,00	
Servicii TIC pentru medii virtualizate	120000,00	
Stocarea copiilor de rezervă	10800,00	
Acces la semnături electronice	550,00	
Acces la baza de date juridice Moldlex	6300,00	
Reînnoirea domeniilor "alegător", "cec.md", "moldovote.net", "moldovote.md.", „votează md”	4416,97	
Acces internet mobil	1200,00	
Mentenanță a SIIECAP, 1 C	15000,00	
Mentenanța sistemului de securitate	272,03	
Certificarea SSL	4531,00	
Telefonie fixă	77135,75	
Cablu IP TV	6500,00	
Abonament Basic Clubul Privesc.eu	667,25	
Locațiune	80312,78	
Taxa pentru folosire a drumurilor, testare auto, asigurare auto, servicii de înmatriculare Nissan X Trail XKX427, verificare auto Nissan X Trail XKX427 și diagnosticare auto (Școda SuperbCRZ 833; Școda Superb CRH 635, Opel Insigna RM p077; Nissan X Trail XKX427)	14769,00	
Servicii de reparație auto (Opel Insigna RMP077, Școda Superb CRZ 833)	53833,00	
Servicii de deservire tehnică a climatizatoarelor, rețelelor de gaze, a climatizatoarelor, a coolerului, a camerei de supraveghere, profilaxia imprimantelor	14937,00	
Servicii de reparație și mentenanță a sistemului de climatizare tip Sohua	14900,00	
Servicii de instruire la I nivel de securitate și sănătate în muncă	2000,00	

Bilete avia (Chișinău-Georgia-Chișinău, Chișinău-Erevan-Chișinău, Chișinău-Sofia-Chișinău, Chișinău-Astana-Chișinău, Chișinău-Tbilisi-Chișinău, Chișinău-Biskek-Chișinău), diurne și cazare	181036,00	
Tipărire Raport CEC 2016	22195,00	
Servicii pază fizică a sediului administrativ CEC și securitatea obiectivului, pază cu pupitru	123260,00	
Evaluarea bunurilor imobiliare efectuate de organele abilitate	3461,00	
Abonare 2017, 2018 și servicii de curierat	18249,00	
Lucrări de verificare, încercare și măsurare a echipamentelor electrice, verificarea contorului de energie electrică, verificarea canalelor de ventilare și coșului de fum, servicii auxiliare	16352,55	
Servicii de spălătorie auto	11250,00	
Flori pentru evenimente	10000,00	
Servicii de reîncărcare a cartușelor de toner	1200,00	
Premierea participanților la concurs: cărți, seturi cu căști etc.	8415,00	
Servicii de broșare a documentelor	10000,00	
Servicii de audit intern al Sistemului de Management al Calității din cadrul CEC, al Sistemului de Management al Securității Informației din cadrul CEC	127730,00	
Servicii de recertificare al Sistemului de Management al Calității și Securității Informației al CEC	78285,86	
Servicii de machetare „Electorala 2016”	25000,00	
Elaborarea caietului de sarcini p/procedura de achiziții a serviciilor de proiectare a lucrărilor de renovare a clădirii, inclusiv contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator și prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	4845,00	
Supravegherea tehnică și consultanță în procesul de desfășurare și recepționare a serviciilor de proiectare a lucrărilor de reparație a clădirii CEC, inclusiv contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator și prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	22950,02	
Cotizații de membru ACEEEEO și taxa de participare la Conferința anuală	61311,37	

Eliberarea extrasului cadastral, restabilirea ștampilei etc.	1065,10	
Servicii de verificare Cazan Sime 100Kw și de curățire a covoarelor ce aparțin CEC	5666,00	
Total	1728297,68	1
Lucrări de proiectare pentru renovare a fațadei clădirii administrative, a încăperilor de la subsol și a g		
Proiectarea lucrărilor de renovare a fațadei clădirii administrative, a încăperilor de la subsol și a garajelor din cadrul sediului CEC	672440,00	
Reparații capitale ale clădirilor	1003579,00	
Total	1676019,00	
Conferința 20 ani de activitate CEC 16 – 17 octombrie 2017		
Cheltuieli pentru organizarea conferinței: cazare, cină, activități culturale, suvenire, articole de cancelarie, confecționarea ecusoanelor și a permiselor, locațiunea sălii și a echipamentului pentru traducerea simultană, transport, servicii de traducere din limba română în limba engleză, servicii de organizare a evenimentului și a activităților artistice, ediția jubiliară etc.	621669,84	
Total	621669,84	
Licențe		
Procurarea licenței pentru Sistemul Informațional al tipografiei CEC	50000,00	
Procurarea licenței Kaspersky	16575,00	
Total	66575,00	
Bunuri		
Combustibil	111300,00	
Procurarea higrometrelor pentru verificarea umidității și inventarului gospodăresc	23350,00	
Mapă de buzunar, legitimații de serviciu, cartele de identificare, carnet cu logoul CEC, achiziționare agende, blanchete contabile, achiziționare hârtie A4, rame etc.	51616,68	
Materiale și documente electorale	100000,00	
Buletin informativ	44000,00	

Materiale tipografice „Electorala 2016”	29500,00	
Plăcuțe auto, indicator tip, plăcuțe pentru ușă, masă etc.	3204,00	
Cartușe toner pentru imprimantă	18465,00	
Cheltuieli de protocol și apă potabilă	39112,00	
Procurarea obiectelor de uz gospodăresc, soluții pentru îngrijirea și curățarea încăperilor	51333,80	
Total	471881,48	
TOTAL CEC	10588003,00	8

Cheltuieli efectuate de CEC pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi din 14 mai 2017 inclusiv turul II din 28 mai 2017 și 3 decembrie 2017

Cheltuieli	precizate
Remunerarea	
Persoane cu funcții de demnitate publică și funcționari publici	
Remunerarea muncii	238549,00
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator	29806,00
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	10735,00
Total	279090,00
Membri CEC	
Remunerarea	70193,73
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator	16144,56
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	3158,72
Total	89497,01
Servicii	
Mentenanța, instalarea, implementarea și configurarea bazei de date a sistemului informațional integrat de evidență contabilă pe parcursul procesului electoral - Alegeri locale noi 2017	24700,00
Crearea și întreținerea legăturilor de telecomunicații securizate VPN, transfer date, servicii TIC pentru medii vizualizare VPS pe parcursul procesului electoral - Alegeri locale noi 2017	27450,00
Acces la internet pentru organele electorale	19600,00
Deplasări de serviciu în interiorul țării	152,00
Servicii de restabilire a ștampilelor de securizare	1847,70
Instruirea contabililor CECE privind utilizarea sistemului informațional integrat de evidență contabilă pe parcursul procesului electoral - Alegeri locale noi 2017	5001,30
Total	78751,00
Bunuri	
Combustibil	17698,15
Rechizite de birou	2800,00

Documente electorale: buletine de vot, invitații la votare, legitimații, rapoarte, procese-verbale etc.	40780,85
Total	61279,00
Total	508617,00

Cheltuieli efectuate de CEC pentru organizarea și desfășurarea Referendumului local privind revocarea prin al municipiului Chișinău din 19 noiembrie 2017

Cheltuieli		precizate	
Remunerarea			
Persoane cu funcții de demnitate publică și funcționari publici			
Remunerarea muncii	223805,00		
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii achitate de angajator	26795,00		
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator	10072,00		
Total	260672,00		
Servicii			
Mentenanța, instalarea, implementarea și configurarea bazei de date a sistemului informațional integrat de evidență contabilă pe parcursul procesului electoral - Alegeri locale noi 2017	5875,00		
Crearea și întreținerea legăturilor de telecomunicații securizate VPN, transfer date, servicii TIC pentru medii vizualizare VPS pe parcursul procesului electoral - Alegeri locale noi 2017	174820,00		
Acces la internet pentru organele electorale	190486,00		
IP telefonie	5000,00		
Servicii de restabilire a ștampilelor de securizare	13421,00		
Alte cheltuieli în bază de contracte cu persoane fizice	679230,51		
Total	1068832,51		
Bunuri			
Ștampile de securizare	15500,00		
Documente electorale: buletine de vot, invitații la votare, legitimații, rapoarte, procese-verbale etc.	475978,00		
Total	491478,00		
Total	1820982,51		

Cheltuielile consiliilor electorale de circumscripție

Cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi din 14
7 consilii electorale ale circumscripțiilor electorale de nivelul întâi și 14 birouri electorale
inclusiv la turul II din data de 28 mai 2017

Cheltuieli
Localități
Consiliul electoral al circumscripției electorale satești Mereni nr.4/16, raionul Anenii Noi. Birouri electorale
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă
Deplasări de serviciu în interiorul țării
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.
Total
Consiliul electoral al circumscripției electorale satești Hirova nr. 9/8, raionul Călărași. Birouri electorale
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă
Deplasări de serviciu în interiorul țării
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristoalelor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.

Procurarea rechizitelor de birou: hîrtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.
Total
Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Pervomaisc nr. 10/17, raionul Căușeni. Birou
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă
Deplasări de serviciu în interiorul țării
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.
Procurarea rechizitelor de birou: hîrtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.
Total
Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Țipala nr. 21/21, raionul Ialoveni. Birou
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă
Deplasări de serviciu în interiorul țării
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.
Procurarea rechizitelor de birou: hîrtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.
Total

Consiliul electoral al circumscripției electorale sătești Ulmu nr. 21/22, raionul Ialoveni. Birouri	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale, etc.	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	
Total	
Consiliul electoral al circumscripției electorale sătești Racovăț nr. 29/19, raionul Soroca. Birouri	
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	
Total	

Consiliul electoral al circumscripției electorale orășenești Tvardița nr.33/2, raionul Taraclia. Birou	
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	
	Total
	TOTAL

**Cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017
10 Consilii electorale ale circumscripțiilor electorale de nivelul întâi și 24 de birouri electorale
inclusiv la turul II din data de 3 decembrie 2017**

Cheltuieli			
Localități		precizate	executate
Consiliul electoral al circumscripției electorale orășenești Sîngera nr.1/4, municipiul Chișinău. Birouri electorale			
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili		300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă		2050,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării		170,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală		204277,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.		3395,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hîrtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.		5250,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.		4980,00	
Total		220422,00	
Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Berlinți nr. 6/6, raionul Briceni. Birouri electorale			
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili		300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă		1600,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării		622,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări		101713,00	

obligatorii de asistență medicală		
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	8300,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	2600,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	1860,00	
Total	116995,00	
Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Zîrnești nr. 7/37, raionul Cahul. Birour		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1150,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	401,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală	60378,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor verbale etc.	3940,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	1600,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	870,00	
Total	68639,00	
Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Plopi nr. 8/19, raionul Cantemir. Birour		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1250,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	326,00	

Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală	81255,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	3519,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	2050,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	1170,00	
Total	89870,00	
Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Ștefănești nr.18/33, raionul Florești. Biro		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	0,
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1150,00	45,
Deplasări de serviciu în interiorul țării	417,00	40,
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală	68937,00	600,
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	2982,00	298,
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	1700,00	153,
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	930,00	93,
Total	76416,00	663,
Consiliul electoral al circumscripției electorale sătești Fundurii Noi nr.19/10, raionul Glodeni. Biro		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1050,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	741,00	

Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medical	36362,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	3842,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	900,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	450,00	
Total	43645,00	

Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Lăpușna nr.20/21, raionul Hîncești. Birouri electo		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1900,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	273,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medical	142247,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	3935,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	3600,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	2700,00	
Total	154955,00	

Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Sărăteni nr.22/18, raionul Leova. Birouri		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1150,00	

Deplasări de serviciu în interiorul țării	321,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medical	59054,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	2187,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	1600,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	870,00	
Total	65482,00	
Consiliul electoral al circumscripției electorale satești Căpriană nr. 30/3, raionul Strășeni. Birour		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1050,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	259,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medical	38774,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	1444,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	900,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	450,00	
Total	43177,00	

Consiliul electoral al circumscripției electorale comunale Ghiliceni nr.34/14, raionul Telenești. Birc

Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	300,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	1150,00	
Deplasări de serviciu în interiorul țării	286,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medical	76874,00	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor-verbale etc.	2584,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei, creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	1600,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	930,00	
Total	83724,00	
Total cheltuieli alegeri locale noi din 19 noiembrie 2017	963325,00	

Cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea Referendumului local privind revocarea primarului general al

Cheltuieli	precizate	
Consiliul electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău nr.1, 307 Birouri elec		
Servicii informaționale, acces la internet pentru contabili	2000,00	
Servicii de telecomunicații, cartele telefonie mobilă	63400,00	
Servicii de pază centralizată cu pupitru	3600,00	
Recompensa funcționarilor aparatului consiliului și funcționarilor electorali, inclusiv contribuții sociale de stat obligatorii și primele de asigurări obligatorii de asistență medicală	5178080,49	
Procurarea combustibilului pentru: recepționarea listelor electorale, invitațiilor la vot, legitimațiilor, bristolurilor, pentru primirea calculatoarelor, pentru urna mobilă, pentru primirea-transmiterea buletinelor de vot, pentru prezentarea proceselor verbale, etc.	185130,00	
Procurarea rechizitelor de birou: hârtie, clei , creioane, pixuri, calculator, folii, mape, dosare etc.	194100,00	
Procurarea altor materiale pentru ziua votării.	117750,00	
TOTAL	5744060,49	

Desfășurarea procedurilor legale de achiziții publice pe parcursul anului 2017 este prezentată în tabelul de mai jos:

Nr. d/o	Achiziții efectuate pentru necesitățile Comisiei		Desfășurate pentru activitatea de bază	Desfășurate în perioadele electorale pe parcursul anului 2017	Total achiziții desfășurate pe parcursul anului 2017
1.	Contracte de valoare mică (pînă la 96 mii lei inclusiv TVA)		71 contracte	-	71 contracte
2.	Alte tipuri de contracte*		7 contracte	32 contracte	39 contracte
3.	Proceduri de achiziție	Cererea ofertelor de prețuri (COP)	COP – servicii hoteliere (1 contract) COP – imprimare și produse conexe (1 contract)		2 proceduri (2 contracte)
		Acord-cadru (AC)	AC – servicii de transport aerian (2 contracte subsecvente)		1 procedură (2 contracte)
		Licitatie-publică (LP)	LP-servicii de proiectare (1 contract) LP-servicii de audit și recertificare (3 contracte)		2 proceduri (4 contracte)
		Negociere fără publicare (NFP)	NFP-servicii TIC pentru medii virtualizate (1 contract) NFP-servicii de proiectare (1 contract)		2 proceduri (2 contracte)
TOTAL:					120 contracte

* Contracte care în conformitate cu art. 4, Legea nr.131 din 03.07.2015 privind achizițiile publice, reprezintă excepții.

6) Activitatea de audit intern

Raportul anual prezentat de Serviciul audit intern din cadrul CEC conține sinteza analitică a constatărilor și concluziile misiunilor de audit realizate pe parcursul anului 2017, obiectivele cărora au fost: evaluarea regularității, conformității, eficienței, eficacității și economicității administrării și utilizării resurselor publice și a patrimoniului public.

Respectând cadrul legal, SAI al CEC, în baza planului de activitate și a obiectivelor aprobate pentru anul 2017, a efectuat 22 misiuni de audit intern al conformității planificării, utilizării mijloacelor financiare și atestarea rapoartelor financiare.

Activitatea de audit s-a desfășurat în conformitate cu Standardele Naționale de audit intern și normele metodologice de audit intern în sectorul public.

Auditul exercitat a avut drept scop obținerea unei asigurări rezonabile pentru toate operațiunile financiare prezentate la valori veridice și cerințele cadrului normativ, care au fost întrunite și efectuate regulamentar.

Misiunile de audit s-au efectuat în baza identificării riscurilor caracteristice la evaluarea conformității utilizării mijloacelor financiare, corectitudinea evidenței contabile cu atestarea rapoartelor financiare, estimarea și planificarea devizelor de cheltuieli și distribuirea mijloacelor financiare.

În anul 2017 s-au efectuat 22 de misiuni de audit, inclusiv:

- 4 misiuni de audit în cadrul Direcției financiar-economice a CEC privind conformitatea utilizării mijloacelor financiare pentru întreținerea aparatului Comisiei Electorale Centrale;

- 3 misiuni de audit al conformității în planificarea devizelor de cheltuieli pentru întreținerea consiliilor electorale de circumscripție de nivelul întâi și al doilea și a birourilor electorale constituite pentru organizarea și desfășurarea alegerilor locale noi și a referendumului local în mun. Chișinău;

- CECE II, 18 misiuni, sau 51,4 % din numărul total al consiliilor electorale de nivelul al doilea, „Auditul conformității utilizării mijloacelor financiare și atestarea rapoartelor financiare pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru funcția de președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016”.

Auditul conformității, planificării și raportării arată că în cadrul a 7 misiuni de audit din cele 22 efectuate, ceea ce constituie 32%, au fost constatate unele neregularități.

Pentru toate misiunile realizate au fost întocmite rapoarte de audit cu constatări și recomandări concrete, cu termene de realizare fixate, cu propuneri de îmbunătățire și cu indicatori de implementare privind estimarea și planificarea devizelor de cheltuieli etc.

Toate cele 7 acțiuni de implementare a recomandărilor au fost realizate, dar necesită revizuirea unor indicatori de cheltuieli, care diferă de situații, scrutine concrete.

Scopul auditului intern s-a axat în 2017 pe acordarea consultațiilor și asigurarea obiectivă privind eficacitatea sistemului de management financiar și control, oferind recomandări și contribuind la îmbunătățirea activității Comisiei Electorale Centrale.

7) Managementul resurselor umane

În temeiul prevederilor Regulamentului cu privire la ocuparea funcției publice vacante prin concurs, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 201 din 11 martie 2009 „Privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, în perioada de referință au fost organizate mai multe concursuri pentru ocuparea următoarelor funcții publice vacante sau temporar vacante din cadrul Aparatului CEC:

- Consultant, Direcția tehnologii informaționale și gestionarea listelor electorale (2 un.);
- specialist principal, Direcția financiar-economică;
- consultant, Direcția juridică;
- șef, Direcția juridică;
- șef adjunct, Direcția management alegeri;
- consultant, Direcția analiză și documentare;
- specialist principal, Direcția management alegeri (2 unități);
- consultant superior, Direcția juridică;
- consultant principal, Direcția juridică (perioadă determinată);
- specialist principal, Direcția analiză și documentare;
- specialist principal, Direcția tehnologii informaționale și gestionarea listelor electorale (2 unități);
- consultant, Direcția financiar-economice;
- specialist principal, Serviciul achiziții publice și logistică.

În cadrul concursurilor au depus dosare de participare 86 de persoane, din acestea 13 persoane au fost numite în funcțiile pentru care au candidat, fiind declarate învingătoare ale concursurilor.

În perioada de referință, în cadrul Aparatului CEC pentru prima dată au fost numite în funcție publică 9 debutanți, dintre care 3 au fost confirmați în funcție și au obținut grad de calificare, iar 6 vor fi evaluați în primul semestru al anului 2018.

Totodată, ca rezultat al evaluării performanțelor individuale pentru anul 2016, 6 funcționari publici au fost promovați, dintre care 4 funcționari din cadrul aparatului CEC și 2 funcționari publici veniți din alte autorități publice, iar ca urmare a transferului din alte autorități au fost modificate raporturile de serviciu ale unui funcționar public.

Pe parcursul perioadei de raportare, au fost prezentate în termen Biroului Național de Statistică rapoartele statistice nr. 1-FP "Numărul funcționarilor publici în Republica Moldova" și "Mobilitatea salariaților și locurile de muncă", un raport statistic anual referitor la formarea profesională a salariaților (FORPRO). Totodată, în cadrul Comisiei se actualizează în permanență Sistemul automatizat „Registrul funcțiilor publice și al funcționarilor publici”.

În anul 2017, în temeiul art.65 al Legii 158/2008, au fost încetate raporturile de serviciu cu 6 funcționari publici. Actualmente, ținând cont de circulația cadrelor (încetarea raporturilor de serviciu, acordarea concediului de maternitate/pentru îngrijirea copilului, etc.) mai rămân vacante 8 unități.

Alte informații generale privind personalul din cadrul Comisiei Electorale Centrale sînt prezentate în tabelul de mai jos:

Indicatori	Total	Funcție de demnitate publică	Funcție publică de conducere	Funcție publică de execuție
Efectivul limită de personal la 01.01.2018, unități	48	3	13	32
Funcții publice / posturi ocupate la 01.01.2018, persoane	40	3	12	25
<i>bărbați</i>	16	1	6	9
<i>femei</i>	24	2	6	16
Funcționari publici cu statut stabilit conform art.7, 8, 9, 10 din Legea nr.158/2008, persoane	40		12	25
<i>Funcționari publici de conducere (fpc)</i>	12		12	----
<i>Funcționari publici de execuție (fpe)</i>	25		----	25
Funcționari care dețin funcții de demnitate publică (fdp)	3	3	----	----
Vîrsta medie a funcționarilor publici la 01.01.2018, ani	35,5	40,3	32,33	35,44
Numărul de funcționari pe categorii de vîrstă, persoane	40	3	12	25
<i>> 25 ani</i>	6		----	6
<i>25-35 ani</i>	15		9	6
<i>35-45 ani</i>	13	3	3	7
<i>45-55 ani</i>	3		----	3
<i>55-63 ani</i>	2		----	2
<i>63 ani <</i>	1		----	1
Numărul pensionarilor în funcție publică (fpcns, fpc, fpe) care au atins vîrsta pentru obținerea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă la 01.01.2018, persoane	0		0	0
Vechime în funcție publică, persoane	40	3	12	25
<i>> 2 ani</i>	11	1	0	10
<i>2- 7 ani</i>	10	1	3	6
<i>7-15 ani</i>	13	0	8	5
<i>15 ani <</i>	6	1	1	4
Ocuparea funcției publice / postului, persoane	20		4	16
<i>concurș</i>	13		1	12
<i>femei</i>	7		1	6
<i>bărbați</i>	6		0	6
<i>promovare</i>	6		3	3
<i>femei</i>	3		1	2
<i>bărbați</i>	3		2	1
<i>transfer</i>	1		0	1
<i>femei</i>	1		0	1
<i>bărbați</i>	0		0	0

Suspendarea funcției publice/posturi, persoane	3	----	0	3
Încetarea raporturilor de serviciu (în temeiul Legii nr.158/2008, art. 65)/ relațiilor de muncă, persoane	6	----	1	5
Numărul funcționarilor publici după grad de calificare, conform art.33 din Legea nr.158/2008, persoane	30		12	18
Consilier de stat de clasa I	9		6	3
Consilier de stat de clasa II	2		2	0
Consilier de stat de clasa III	8		4	4
Consilier de clasa I	1		0	1
Consilier de clasa II	3		0	3
Consilier de clasa III	7		0	7

	Femeie	Bărbat
Cel mai tânăr funcționar public la 01.01.2018, ani	22	23
Cel mai vîrstnic funcționar public la 01.01.2018, ani	66	39

8) Activitatea de reprezentare a intereselor Comisiei Electorale Centrale în instanțele de judecată

Procese de judecată în domeniul finanțării partidelor politice

Comisia Electorală Centrală, în calitate de organ independent de supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, pe parcursul anului 2017 a colectat și a sistematizat rapoartele anuale privind gestiunea financiară a partidelor politice, prezentate în conformitate cu art. 29 alin. (1) al Legii nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice și pct. 65 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin hotărîrea Comisiei nr. 4401 din 23 decembrie 2015.

Partidele politice au obligația de a prezenta Comisiei semestrial, pînă la data de 15 iulie a anului de gestiune, și anual, pînă la data de 31 martie, rapoarte privind gestiunea financiară a acestora, însă, întrucît pentru primul semestru al anului 2016 nu au prezentat raportul privind gestiunea financiară 15 formațiuni politice, în privința lor a fost inițiată procedura contravențională în condițiile art. 48¹ alin. (3) din Codul contravențional nr. 218 din 24 octombrie 2008.

Din cele 15 partide care nu au respectat termenul legal de prezentare a rapoartelor, prin decizia instanței de judecată, au fost sancționați conducătorii a 8 formațiuni, vizavi de 7 a fost încetată procedura din diferite motive. Totodată, la faza de executare, o hotărîre de judecată privind aplicarea sancțiunii a fost casată, cauza fiind trimisă spre reexaminare.

Pentru anul 2016 nu au prezentat raportul anual privind gestiunea financiară 14 formațiuni politice în privința cărora a fost inițiată procedura contravențională.

Astfel, în contextul realizării atribuției de supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice, CEC a întocmit și remis, spre examinare, instanței de judecată 12 procese-verbale cu privire la contravenție. În prezent, 11 procese-verbale cu privire la contravenție sînt în proces de examinare, un proces-verbal fiind anulat.

Deși procedura contravențională a fost inițiată, procesele-verbale cu privire la contravenție nu au fost întocmite în privința conducătorului Partidului Politic Partidul “Renaștere” (nici Ministerul Justiției și nici CEC nu dețin informația privind numirea în funcția de conducător al partidului a unei alte persoane). Cît privește Partidul “Moldova Unită – Единая Молдова”, activitatea acestuia este suspendată.

În cazul raportării privind gestiunea financiară pentru primul semestru al anului 2017, procedura contravențională a fost inițiată în privința persoanelor cu funcție de răspundere ale partidelor politice care nu au respectat termenul de prezentare a rapoartelor financiare (Partidul Conservator, Partidul Politic „Frontul Salvării Moldovei”, Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova, Partidul Politic Partidul Agrar din Moldova, Partidul Politic „Patria”, Partidul Politic „Partidul Popular Democrat din Moldova”, Partidul Socialist din Moldova, Partidul Politic pentru Unirea Moldovei”) și care nu au prezentat rapoartele financiare conform cerințelor legale (Partidul Noua Opțiune Istorică,

Partidul Republican din Moldova, Mișcarea Social-Politică a Romilor din Moldova, Partidul Politic Partidul "Renaștere", Partidul Politic Patrioții Moldovei, Partidul Politic "Partidul Societății Progresiste", Partidul Popular Socialist din Moldova).

Ca urmare, au fost întocmite și remise, spre examinare, instanței de judecată 14 procese-verbale cu privire la contravenție. În prezent, toate procese-verbale cu privire la contravenție sînt în proces de examinare.

Procese de judecată în legătură cu atribuirea mandatului de consilier local

În conformitate cu art. 144 alin. (12) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală are competența de a atribui mandatul de consilier candidatului supleant în baza documentelor electorale pe care le deține și în condițiile Regulamentului cu privire la procedura de ridicare și validare a mandatelor de consilier, aprobat prin hotărîrea CEC nr. 1931 din 23 aprilie 2013. Fiind analizate hotărîrile instanțelor de judecată privind confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatelor de consilier, Comisia a constatat că listele candidaților supleanți pentru mai multe consilii nu au fost confirmate. În vederea reparării acestor omisiuni din hotărîrile judecătorești, Comisia a înaintat cereri privind corectarea erorilor în textul hotărîrilor respective sau emiterea hotărîrilor suplimentare în privința a 6 cazuri, care au fost soluționate prin admiterea cererilor.

9) Colectarea și analiza listelor electorale utilizate în cadrul alegerilor prezidențiale din 2016

După încheierea alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016, în baza prevederilor Regulamentului privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale, aprobat prin hotărîrea Comisiei Electorale Centrale nr. 2674 din 25 septembrie 2014, conform căroră instanța de judecată transmite listele electorale, în termen de 10 zile de la confirmarea legalității alegerilor, registratorii din cadrul autorităților publice locale pentru operarea modificărilor și actualizarea datelor în Registrul de stat al alegătorilor (RSA), Comisia a organizat, prin intermediul secretarilor consiliilor raionale (municipale) și al Comitetului executiv al UTA Găgăuzia, recepționarea listelor electorale de la instanțele judecătorești de către registratorii din cadrul autorităților publice locale, care au fost împuterniciți de Comisie să actualizeze datele în RSA conform informației din toate listele utilizate la scrutin. Cele utilizate în cadrul secțiilor de votare constituite în afara țării au fost ridicate de la Judecătoria Centru din municipiul Chișinău de către Comisie în vederea actualizării datelor în RSA. Modul de recepționare a listelor a fost stabilit prin hotărîrea Comisiei nr. 626 din 23 decembrie 2016.

Registratorii au introdus într-un tabel modificările și actualizările operate în RSA, în baza unui formular transmis de Comisie. Ulterior, fiind actualizată informația în RSA, registratorii ca persoane responsabile de listele electorale au avut obligația să transmită către Comisie exemplarul listei electorale de bază utilizat în ziua alegerilor, precum și listele pentru votarea la locul aflării și cele suplimentare. Celelalte 2 exemplare ale listelor electorale de bază primite de primărie și, respectiv, de biroul electoral al secției de votare au fost nimicite de către registratorii din cadrul autorităților publice locale. Conform hotărîrii menționate, organizarea procedurii de transmitere a listelor către Comisie a fost asigurată de secretarii consiliilor raionale (municipale) și Comitetul executiv al UTA Găgăuzia.

Prin dispoziția președintelui Comisiei din 17 februarie 2017, a fost constituit un grup de lucru din 12 persoane, responsabil de recepționarea listelor electorale. În perioada 13, 15 - 17 martie 2017, listele au fost recepționate de Comisie.

În urma recepționării și procesării datelor din tabelele ce conțin modificările și actualizările operate de către registratori în RSA, a fost sistematizată informația cu privire la modificări. Astfel, modificările au fost grupate în modul următor:

1) 8115 alegători incluși în listele electorale de bază de către birourile electorale ale secțiilor de votare, după cum urmează:

- 5763 alegători care au împlinit vârsta de 18 ani;
- 855 alegători care și-au înregistrat domiciliul sau reședința;
- 1497 alegători care nu au fost incluși în listele electorale, dar își aveau domiciliul sau reședința în raza unei secții de votare de un timp mai îndelungat.

2) 27121 alegători înscrși în listele electorale suplimentare, dintre care:

- 1296 alegători care au împlinit vârsta de 18 ani;
- 2610 alegători care și-au înregistrat domiciliul sau reședința;

- 7841 alegători care nu au fost incluși în listele electorale, dar își aveau domiciliul sau reședința în raza unei secții de votare de un timp mai îndelungat;

- 15374 alegători care au votat în baza certificatelor cu drept de vot.

3) din listele electorale de bază au fost excluși 4376 alegători, după cum urmează:

- 3172 persoane decedate;

- 952 alegători care și-au retras înregistrarea de la domiciliu sau reședință;

- 252 persoane care au fost recunoscute incapabile prin hotărârea definitivă a instanței de judecată.

De asemenea, conform notificărilor din RSA, din momentul exportării/tipăririi listelor electorale (03.10.2016) și până la data de 01.04.2017, de către registratorii din APL au fost procesate 13597 de modificări în RSA, dintre care 4358 constituie soluționări de „conflicte”, iar 9239 sunt modificări ce vizează: schimbare statut, schimbare secție de votare, atribuire alegător sau adresă la secție de votare, schimbare adresă alegător.

În urma contrapunerii datelor au fost identificate următoarele situații:

1) datele cu privire la alegătorii care au împlinit vârsta de 18 ani din momentul tipăririi listelor electorale și până în ziua alegerilor nu s-au regăsit în listele electorale tipărite și transmise către birourile electorale ale secțiilor de votare (BESV), fiind necesară includerea manuală a acestor date de către membrii BESV. Aceste date au fost incluse în aplicația de verificare a prezenței la vot utilizată în ziua alegerilor;

2) datele cu privire la persoanele decedate din momentul tipăririi listelor electorale și până în ziua alegerilor nu s-au regăsit în listele electorale tipărite și transmise către BESV, fiind necesară efectuarea manuală a înscrierilor respective de către membrii BESV. La fel, din listele electorale urmează a fi excluse datele cu privire la persoanele decedate în afara țării sau pe teritoriul din stînga Nistrului, pentru care însă nu există acte confirmative valabile (certIFICATE de deces eliberate pe teritoriul din stînga Nistrului, certificate de deces care nu au fost prezentate/înregistrate la ambasadele Republicii Moldova din afara țării);

3) o situație separată o reprezintă categoria de modificări ce ține de schimbarea domiciliului/reședinței în perioada dintre tipărirea listelor și ziua scrutinului, dar și alegătorii care au fost excluși de la domiciliu/reședință de către proprietari și nu și-au perfectat o înregistrare nouă. Această categorie de alegători nu se regăsesc în listele electorale la momentul tipăririi și pot fi incluși de către membrii BESV în perioada de până la ziua alegerilor în lista de baza, iar nemijlocit în ziua alegerilor – în lista suplimentară.

Activitatea menționată a permis formularea recomandărilor/propunerilor pentru îmbunătățirea procesului privind întocmirea și gestionarea listelor electorale:

1) revizuirea modului de instruire în partea ce ține de sistematizarea și transmiterea listelor electorale utilizate în alegeri;

2) revizuirea statutului juridic al registratorilor din APL (drepturi, obligații, responsabilități în raport cu CEC).

3) înaintarea propunerilor de modificare a Codului electoral, după cum urmează:

a) la art. 39 alin. (9), tipărirea în 3 exemplare oficiale a listelor electorale de bază de substituit prin tipărirea unui singur exemplar sau 2 exemplare în condițiile în care acestea vor avea statut de liste preliminare cu scopul de a fi verificate de către alegători, ulterior, să fie retipărită versiunea finală fără a mai fi acceptate modificări. De asemenea, trebuie revăzute termenele de tipar și de transmitere a listelor electorale în 2 etape;

b) revizuirea în scopul facilitării procedurilor de înregistrare a actelor de deces atât pentru cetățenii decedați în țară, cât și în afara țării;

c) la art. 62 alin (2¹), extinderea termenului stabilit pentru transmiterea listelor electorale către CEC după confirmarea legalității alegerilor (termenul de 10 zile este insuficient pentru a asigura realizarea procedurilor logistice de ridicare a listelor de la instanțele judecătorești și transmiterea către CEC);

d) reglementarea accesului la listele electorale utilizate în cadrul alegerilor și după confirmarea legalității. Avînd în vedere specificul datelor incluse în listele electorale, accesul trebuie restricționat fiind admis doar organelor de control și subiecților de date (alegătorilor) și doar pentru datele personale;

e) stabilirea expresă în Codul electoral a termenului de păstrare a listelor electorale – 6 luni (cu excepția cazurilor cînd constituie drept probe al cercetărilor penale).